

СРПСКО КОЛО

• ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА • ПИСАН ИЈЕКАВСКИМ ИЗГОВОРОМ • ГОДИНА X • БРОЈ 105 • ОКТОБАР – НОВЕМБАР 2024. • БЕСПЛАТАН ПРИМЈЕРАК

ЈУБИЛЕЈ – 80 ГОДИНА СКД ПРОСВЈЕТА

Како сачувати српски глас у Хрватској?

ДЕЈАН РИСТИЋ, МИНИСТАР ИНФОРМИСАЊА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА

Србија је неспорни регионални лидер у ИКТ, суфицит услуга биће већи од четири милијарде евра

ПРЕДСТАВЉАЊЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ НА 67. МЕЂУНАРОДНОМ САЈМУ КЊИГА У БЕОГРАДУ

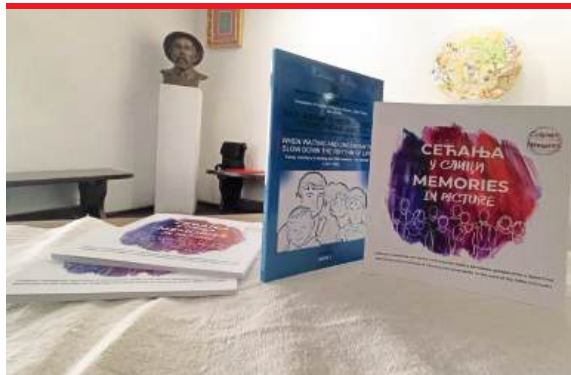
ОТАЦБИНА ЈЕ ВЕЗА КОЈА НАС СПАЈА СА ЉУДИМА НАШЕГ РОДА И ЈЕЗИКА

» Министар културе Србије Никола Селаковић и министарка просвете и културе Републике Српске Жељка Стојичић отворили су наступ Републике Српске на овогодишњем Сајму књига

» Мото преузет са друге стране првог броја Кочићеве *Отаџбине* није само слоган наступа Републике Српске, него и њено опредељење да све што чини буде у служби слободе и српског права на његовање и заштиту свог језика и писма, своје ћирилице, вјере и традиције

ИЗЛОЖБА СЈЕЋАЊА У СЛИЦИ

НОВИ ПРИСТУП
МЕМОРИЈАЛИЗАЦИЈИ

ЗК КНИНСКА КРАЈИНА ОБИЉЕЖИО ПРАЗНИК ПОКРОВА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

У ЧАСТ ПЈЕСНИКА ЗДРАВКА КРСТАНОВИЋА

ПАТРИЈАРХ ПОСЈЕТИО СЛАВОНИЈУ И БАРАЊУ

Освештан Српски културни центар у Осијеку и Црква Св. Димитрија у Даљу

ЛИКОВИ - ВЕОМА СЕДРОСЛАВА
 Како сачувати српски глас у Хрватској?
ДЕЈАН РИСТИЋ, МИНИСТАР ИНФОРМИСАЊА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА
 Србија је неспорни регионални лидер у ИКТ, суфицит услуга биће већи од четири милијарде евра

ПРЕДСТАВЉАЊЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ НА 67. МЕЂУНАРОДНОМ САЈМУ КЊИГА У БЕОГРАДУ
ОТАЏБИНА ЈЕ ВЕЗА КОЈА НАС СПАЈА СА ЉУДИМА НАШЕГ РОДА И ЈЕЗИКА

МИНИСТАР КУЛТУРЕ
 Србија је неспорни регионални лидер у ИКТ, суфицит услуга биће већи од четири милијарде евра

ОСВЕШТАН СРПСКИ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР У ОФИЈУ И ЦРКВА Св. ДИМИТРИЈА У ДАЉУ

НОВИ ПРИСТУП МЕМОРИЈАЛИЗАЦИЈИ

ЛИСТ САЗЕДАН ИЗ РЕГИОНА

ЗА ИЗДАВАЧА:
Миодраг Линта

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
Трифко Ђоровић

ЛЕКТОР:
Драгана Бокун

ВЕБ АДМИНИСТРАТОР:
Милисав Шапић

РЕДАКЦИЈА:
Драгана Бокун
Драгана Шиповац
Весна Пешић
Татјана Рађеновић
Жељко Ђекић
Миле Шапић
Милан Гомирац

ФЕЉТОН:
др Милан Мицић

ЕНИГМАТИКА:
Милорад Мишо Живанић

ПРАВНИ САВЈЕТИ:
Ратко Бубало
Шпиро Лазница

АДРЕСА:
Отана Јупанчича 14,
Нови Београд

МЕЈЛ: srpskokolo@ssr.org.rs
 ТЕЛЕФОН: 011/2270701
 САЈТ: www.ssr.org.rs

ТИРАЖ: 7.000 примјерака

ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ:
СТУДИО ХУМ, Барајево

ШТАМПА:
АПМ ПРИНТ, Београд

СРПСКО КОЛО је лист уписан у регистар медија под бројем NV000809 Месечно. - ISSN 2466-3476 COBISS.SR-ID 219818764

ПРОИЗВОДЊУ МЕДИЈСКОГ САДРЖАЈА ПОМОГЛИ СУ:
 • Југоимпорт - СДПР Ј.П.
 • Град Зрењанин
 • Град Бор

НАПОМЕНА: Ставови изнијети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је додијелио средства

ДЕЈАН РИСТИЋ, МИНИСТАР ИНФОРМИСАЊА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈА У ВЛАДИ РЕПУБЛИКЕ Србија је неспорни регионални лидер у ИКТ, суфицит услуга биће већи од 4 милијарде евра

Дејан Ристић, министар информисања и телекомуникација у Влади Републике у разговору за *Српско коло* истиче да може бити веома задовољан постигнутим резултатима у првих седам мјесеци рада.

– Република Србија већ годинама јесте неспорни регионални лидер када је сектор информационо-комуникационих технологија у питању. Извоз производа и услуга у области информационо-комуникационих технологија достигао је током првих девет мјесеци ове године вриједност од чак 2.966.000.000 евра што представља раст од 19% у односу на исти период рекордне 2023. године када је извоз износио 2.497.000.000 евра. Од 2012. до рекордне 2023. године приход од извоза ове привредне гране увећан је за 10 пута, те је током претходне године износио 3.44 милијарде евра, док се на основу постојећих резултата очекује да до краја ове године суфицит достигне чак четири милијарде евра. У првих девет мјесеци ове, у односу на исти период рекордне 2023. године, забиљежен је раст прихода од извоза ИКТ услуга и производа од чак 19%. Подсјећања ради, суфицит извоза у односу на увоз ИКТ услуга и производа током претходне, рекордне године, износио је 3.440.000.000 евра.

• Како бисте оцијенили јавно информисање у Србији?

– Када говоримо о информисању у нашој земљи дјелује 2.200 медија, 76 медијских удружења, три само регулаторна тијела, као и три синдиката са националном покривеношћу. Сам овај податак јасно говори о томе колико је ова област динамична и колико се брзо мијења. Бити министар задужен за ресор јавног информисања посебан је изазов и одговорност. Са једне стране постоји веома велики број партнера и изазов је сам по себи окупити их и кренути у рјешавање проблема. Највећи изазов на самом почетку био је окупити заинтересоване актере на медијској сцени и кренути са системским рјешавањем проблема са којима се суочавају. Управо из тог разлога Министарство је од почетка мандата иницирало и спроводи отворен, конструктиван и континуиран дијалог са свим заинтересованим медијским

ФОТО: MIT.GOV.RS

посленицима и партнерима на медијској сцени. Морам да истакнем и то да се готово на прсте једне руке могу набројати они који се још увијек нису одазвали позиву Министарства. Први резултати су већ видљиви и вјерујем да ће их у периоду пред нама бити још више.

• С обзиром на велики број медија и еснафских удружења, да ли Министарство прави разлике међу њима?

– Министарство не прави разлику између медија и професионалних удружења. За нас не постоје „зависни“ и „независни“ медији, „зависна“ и „независна“ новинарска удружења. Важно је само да ли желите да заједно радимо на унапређењу ове суштински важне друштвене области или не. Посебно бих истакао податак да је буџетом Министарства за 2025. годину, у односу на овогодишњих рекордних 352 милиона РСД, издвојено додатних 180 милиона РСД за потребе спровођења јавних конкурса за пружање подршке производњи медијских садржаја и едукацију медиј-

ских посленика које сваке године расписује и спроводи МИТ.

• Каква је ситуација са локалним медијима?

– Ове године смо први пут од успостављања законске обавезе учинили напор да све локалне самоуправе спроведу јавне конкурсе за суфинансирање пројеката у области јавног информисања. Ово је захваљујући посвећеном раду нашег Сектора за информисање и медије. Опредијељена додатна средства и увећање од чак 60% највише ће помоћи локалним и регионалним медијима којима су често управо јавни конкурси које спроводи МИТ један од главних видова финансирања. Имајући у виду значај који локални и регионални медији имају за велики дио становништва, као и број тема који не би био медијски испраћен да није њих, од изузетне је важности и један од главних приоритета Министарства да наставимо да их подржавамо на различите начине и да средства опредијељена кроз наше јавне конкурсе наставе да расту. Одржавамо редовну комуникацију са представницима локалних самоуправа и указујемо им на значај који локални и регионални медији могу да пруже развоју читаве локалне заједнице. У наредном периоду одржаћемо и образовне програме са представницима локалних самоуправа како бисмо им пружили додатну подршку и стручни савјет у процесу расписивања и спровођења конкурса у 2025. години.

• По Вашем мишљењу, да ли постоје тензије унутар медијске заједнице?

– Као и сваки сегмент јавног простора, тако и медијска сцена у нашој земљи показује назнаке изражене динамике која у појединим својим облицима, поред осталог, садржи и неке нежељене појаве. Правни оквир у коме дјелује и развија се наша медијска сцена омогућава, промовише и охрабрује пуну плурализацију медија, али

СВАКА ШКОЛА ИМАЋЕ ОПТИЧКИ ИНТЕРНЕТ ДО КРАЈА 2026. ГОДИНЕ

• Да ли Пројекат заједничке изградње широкопојасне комуникационе инфраструктуре у руралним предјелима Републике Србије тече по плану?

– Пројекат заједничке изградње широкопојасне комуникационе инфраструктуре у руралним предјелима Републике Србије један је од капиталних пројеката Министарства чија реализација већ неколико година успјешно траје. Пројекат се у фази 1, спроводи кроз заједничку изградњу широкопојасне комуникационе инфраструктуре у бијелим зонама и обухвата 395 насеља са око 65.000 домаћинстава, као и око 400 школа у више од 80 општина. Дужина оптичке мреже износи око 1.615 км. До сада су окончани радови у око 340 насеља што је нешто више од 90% уговорених радова. У фази 2 дефинисано је повезивање чак око 580 насеља са око 78.000 домаћинстава која су далеко више разуђена, са укупном дужином оптичке трасе од око 3.920 км. Успјешно је завршен процес претквалификације и покренут други корак јавне набавке. Завршетак реализације свих активности у оквиру фазе 2 овог пројекта планиран је за последњи квартал 2026. године. Успјешном реализацијом овог пројекта осигураћемо да свако дијете и школа у Србији имају приступ брзом оптичком интернету. Поред тога, успјешна реализација овог пројекта представљаће и одличне темеље за постављање 5G мреже и у најудаљенијим предјелима наше земље.

ЈОШ ТРАНСПАРЕНТНИЈЕ СУФИНАНСИРАЊЕ МЕДИЈСКИХ САДРЖАЈА

- **Недавно је усвојен Закон о јавном информисању и медијима, као и Закон о електронским медијима. Шта он у пракси доноси?**
 - Усвајање нових медијских закона у новембру претходне године представља додатан корак ка усклађивању нашег легислативног оквира са стандардима Европске уније. Доношење ових закона важан је корак ка даљем унапређивању медијске сцене у Србији, као и даљој имплементацији Стратегије развоја система јавног информисања у Републици Србији за период 2020–2025. године. Законом о јавном информисању и медијима потпуније је дефинисан јавни интерес у области јавног информисања и детаљно уређен поступак пројектног суфинансирања, као и ближе уређен рад издавача медија чији су оснивачи савјети националних мањина. Предвиђено је и успостављање Јединственог информационог система за спровођење и праћење суфинансирања пројеката у области јавног информисања што ће, почев од 1. јануара, утицати на транспарентност овог процеса. Поред постојећег Регистра медија, приједлогом закона установљена је и Евиденција произвођача медијских садржаја. У наредном периоду биће усвојене и измјене и допуне Закона о јавним медијским сервисима чиме одлучно настављамо процес реформе прописа у области јавног информисања.

истовремено инсистира на поштовању високих професионалних стандарда, етичког кодекса и акцентује одговорност сваког појединачног припадника медијске заједнице у Србији. Поларизација, на коју указујете, присутна је, најалост, у неким сегментима нашег друштва, укључујући ту и област јавног информисања. Та појава глобалног карактера, штетна по својим карактеристикама, изискује од свих нас да исказемо истинску и искрену посвећеност дијалогу као основном механизму који треба да води постепеном умањивању друштвених поларизација и успостављању свих неопходних предуслова за даљи континуирани развој у области јавног информисања. Један од основних узрока појединих појава које нас са правом брину је, поред осталог, и наша сада већ традиционална недовољна спремност за конструктивни дијалог, размјену мишљења и ставова, а све то са циљем долажења до сагласја у вези са најважнијим процесима који треба да воде ублажавању посљедица поларизација и, сљедствено томе, даљег и још интензивнијег развоја и у области јавног информисања.

● **Какве ће посљедице донијети прогрес вјештачке интелигенције?**

– Када говоримо о вјештачкој интелигенцији вјерујем да ће њен развој имати за све нас још увијек несагледиве посљедице на даљи развој, како информационо-комуникационих технологија, тако и целокупног друштва. Република Србија је веома одговорно и посвећено приступила развоју ове области. Наша земља усвојила је Стратегију развоја вјештачке интелигенције у Републици Србији за период 2020–2025. и припрема Стратегију развоја ВИ у Републици Србији за период 2025–2030, као и Закон о вјештачкој интелигенцији, по угледу на AI Act, први закон који је ЕУ усвојила у овој области још 2024. године. У складу са законодавством Европске уније настојимо да применимо постојећу регулативу на ову област. Према постојећем закону медији и медијске платформе носе пуну одговорност за садржај који објављују и дистрибуирају што је у складу и са европском регулативом. Наше залагање и рад у овој области је међународно препознат и сигуран сам да ће у наредном периоду доћи до још импресивнијих резултата.

● **Како бисте оцијенили дигиталну безбједност у нашој земљи?**

– Када говоримо о информационој безбједности прије свега волио бих да истакнем то да је Република Србија сврстана у групу најуспјешнијих земаља (земаља узора – role model) по глобалном индексу информационе безбједности који утврђује Међународна телекомуникациона унија (ITU, специјализована агенција у оквиру УН). Значајан напредак остварили смо у односу на Networks Readiness Index. Пи-

тање информационе безбједности у претеклих неколико година постало је једно од најважнијих када говоримо о дигиталном простору уопште. Управо зато посвећено радимо на усвајању Закона о информационој безбједности који ће значајно унаприједити и даље регулисати ову динамичну област.

● **Које су активности Министарства по питању заштите безбједности дјецe на интернету?**

– Развој дигиталних технологија несумњиво је са собом донио много позитивних ствари, међутим, на интернету такође постоји и велики број опасности. Ширење знања и образовање дјецe и родитеља о начинима за заштиту безбједности на интернету од круцијалног је значаја. Стручњаци Националног контакт центра Министарства информисања и телекомуникација за безбједност дјецe на интернету од оснивања до данас одржали су више од 730 специјализованих образовних програма којима је обухваћено више од девет хиљада родитеља и 33 хиљада ђака широм Србије. О сврсисходности наших програма најбоље говори податак да је већ неколико развијених земаља изразило велико интересовање за размјену знања и добрих пракси, као и концепта програма које Контакт центар реализује. Наш Национални контакт центар остварује одличну сарадњу са читавим низом институција, компанија и удружења. У претходном периоду потписано је више важних докумената о сарадњи у области безбједности дјецe на интернету. Наставићемо у наредном периоду са даљим интензивирањем активности Контакт центра и посвећеним радом на ширењу знања о овој изузетно важној области.

● **Да ли Министарство на неки начин подстиче развој дигиталне писмености и даровите ученике?**

– Министарство је определијено да систематски и континуирано подржава даровите ђаке у контексту њихових припрема и учешћа на међународним такмичењима из информатике. С тим у вези, Министарство је током претходних седам мјесеци рада у овом сазиву већ обезбједило и најуспјешнијим ђацима и њиховим наставницима даровало вриједну ИТ опрему. Такође, у буџету за наредну годину обезбјеђена су средства како би ово Министарство на себе у потпуности преузело све трошкове учешћа на припремама и међународним такмичењима из информатике свих наших даровитих ученика. Са друге стране, у сарадњи са нашим бројним партнерима отпочели смо са пружањем подршке великом броју институција, основних и средњих школа, као и установа културе како бисмо им кроз обезбјеђивање неопходне дигиталне и друге опреме омогућили да унапријед рад. **ТРИФКО ЂОРОВИЋ**

Патријарх Порфирије посјетио Осечкопољску и барањску епархију

Израђену заједничким напорима Епархије осечкопољске и барањске и Српског народног вијећа, зграду Српског културног центра у Осијеку у 18. октобра је осветио Његова светост патријарх српски Порфирије кога је у Храму Успења Пресвете Богородице дочекало мноштво свештенства Епархије и вјерног народа.

Патријарх Порфирије је у својој бесједи нагласио да српски народ са другим народима треба да гради мостове, а након тога, у сљедећем концентричном кругу, и јединство.

Потом се скуп преселио у зграду новоподигнутог Српског културног центра како би се приступило чину његовог освешћења.

Окупљенима се након освешћења обратио предсједник Српског народног вијећа Милорад Пуповац, који је подсетио на историју првог Српског културног центра за чију градњу су представници српског народа почели да скупљају новац 1937. године.

– Већ 1939. купили су тадашњи Хотел Томислав, прије тога Хотел Тачковић, и претворили га до 22. септембра у мјесто које је могло бити посвећено. То је урадио протојереј Стеван Кнежевић и тада је центар почео са радом, али је, најалост, уследио рат. Тај центар је врло брзо прешао у друге руке, а готово све оно што се њега тичало – архива, намјештај, документација, па и људи нестали су као да их никада није ни било. Пред крај рата у савезничком бомбардовању уништена је и сама зграда – подсетио је Пуповац и рекао да је требало да прође 82 године од освешћења тог првог Српског културног центра, па да на исти датум, односно 22. септембра 2022. године, владика Херувим освети темеље новог.

Осјечки парох Александар Ђурановић рекао је да ће Српски културни центар, који је свечано отворен 24. маја ове године на Свете Кирила и Методија управо ове светитеље имати као своје заштитнике.

ФОТО: SPC.RS

Другог дана посјете патријарх Порфирије, у присуству више епископа српске православне цркве, свештенства и монаштва, као и бројних мјештана Даља и околине осветио је Саборни храм Св. великомученика Димитрија у Даљу чија обнова је у завршној фази.

Саборни храм Светог великомученика Димитрија у Даљу један је од најљепших и највећих храмова Српске православне цркве. Првобитна црква од дрвета саграђена је 1715. године. Садашња црква је изграђена 1799. године, обновљена четири деценије касније, а освештао ју је митрополит Стефан Станковић на Малу Госпојину 1840. године.

У Другом свјетском рату црква је претрпела велика разарања од стране усташких власти Независне Државе Хрватске, када је затворена на Петровдан 1941. године. Тада су отуђена четири звона, чувени барокни иконостас је срушен и уништен, ризница опљачкана. Са цркве је отуђен и цријеп, звоник је миниран, а зидови урушени. Црква је више пута обновљана и уређивана, а ова посљедња обнова проводи се трудом епископа осечкопољског и барањског г. Херувима. **СЛАВКО БУБАЛО/СРБИ.ХР**

На Конференцији српских националних организација изабрано ново руководство

У просторијама Матице српске у Новом Саду одржана је 20. по реду Конференција српских националних организација из земаља региона на којој се разговарало о међусобној сарадњи и повезивању.

Гост Конференције био је и Ђорђе Милићевић министар без портфеља у Влади Републике Србије задужен за координацију активности и мјера у области односа са дијаспором. Обраћајући се учесницима скупа у Матици српској, нагласио је да је један од стратешких циљева Републике Србије очување националног идентитета српског народа, без обзира на границе које га физички раздвајају.

– Наша веза са сународницима у региону је нераскидива, а наш циљ је да дијалогом и заједничким пројектима оснажимо те везе. Овакви скупови доказ су одлучности државе да остане повезана са нашим људима у региону и широм свијета, како бисмо заједно радили на очувању нашег иденти-

тета и стварању бољих услова за напредак нашег народа.

Чланови Конференције су говорили са каквим се проблемима суочавају у свом раду и предложили одређене идеје и начине бољег повезивања са матичном земљом. Предложено је да се формира делегација на челу са предсједником Скупштине и Управног одбора и затражи пријем код предсједника државе Александра Вучића и премијера Милоша Вучевића како би се поразговарало о још бољем повезивању. Договорено је да се у Подгорици организује сусрет ученика првог и другог разреда Гимназије из Темпешвара, Будимпеште, Вуковара и Подгорице. Изабрано је и ново руководство, па је тако сада предсједник Скупштине Огњен Крстић, а Љубомир Алексов који је до сада био предсједник Конференције, сада је потпредсједник. У наредном периоду планиран је избор осталих чланова Управног одбора и нови избори за саму Конференцију.

МОЖЕ ЛИ СЕ И НА КОЈИ НАЧИН ПРОДАТИ ЗЕМЉИШТЕ КОЈЕ СЕ НАЛАЗИ У ОКВИРУ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА?

● Мој времешни отац је власник земљишта у Националном парку Плитвичка језера у Хрватској. Прича се да ће то држава одузети. Каква су моја права и да ли могу продати моје земљиште и под којим условима?

Устав Републике Хрватске јамчи право власништва (чл. 48.). Законом је могуће у интересу Републике Хрватске ограничити или одузети власништво, уз накнаду тржишне вриједности (чл. 50.). С обзиром да се земљиште у власништву Вашег оца налази у националном парку, оно је у посебном правном режиму који је уређен Законом о заштити природе (*Народне новине*, бр. 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23). Посебни правни режими, који се евидентирају у катастру земљишта, јесу, примјериче, национални парк, строги резерват, посебни резерват, парк природе, културно добро, споменик природе и др. Да ли је земљиште у посебном правном режиму видљиво је из Посједовног листа. Уколико јесте постоји назнака у Посједовном листу, нпр. парк природе, национални парк и др.

Заштићена подручја од државног значења су: строги резерват, национални парк, посебни резерват и парк природе. Националним парком, парком природе и другим заштићеним подручјима управљају јавне установе на основу правилника о заштити и очувању којим се поближе прописују увјети и мјере заштите, очувања, унапређења и кориштења заштићеног подручја и управне мјере за непоштивање одредби тога правилника и Закона о заштити природе.

У националном парку су допуштени захвати и дјелатности којима се не угрожава изворност природе. У националном парку је забрањена господарска употреба природних добара. Изнимно може се допустити обављање угоститељско-туристичких и рекреацијских дјелатности које су у улози посјеђивања, те обављање других дјелатности. За разлику од националног парка, у парку природе допуштене су господарске и друге дјелатности и захвати којима се не угрожавају његова битна обиљежја и улога.

Питање извлаштења (експропријације) и ограничења власничког права у заштићеним подручјима (националном парку, парку природе и др.) уређено је законом.

ХУМАНИТАРНИ ЦЕНТАР ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ И ТОЛЕРАНЦИЈУ
Војвођанских бригада 17, Нови Сад
телефон: 021/ 528 132, 021/ 520 030
мејл: office@hcrit.rs; hcritns@gmail.com; cajr: www.hcrit.rs

БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОЋ УЗ ПОДРШКУ КОМЕСАРИЈАТА ЗА ИЗБЕГЛИЦЕ И МИГРАЦИЈЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију (ХЦИТ), уз подршку Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије пружа бесплатну правну помоћ и подршку избеглицима односно лицима која полажу право на некретнине у Републици Хрватској. Правна помоћ се пружа у средишту ХЦИТ-а у Новом Саду, Војвођанских бригада 17.

Радно вријеме: понедељак – четвртак од 9 до 13 сати, тел. 021 528 132 или 520 030, моб. 063 8351862, мејл: office@hcrit.rs

У наведеним терминима корисници се могу обратити за правну помоћ и у другим правним стварима.

Правна помоћ за лица која полажу права на некретнине у ФБиХ пружа се правна помоћ у просторијама ХЦИТ-а понедељком и сриједом од 14.30 до 17.30 и петком од 12 до 15 сати.

» Међу заштићеним подручјима од државног значаја налази се и Национални парк Плитвичка језера

Када је то нужно ради provedбе заштите и очувања заштићених дијелова природе, сматра се да постоји интерес Републике Хрватске за извлаштење или ограничење власничких и других стварних права на некретнинама у заштићеном подручју (чл. 167. Закона о заштити природе).

Поступак извлаштења (експропријације) права власништва некретнине проводи се по одредбама Закона о извлаштењу и одређивању накнаде (*Народне новине*, бр. 74/14, 69/17, 98/19). За извлаштено некретнину власнику припада новчана накнада у висини тржишне вриједности некретнине.

Изнимно, накнада за извлаштено некретнину може бити и одговарајућа друга

некретнина чија тржишна вриједност одговара висини тржишне вриједности некретнине која се извлашћује, у истој општини или граду, којом се пријашњем власнику некретнине која се извлашћује омогућавају исти животни увјети и увјети кориштења какве је имао користећи ту некретнину. Поступци извлаштења су хитни. Незадовољни власник има право на правни лијек (жалбу, тужбу у управном спору).

Власник некретнине у заштићеном подручју којем се због ограничења и забрана битно погоршају постојећи увјети за стицање прихода, а то није могуће надокнадити допуштеном дјелатношћу у оквиру прописаног режима заштите у заштићеном подручју, има право на накнаду за ограничења којима је подвргнут (право на накнаду штете). Накнада ће се исплатити ако власник проводи прописане увјете заштите природе. Износ накнаде овиси о ступњу погоршања постојећих увјета за стицање прихода те трајању, врсти и опсегу ограничења или забране. Износ накнаде утврђује се споразумно, а у случају спора о висини накнаде одлучује суд.

Постоје ситуације када је национални парк, парк природе или друго заштићено подручје накнадно проширено одлуком надлежног органа тако да неке некретнине које досад нису биле у посебном правном режиму, сада јесу. У том случају Република Хрватска односно јединица подручне (регионалне) самоуправе дужна је на захтјев власника некретнине за тржишну цијену откупити некретнину или понудити другу једнако вриједну некретнину, коју ради ограничења и забрана прописаних Законом о заштити природе није могуће употребљавати за дјелатност за коју се употребљавала прије заштите, или се може употребљавати тек у незнатној мјери. Власник некретнине има право понудити некретнину на продају држави у року од двије године од дана ступања на снагу акта који је проузрочио ограничења и забране на некретнини.

Ово је изнимна ситуација када је држава дужна на захтјев власника некретнине за тржишну цијену откупити некретнину или понудити другу једнако вриједну некретнину. У другим случајевима када власник жели продати некретнину у заштићеном

подручју, држава (Република Хрватска), осим наведене изнимке, није дужна откупити некретнину или понудити другу једнако вриједну некретнину, али има право прокупи, и то само ако се ради о некретнинама које се налазе унутар националног парка, строгог или посебног резервата, дакле, не и унутар парка природе или других заштићених подручја.

Власник који намјерава такву некретнину продати, дужан је писаним поднеском ту некретнину најприје понудити на продају Републици Хрватској, односно Министарству просторног уређења, градитељства и државне имовине – Управа за управљање и располагање некретнинама, Адреса: Пословни торањ Загребчанка, Савска цеста 41, Загреб, тел: 00385 1 6471 203. Ако Министарство не прихвати понуду у року од 30 дана од дана запримања понуде, власник је дужан ту некретнину понудити на продају најприје јединици подручне (регионалне) самоуправе, па након истека новог рока од 30 дана јединици локалне самоуправе на чијем се подручју налази некретнина.

Власник некретнине дужан је у понуди навести увјете продаје и цијену те уз понуду приложити извод из земљишне књиге, извадак из катастра и копију катастарског плана те јамчити заштиту од евикције (правних недостатака предмета продаје). Министарство је дужно у року од 30 дана од дана запримања понуде писаним путем обавијестити власника некретнине о прихваћању или неприхваћању понуде. Након тога јединица подручне (регионалне) самоуправе, у новом року од 30 дана, па затим јединица локалне самоуправе у року од сљедећих 30 дана, од дана запримања понуде дужни су писаним путем обавијестити власника некретнине о прихваћању или неприхваћању понуде. Ако истеком рока власник некретнине не прими писану обавијест о прихваћању понуде, сматрат ће се да понуда није прихваћена.

Ако понуда не буде прихваћена у наведеним роковима, власник некретнине може некретнину продати другој особи по цијени која не смије бити нижа од цијене наведене у понуди и под увјетима који за купца нису повољнији од увјета које садржи понуда. У супротном, уговор о купопродаји је ништаван. Закон предвиђа и новчану казну у износу од 7.000 до 30.000 куна за прекршај ако се не достави понуда за продају некретнине по праву првокупа на горе наведени начин и/или се прода некретнина која се налази у националном парку, строгом или посебном резервату другој особи по цијени која је нижа од цијене наведене у понуди овлашћеницима права првокупа (држави).

За некретнине које се налазе изван националног парка, строгог или посебног резервата, Република Хрватска има право првокупа пољопривредног земљишта по тржишној цијени, ако се ради о површинама (катастарским честицама) које су веће од 10 ха за континентално подручје и од 1 ха за приобално подручје (чл. 60. и 71. Закона о пољопривредном земљишту, (*Народне новине*, бр. 20/18, 115/18, 98/19, 57/22).

РАТКО БУБАЛО,

ПРЕДСЈЕДНИК УО ХЦИТ-а

ПАЖЊА – УСКОРО ИСТИЧЕ РОК

Поврат парничних трошкова за одбијене тужбене захтјеве у Хрватској

Дана 28. децембра 2024. године истиче рок у којем сви они, који су платили парничне трошкове досуђене Републици Хрватској, и њихови законски наследици могу поднијети захтјеве за поврат наплаћених тражбина надлежном државном одвјетнику у Хрватској. Ово се односи на трошкове парничног поступка досуђене Републици Хрватској након 31. јула 2003. године, у поступцима за накнаду штете због убиства блиске им особе током рата, те ради накнаде штете покрнутим

на основу Закона о одговорности за штету насталу услед терористичких аката и јавних демонстрација и Закона о одговорности Републике Хрватске за штету узроковану од припадника хрватских оружаних и редарствених снага током Домовинског рата, а којима су тужбени захтјеви одбијени. Ненаплаћене тражбине се отписују, а за наплаћене тражбине извршиће се поврат.

За бесплатну правну помоћ обратите се Хуманитарном центру за интеграцију и толеранцију у Новом Саду.

СТОЈИЧИЋЕВА И СЕЛАКОВИЋ СВЕЧАНО ОТВОРИЛИ НАСТУП РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ НА САЈМУ КЊИГА У БЕОГРАДУ

ОТАЏБИНА ЈЕ ВЕЗА КОЈА НАС СПАЈА СА ЉУДИМА НАШЕГ РОДА И ЈЕЗИКА

Репрезентативни наступ Републике Српске на 67. Међународном сајму књига 21. октобра 2024. свечано су отворили министар просвјете и културе Републике Српске Жељка Стојичић и министар културе Србије Никола Селаковић.

Република Српска је изашла са 112 наслова који ће књижевној и научној јавности бити представљени кроз 47 промоција. Десет у сали Васко Попа, а остали на штанду Републике Српске у Хали 2 у организацији Представништва Републике Српске у Србији, а под слоганом *Отаџбина је веза која нас спаја са људима нашег рода и језика*.

Министарка просвјете и културе Републике Српске Жељка Стојичић нагласила је да се суштина духовног развоја једног народа на најбољи начин разумије проучавањем обичаја и културне традиције, а управо те вриједности уз језик и вјеру пресудно утичу на стварање и очување културног и националног идентитета једне заједнице.

– Српски национални идентитет се стекао и афирмише се кроз истицање позитивних вриједности српског народа у свим сферама дјеловања. Уколико претпоставимо да нацију чине људи који имају заједничку историју, традицију и културу закључујемо да је нација заправо носилац једне културе и једног система вриједности.

Стојичићева наглашава да су Срби као нација изборили право на сопствену државу, те имају величанствену културу која је опстала упркос искушењима кроз која

је овај народ пролазио кроз историју да би сачувао своје највеће вриједности – вјеру, језик и писмо.

– Следићећи ову нит, наступ Републике Српске на 67. Међународном београдском сајму књига указује на значај културе и писане ријечи за очување националног идентитета српског народа, ма гдје живио, а да о тој насушној потреби говори цјелокупно књижевно дјело нашег великог књижевника Петра Кочића.

Министар културе Републике Србије Никола Селаковић каже да је издавачка продукција Републике Српске импресивна, а да је као припадник истог народа поносан на Републику Српску и на оно што успијева да извједри. Ово је прилика када су нам у Београд дошли најрођенији.

– Природно је да културом, умјетношћу и науком градимо мостове који показују како се све

наше регионалне боје и звукови склапају у нераскидиву целину јединственог српског идентитета. Епоху у којој живимо нисмо могли да бирамо нити да мијењамо, али можемо да радимо најбоље што можемо како бисмо повезивали све наше сународнике и учинили их поносним припадницима заједнице засноване на култури, духовности и историјском идентитету која не жели ништа туђе, али жели да буде своја на своме и једнака међу једнаким – каже Селаковић.

Селаковић каже да је велики Стојан Новаковић пишући чувени текст с почетка прошлог вијека послао поруку „ако се уједињујемо, уједињујемо се културом“.

– Данас, 100 година касније можемо рећи да смо уједињени културом и да ту своју културу и то своје јединство ова генерација мора да јача, подржава и ствара

надахнуће за дјеловање у будућности – рекао је Селаковић и поручио свима да чувају ћирилицу.

Шеф Представништва Републике Српске Млађен Цицковић је подсетио да Република Српска 14. пут учествује на највећој и најзначајнијој смотри књижевности и науке у овом дијелу свијета и овај репрезентативан наступ је постао лијеп дио свеукупно одличних односа Републике Српске и Србије, што Представништво обавезује да сваке године учини макар један корак више у квалитету организације и реализације овог наступа, па и сваког издавача и сваког аутора. Мото репрезентативног наступа Српске на Сајму књига позајмили су из првог броја Кочићеве *Отаџбине*, објављене у Бањалуци на Видовдан 1907. године.

– Идеје за које се Петар Кочић залагао и борио у том свом часопису и потом у говорима и ин-

терпелацијама као српски посланик у Сабору БиХ, унутар Аустроугарског царства, била су жива инспирација сваком коме је стало до истине, слободе и правде, у свим временима од тога доба до данас – од Младе Босне до Републике Српске – навео је Цицковић.

Цицковић је нагласио да мото *Отаџбина је веза која нас спаја са људима нашег рода и језика* узета са друге стране првог броја Кочићеве *Отаџбине* није само слоган наступа Српске, него и њено одређење да све што чини буде у служби слободе и српског права на његовање и заштиту свог језика и писма, своје ћирилице, вјере и традиције.

– Све ове године имали смо подршку Владе Републике Српске, Министарства просвјете и културе и Министарства за европске интеграције и међународну сарадњу, као и Народне универзитетске библиотеке Републике Српске, Удружења издавача Републике Српске и сваког издавача појединачно и хвала им свима, а хвала и Министарству културе Србије које је увијек са нама – истакао је Цицковић.

Изведен је и кратки музичко-сценски програм под насловом *Отаџбина је веза која нас спаја са људима нашег рода и језика*.

Свечаности су присуствовали и министар за европске интеграције и међународну сарадњу Републике Српске Златан Клокић, помоћник министра у сектору за борачко-инвалидску заштиту Душко Ћутило, народни посланик Миодраг Линта. **ДРАГАНА БОКУН**

МИЛАН ЉЕПОЈЕВИЋ: КРАЈ БАЛА ВАМПИРА

Нова књига Милана Љепојевића под насловом *Крај бала вампира* у издању бањалучког *Графида*, представљена је на штанду Представништва. Љепојевић је на промоцији на штанду Републике Српске рекао да ова књига свједочи о геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима у Независној Држави Хрватској (НДХ) од 1941. до 1945. године, и о дешавањима у Сребреници од 1992. до 1995. године, да је у трећем дијелу свједочанство о НАТО бомбардовању Републике Српске августа и септембра 1995. године, а у четвртм НАТО бомбардовање СР Југославије 1999. године.

Он је истакао да је само у Јасеновцу страдало 700.000 Срба, у последњем отаџбинском рату од 1992. до 1995. године готово 30.000 Срба, а у НАТО бомбардовању Србије страдало око 2.500 Срба, док је њихова имовина и инфраструктура немилосрдно уништана. Један од рецензента, професор Саша Мићин рекао је да се истина данас фалсификује и да ће ова књига, која на фактографски начин побраја историјске догађаје, тек добити на значају.

Шеф Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицковић оцијенио је да је Љепојевићева књига важан допринос успостављању културе памћења и истакао да само уколико будемо поштовали своју прошлост, на најбољи начин ћемо знати да радимо на нашој будућности, економским пројектима и сарадњи са онима са којима треба да градимо просперитет, мир и стабилност.

КЊИЖЕВНО ВЕЧЕ ПЈЕСНИКА ИЗ СРПСКЕ, СРБИЈЕ, ЦРНЕ ГОРЕ И РАСИЈАЊА

На штанду Представништва Републике Српске у Србији одржано је традиционално Књижевно вече пјесника из Српске, Србије, Црне Горе и расијања, а као и сваке године учесницима је подијелен зборник поезије са прошлогодишњих пјесничких сусрета, чији је издавач Представништво Републике Српске у Србији.

Пјеснике је поздравила помоћник министра за културу Републике Српске Тања Ђаковић, која им је поручила да је њихово дружење и окупљање веома важно за културу Српске. Шеф Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицковић истакао је да је ово пјесничко вече посебан догађај у програму репрезентативног представљања „оваквом поштом поезије наших сународника из Србије, Републике Српске, Црне Горе и расијања на прави начин ударамо печат очувању наше културе, традиције, језика, ћирилице“.

На пјесничкој вечери учествовало је чак 38 пјесника Српске, Србије, Црне Горе: Владимир Пешић, Зоран Радисављевић, Александар Петровић, Душица Милановић Марика, Радомир Уљаревић, Владан Ракић, Момо Вучинић, Драгомир Ђулафић, Рајко Цаковић, Ратко Станимировић, Живко Николић, Верица Преда, Драгица Ужарева, Верица Илић, Вјекослав Вукадин, Душица Бодловић, Би-

љана Тасић, Гоца Срећковић, Драгана Љуна, Вања Парача, Видан Богдановић, Шпејтим Сојева Соле, Бранка Влајић Ђакић, Александар Сокнић, Снежана Ђоковић, Драгиша Ћосић, Радојка Бјеливук Стојановић, Радиша Благојевић, Љиљана Ђујић, Анастасија Шћепановић, Велимир Савић, Гордана Хашимбеговић, Милко Ступар, Сања Вуковић, Емилија Чолак, Пламенка Ђого Вулић.

Промовисане књиге *Битка за Возућу* и *Јеванђеље по робу*

На Београдском сајму књига на штанду Републике Српске у организацији Србског културног центра *Ћирилица* промовисане су књиге *Битка за Возућу* Ненада М. Цвјетковића и *Јеванђеље по робу* Данила Тешановића. О књигама су говорили предсједник Србског културног центра *Ћирилица* Милорад Ђошић који је био модератор, директор Народне библиотеке Добој Лидија Жарић и књижевник Данило Тешановић.

Битка за Возућу представља оружани сукоб Армије Републике Босне и Херцеговине и Војске Републике Српске од 27. маја до 10. септембра 1995. у селу Возућа код Завидовића. Циљ Армије Републике Босне и Херцеговине био је протјерати српско становништво и населити муслиманске избјеглице из Сребренице и Жепе, али и отворити пролаз за напад на Добој. Међутим, потписивањем Дејтонског споразума у децембру 1995. окончан је рат, те су припреме за напад на Добој обустављене.

Одред *Ел муџахид*, састављен од страних и босанскохерцеговачких исламиста, био је кључан у заузимању Возуће. Након пада Возуће почињен је покољ над рањеним и заробљеним српским борцима, а српско цивилно становништво је протјерано.

Милорад Ђошић је навео тужну чињеницу да много Срба не зна за Битку за Возућу.

У то вријеме, ратни новинар Лидија Жарић је указала да су на овај простор јурисале муслиманске снаге из два корпуса, појачане исламским борцима из одреда *Ел муџахид*, а у септембру 1995. године и НАТО снагама за брза дејства.

– Битка за Возућу су наши Термопили. У Возући се градила Република Српска и у њој су се бранили Добој и сјеверни дио Српске. Све вријеме рата је била опкољена и нападана, како би се и та територија очистила од Срба, што је покушано и у Првом и Другом свјетском рату, и најчешће било је прилично успјешно у овом посљедњем отаџбинском рату.

Цвјетковић је у књигу уврстио све податке, свједочанства, документе...

– Оно што је трагично је што и послје 30 година од рата тражимо своје нестале. Возућу је три и по године бранила Четврта озренска лака бригада са непуних 1200 људи, на простору од 36 километара. Ти људи по 120 дана нису имали паузу да би отишли кући, били су на линији, а њихове куће су им буквално биле иза леђа.

У нападу на Возућу су учествовали не само Други и Трећи корпус тзв. Армије БиХ него и НАТО снаге за брза дејства које су претходно уништиле репетиторе, системе везе и оријентире.

– Тако да повлачећи се 10. септембра 1995. године, многи нису знали гдје су, није било границе, није било репетитора на граници који би нам био оријентир.

Долина Криваје је 1995. тотално очишћена. Ниједног јединог Србина није остало, у 26 села и 1470 породица.

– Током коначне Битке за Возућу заробљено је много наших живих бораца и цивила, а ми након 30 година размјене, тражења ископавања масовних гробница, врло често секундарних и терцијарних гробница и данас не знамо судбину за 130 људи. Одведени су у камп Трећег корпуса тзв. Армије БиХ у Каменици након чега су муслиманске снаге и муџахиди извршили стравичне ратне злочине. Знамо да их живе нећемо наћи, али ако би породице добиле посмртне остатке нашли би некакав смирај, било би им лакше ако би своје најмилије достојанствено сахранили.

– На Возућу је извршен страхан злочин и до данашњег дана нико није кажњен. Ми инсистирамо уз помоћ ових књига и људи из ЗУ Завидовићана, имамо нашег Јована Чакаревића, да заједнички радимо на откривању истине и на кажњавању злочинаца, те откривању масовних гробница и остатака.

Жарићева је оцијенила да и књига *Јеванђеље по робу* представља изузетно свједочанство које доприноси култури сјећања, јер је ријеч о дјелу посвећеном првом концентрационом логору у Европи у 20. вијеку који се налази у Добоју. Добојски логор је постојао од 1915. до 1917.

Аутор Данило Тешановић каже да је логор у Добоју прећутана ствар у историји српског народа. О тој истини нису говорили ни краљ Александар, а ни касније комунистичка власт. Иностранци научници су говорили да је то било прво смишљено етничко чишћење у Европи, и да је то систематски организован план за уништавање православног народа.

Према његовим ријечима, о томе свједоче и бројке, јер је кроз добојски логор прошло више од 47.000 људи, а 13.000 је умрло од глади, болести, посљедица мучења и истрцљивања или су убијени, углавном од стране шцкора – муслимана у аустроугарској служби.

– У једном дану на тополе поред ријеке Босне објешено је 11 људи, у априлу 1916. године у логору је умрло 611 дјецe млађих од 12 година. Написао сам овај роман, управо да се те страхоте не забораве, та мучна страдања и патње.

Роман је промовисан и у Русији, у Москви, јер се дио радње одвија на руском фронту.

– Мушкарци су ратовали на руском фронту док су им жене и дјеца били у Добојском логору.

Тешановић каже да све књиге које је до сада написао није продавао, него их дијелио.

Издавач књиге *Битка за Возућу* је Јован Чакаревић, а саиздавач Удружење Завидовићана из Добоја. Чакаревић је издавач и другог издања књиге *Јеванђеље по робу* уз помоћ Секретаријата за социјалну заштиту Градске управе Града Београда.

ДРАГАНА БОКУН

» Данило Тешановић, Лидија Жарић и Милорад Ђошић

ПРОМОВИСАНА КЊИГА МИРКА РАДАКОВИЋА

» Миодраг Којић, Мирко Радаковић, проф. др Татјана Самарџија и проф. др Илија Кајтез

Геноцид на Вељуну и околици

На 67. Међународном београдском сајму књига 22. октобра 2024. у сали *Васко Поја* представљена је књига Мирка Радаковића *Геноцид на Вељуну и околици* у организацији Удружења за одбрану ћирилице *Добрица Ерић* и Крајишког културно-историјског центра. Такође, промовисана је и књига, која је већ представљена јавности *Трбуом за крвом*, аутора Николе Радића, уреднице Татјане Самарџија, у издању Удружења *Крајишки привредник*.

Књига садржи фактографски и историјски запис о геноциду над српским православним народом који је у двадесетом вијеку два пута починила хрватска држава. Ово је књига о Крајишницима са Кордуна, животу, борби за опстанак и страдању.

Говорили су предсједник Удружења за одбрану ћирилице Миодраг Којић, проф. др Илија Кајтез и аутор Мирко Радаковић.

Миодраг Којић каже да већ једну деценију сарађује са Радаковићем и да њихова два удружења могу послужити за пријем како два брата, српска друштва треба да сарађују.

– Заједнички можемо приближити и теме које су нам биле удаљене. Са наше стране да приближимо питање опстанка српске ћирилице, а ми да сазнамо која је права истина о страдању народа у Републици Српској Крајини. Тада можемо посвједочити о томе како би били достојни оних који су страдали, како за српску ћирилицу, тако и за слободу народа у Републици Српској Крајини.

Проф. др Илија Кајтезу била је част да буде рецензент Радаковићеве књиге.

– Наша дјеца нису ни за шта крива, за све су криви учитељи, родитељи, а могао бих додати и владари. У том смислу свака књига је прилог изградњи онога што треба да буде духовна и душевна вертикала нашег народа и у том смислу је ова књига јако важна. Мирко је урадио много, толико је много имена, трагао је за људима који су погинули, нестали, убијени. Сви ти људи имају потомке који ће у овој књизи прочитати шта се догодило са њиховим прецима. Ова књига је добра књига, права патриотска српска књига и позива на мудрост.

Ова сазнања су важна, по ријечима Кајтеза како опет не бисмо дочекали неспремни ново страдање.

– Континуитет усташких злочина је настављен у Туђмановој Хрватској. Сада нас ова књига опомиње, посебно оне који причају о југословенству и да су Срби за све криви. С тога Срби у памет, држите се свога, будите спремни и коначно морамо бити духовно зрела нација.

Аутор Мирко Радаковић објашњава зашто су корице књиге у црној и црвеној боји.

– Срби, Кордунаши су страдали и од црне и од црвене коалиције. Чак бих могао да кажем да је етнички више Срба очишћено од 1945. до 1995. године, него за вријеме клања од стране усташа од 1941. до 1945. за вријеме поглавника Анте Павелића. На-

дам се да ће омладина да буде паметнија од мене и моје генерације, а ми ћемо допринијети овим књигама.

У књизи се Радаковић, како каже дотакао свих рана које крваре код свих Срба, али је тежиште на Кордунашима, односно на Вељуну и околици.

– Вељун је био у саставу Бихаћке републике, која је проглашена, а Вељун проглашен као котар. Њене границе су мијењане сходно биткама које су водили партизани. Котар Вељун је проглашен јер Комунистичка партија хрватске није имала неку базу, ослонац, него Србе Кордунаше. Слуњ је био усташки гарнизон, утемљен на тешкој усташкој идеологији.

Радаковић је описао Вељун кроз вијекове од Управне општине до Мјесног одбора, затим Ђурђев данак крвави устанак – усташка звјерства, покољ у Хрватском Благоју, описао је Рат за опстанак и трајање покоља од шуме Абез 19. јула 1941. до Загреба 8. маја 1945; Колонизација, миграције и други узроци нестајања Срба из Хрватске до коначног рјешења.

– Писао сам и о периоду у којем сам био свједок и нека врста учесника, сматрам да имам право да о том периоду износим своје ставове и мишљење. Сматрам да је погром или прогон Србоцид од 1991. до 1995. И тај период називам наставак рата 1941–1945. То је борба српског народа за опстанак.

У књизи се може наћи и мноштво фотографија, изјава свједока очевидца Срба и Хрвата, статистички подаци и два прилога *Опис самоубиства џуковника ЈНА Тодора Косановића Тоше* и Радаковићева *Изјава* у циљу одбране његовог команданта са Вељуна Миљана Струњаша који је добро намјерно отишао у Хрватску гдје је ухапшен и малтретиран и провео је 6 година у Лепоглави.

Овом приликом је још једном промовисана књига Николе Радића *Трбуом за крвом*, а о књизи је говорила уредница другог издања Татјана Самарџија. Прво издање је издато прије 42 године.

Мирко Радаковић је навео да је за њега ова књига најбоља послје приповијетке *Пилипенда* Симе Матавуља, која говори о Србима из Далмације.

– Кроз четири приповијетке Николе Радића може се упознати менталитет тог народа, њихов православног дух, чврсти породични темељи и њихови међусобни односи. Бриге и борба за живот, шта све пролазе идући трбуом за крвом.

Татјана Самарџија је књигу обогатила са 1.430 фуснота и додала рјечник са око хиљаду одредница, које укључују не само дијалектизме, него и топониме (имена села), као и културеме попут *Привредникових* стипендиста, Поклада, Шгајнбазове пруге... Поред тога што је жељела да књига буде нека врста успомене и сјећања, исто тако би требала да послужи и као научни материјал за нека даља истраживања.

ДРАГАНА БОКУН

ПОСТХУМНО ОБЈАВЉЕНА КЊИГА МИЛЕ ДАКИЋА

Убијени дуго нису били међу мртвима

Књига мр Миле Дакића *Комунистички злочини на Кордуњу – паралеле са другим крајевима* представљена је 21. октобра на 67. Међународном београдском сајму књига у Београду на штанду Републике Српске.

Књига коју су постхумно објавили Архив Војводине Нови Сад, Крајишки културни центар *Свети Сава* из Бањалуке и Књижевни еснаф из Београда, преноси закључке аутора, Миле Дакића из Војнића (преминулог 2021.) да од силне усташко-комунистичког удара на српски народ у Независној Држави Хрватској и Југославији, те након злочиначке акције *Олуја* августа 1995. године, српски народ који је заслужан за стварање Републике Хрватске у Хрватској готово више и да не постоји.

На промоцији су говорили предсједник *Књижевног еснафа* Илија Шаула, др Никола Жутућ у својству рецензента, предсједник Културног центра *Свети Сава* Драган Крошњар у име издавача, проф. Марко Косијер и ауторова супруга Мира Дакић.

ПЕТРОВА ГОРА БИЛА МУ ЈЕ СВЕ

Мира Дакић је истакла да је њен супруг живот посветио Кордуњу и своме народу, да је био прогањан и током рата и после рата 90-их, па на крају и затваран.

– Хапшен је у Босни и Херцеговини 26. маја 2011. год. у повратку из Бањалуке гдје је говорио на интернационалном научном скупу о ратним злочинима у НДХ у Другом свјетском рату. У затвору у Сарајеву, Карловцу и Загребу је провео 398 дана због наводног подстрекивања на убиства у рату 90-их. Ослобођен је кривице 17. јанура 2014. године без права надокнаде штете њему и његовој породици – навела је Дакић долажући да је у овој књизи њен супруг показао људе који су били невидљиви 50 година и који су страдали само зато што су другачије размишљали.

– Мили Дакићу је Петрова гора била све што је имао, био је душом и тијелом везан за тај крај. Нису га могли схватити они који су били на положајима само ради новца. Многи су му оспоравали *Рајини дневник* иако је у дневнику много тога изоставио од онога шта се све дешавало ратних година на Кордуњу и Крајини. О Мили Дакићу ће се тек чути. Част ми је што сам била дио његовог живота – закључила је Мира Дакић.

СПИСАК ЖРТАВА КОМУНИСТИЧКОГ ТЕРОРА

Предсједник Културног центра *Свети Сава* Драган Крошњар је рекао да Дакићева књига садржи доказе и свједочења о томе да је убијање и страдање Срба на Кордуњу заправо резултат удруженог злочиначког подухвата комуниста и усташа, што аутор доказује и поткрепљује и кроз паралеле са догађајима на другим подручјима Југославије.

– Књига садржи и списак од 365

» Илија Шаула, Мира Дакић, Драган Крошњар и др Никола Жутућ

Срба које су убили комунисти, партизани, а које је пронашао Петар Зинајић истражујући деценијама усташке злочине, али није смио да остави своја сазнања. Један од убијених на списку био је Србин, кога је један Хрват спасио покоља у Глинској цркви, а партизани су га након тога стрељали сматрајући да он који је требао бити заклан у ствари ради за усташе. Међу њима је и Милена Накарада, супруга православног свештеника кога су усташе убиле на Гаравицама, а партизани су измислили да је прихватила сарадњу са усташама, након чега ју је хрватски комуниста Јосип Ђерђе осудио на смрт. Потомци жртва и жртве на Кордуњу за вријеме комунизма нису смјели рећи да су њихови најмилији страдали од комунистичке и партизанске руке – казао је Крошњар и подсјетио да је Дакић, који је био директор Меморијалног парка Петрова гора преко 25 година и у 2 мандата директор свих меморијала Југославије, био особа која је била на извору информација и којој су се људи повјеравали.

НЕМА БУДУЋНОСТИ БЕЗ БРАТСКОГ ИЗМИРЕЊА

Рецензенти књиге су академик Василије Крестић и историчар др Никола Жутућ који је на промоцији рекао да се Миле Дакић надао да ће доћи и „српскија времена“, да сви заведени и изманипулисани спознају истину о себи и напусте србобобичне гомиле, а да је током живота нападани и због откривања „неподопштине“, а нарочито ратних малверзација“.

– Дакић је ову књигу посветио преважном српско-српском измирењу, које се никако не остварује. Ауторов историографски опус углавном је посвећен хрватском антисрпском комунизму, који је крајишке Србе силом или милом због њиховог безизлазног политичког, економског положаја, положаја културне запостављености њихове традиционалне етно културе, гурао у ратна сучељавања (1991–1995) као што их је претходно претварао у саучеснике ликвидације истакнутих партизанских тзв. „велико-српских“ кадрова који су постајали свјесни хрватске подмукле политике потпуног сатирања српског крајишког народа. Радови Дакића обухватају теме везане за западне крајишке Србе током 20. вијека, нарочито за његов страдални народ Кордуна. Као критички радикалан, по неким и понекад „неодмјерен“, Дакић је долазио под ударе

својих „ратних и партијских другова“ који су га због његовог бескомпромисног става борца за нескривану истину нападали због откривања неподопштине, нарочито ратних малверзација. И ја сам као рецензент претходне Дакићеве књиге мемоара *Рајини дневник* прозван од мање групе Кордунаша љевичара, због подршке његовим тзв. „проблематичним“ ставовима – рекао је Жутућ.

Проф. Марко Косијер је рекао да Мили Дакићу није било лако бити историчар на многострадалном Кордуњу у Хрватској.

– Лакше је било бити Србин у Ваљеву, него бити Србин у Карловцу и Задру, то није исто. Кордун је након рата био готово уништен, људи су побијени у масовним злочинима од усташа, а кордунашки партизани су слати на Сутјеску и Неретву, док су у Хрватској усташе масовно клале потпуно незаштићен народ. Одређени комунисти и партизани Кордуна су тај план прозрели и побунили се, али су сви похапшени и побијени након познатог суђења у Кордунашком или Будачком процесу 17. јула 1944. године. Међу њима су били и моји рођаци Душан и Јован Балчин. После рата хрватска села добијају струју, водовод, асфалт, фабричке погоне, а ми смо имали лампозу, воду из штерже, макадам и на то све нам се десила Цазинска или Кордунашка буна 1950. због неправедног и присилног начина откупа пољопривредних производа која је у крви угушена од комунистичке власти. Док је Кордун пјевао о братству и јединству, о гробу до гроба, а синови и унуци оних што су чинили злочине, спремали се за 1971, па за 1991. годину. Једна од највећих подвала је та да нам они чији су очеви и дједови чинили злочине, усташе или комунисти, данас говоре да не копамо по прошлости – поручио је Косијер нагласивши да је свако ко је са Кордуна могао да напише предговор за ову књигу јер нема породице која није страдала од усташа и комуниста.

Предсједник *Књижевног еснафа* Илија Шаула је подсјетио да је Дакић у вријеме распада Југославије основао Југословенску самосталну демократску странку.

– Када је рат почињао у Хрватској нису сви Срби били једнако страначки предједињени, међутим мој став је био да српство не треба бранити од Миле Дакића. Он је био један од наших најпросвећенијих интелектуалаца на Кордуњу и његов допринос за Србе у Хрватској је немијерљив. **БЕСНА ПЕШИЋ**

ОДЛАЗАК ПЕТРА ЛАЂЕВИЋА

БИО ЈЕ ДОБРИ ДУХ СВОГ ВРЕМЕНА ПОЗВАН ДА БЛАЖИ НАРАВИ И ПРИЛИКЕ

Био је незамјењиви везни играч, повезујући људе, градове, Загреб и Београд нарочито, генерације. Повезивао је истомисљенике с циљем обране оних других. Знао је истину о институцијама, гурајући нас да је кажемо и запишемо, и ипак вјеровао у њих. Невесела истина га није могла тако разочарати да га разоружа. Значајну епизоду у његовом животу представља рад у Влади Војислава Коштунице, у којој је са знањем и разумијевањем донесеним из старог краја уобличио и проводио службену политику према мањинама. За нас, Србе из Хрватске, Петар Лађевић је био наш човек у Београду.

Свако ко се бави писањем о прошлости, са иоле дубљим разумијевањем људи и њихових односа, у сваком изабраном исјечку времена може осјетити, наслутити, постојање и рад актера које не биљеже службени архиви, актера који не повлаче линије догађаја и не привлаче свјетла јавности, али повијесну слику испуњавају бојом, они који од нити чине тканину и који ткају тихо и непрестано. У сретним случајевима такви су људи добри духови свог времена, обично позвани да блаже сурове нарави и прилике. Управо нас је након тешког боловања напустио један такав човек.

Петра М. Лађевића, рођеног у Петрињи 1956. године, његови су бројни пријатељи јако вољели, дијелом зато што је ту екипу он сам формирао, дијелом зато што је био логодно бити Перин пријатељ, он их је нештедице величао и помагао. О томе потписник свједочи из властитог примјера. Перо је био неплаћени менаџер људима у које је вјеровао.

Седамдесете године прошлог стољећа и све оно што су оне донијеле у нашим животима одредиле су оквир јавног ангажмана овог одличног студента филозофије и социологије на Филозофском факултету у Загребу. Пријатељ и земљак Никола Вујчић сјећа га се као бунтовника већ у петрињској гимназији. Као млад човек схватајући озбиљно ријечи својих професора, као Србин с Баније видјевши реално стање заједничке државе и хрватско-српских односа, а послушајући збивања и вијести из свијета, свјесно се одлучио за алтернативни пут у борби за демократску политичку заједницу на јужнословенским просторима.

Петар је тих година истакнути петиционаш, неке од петиција за обрану људи који ће десетак година касније постати моћници и идеолози држава насталих на развалинама Југославије, само је потписао, неким је био аутор. Он је цијело вријеме свог јавног рада био незамјењив везни играч, повезујући људе, градове, Загреб и Београд нарочито, генерације. Повезивао је истомисљенике с циљем обране оних других, вјерујући снажно да се тако одује и родној Банији, модернизацију њене традиције, и Филозофском факултету у Загребу, озбиљујући његове теорије. Знао је истину о институцијама, гурајући нас да је кажемо и запишемо, и ипак вјеровао у њих. Невесела истина га није могла тако разочарати да га разоружа.

Лађевић је био анархиста у души, који је потписнику тихим гласом објашњавао смисао свих детаља у православној литургији; био је досљедни либерал који се поносио дружењем с Владом Мијановићем Револуцијом и волио људе из његовог круга; био је Србин с Баније који је увијек пред својима бранио Петрињу и петрињске Хрвате. Почетком деведесетих, управо на трагу онога што је до тада радио, проналазимо га у кругу покретача и оснивача институција Срба у Хрватској, Српског демократског форума и Српског културног друштва *Просвјета*. Петар није био књижевник, он је друге усмјеравао на теме и проблеме, али његови су ријетки прилози о Адаму Прибићевићу и Ванети Ивановићу – био је то избор по сродности – значајно ширили круг спознаје за нас који смо тада живјели укљештени у политичку стварност прве половине 90-их. Другу половину те деценије он је у Лондону, ради као секретар Ванета Ивановића и значајно доприноси његовом књижевном повратку у домовину. Успијевао је као посредник наговорити породицу Ивановић да материјално помогне јужнословенске студенте у Лондону, неки од њих су данас угледни људи и интелектуалци.

Ни преласком у Београд није напустио свој позив ни улогу. Опет је био незамјењиви везни играч, дио његове мисије било је уредниковање у Издавачкој кући *Профил*, био је човек који зна што је јавност, како се она ствара и користи. Значајну епизоду у његовом животу представља рад у Влади Војислава Коштунице у Београду, у којој је са знањем и разумијевањем донесеним из старог краја уобличио и проводио службену политику према мањинама.

Петар Лађевић је био наш човек у Београду. Знам много људи који су интензивно живјели и живе хрватско-српске односе, али не знам никога ко је као он настојао разумјети све актере тих односа у прошлости и садашњости и дати им право на ријеч. Не знам никога ко ће бити тако ожаљен од тако шароликог и бројног круга пријатеља.

ЧЕДОМИР ВИШЊИЋ

РОМАН ПЉЕШИВИЦА ПРОФ. ДР ВОЈИСЛАВА КЕЦМАНА ПРОМОВИСАН НА БЕОГРАДСКОМ САЈМУ КЊИГА

О ЉУБАВИ И МРЖЊИ У ЗЛА ВРЕМЕНА

На Међународном сајму књига у Београду 24. октобра представљен је роман проф. др Војислава Кецмана, свјетски познатог стручњака из подручја машинског учења и вјештачке интелигенције под називом *Пљешивица – прича о нашој судбини у зла времена*, која носи назив по планини Пљешивици, природној граници БиХ и Хрватске и повезници Лике, Далмације, Кордуна, Баније и Поуња.

Са промоције је поручено да је ово „књига о љубави и мржњи, на нашем тлу, у зла времена, с пар капи истине о тим временима и свему ономе што су донијела” и да је аутор причу романа започео писати у Америци, а завршио у мјесту својих предака, Дринићу, у Републици Српској.

Аутор је објаснио да је у позадини његове љубавне приче „биографија” Срба из стотина хиљада фамилија из ових крајева и споменут је само врло мали дио њиховог свеукупног страдања који се десио на стратишту Гаравице (у подножју Пљешивице) гдје је, у вријеме Другог свјетског рата, у пар дана, страдало 15 хиљада људи од усташке и ханцарлијске руке.

– Речено другачије, *Пљешивица* је прича о судбини српског народа у зла времена у, и последице Другог свјетског рата, на Балкану. Преврше се тога крило и ја сам осјећао дуг према прецима да ову књигу напишем. То је била једносмјерна мржња према Србима коју смо видјели и у задњем нападу на српски православни народ, а коју пратимо преко медија и данас. Кроз књигу се читалац упознаје са два, наизглед неповезана, тока те јед-

носмјерне мржње, у оквиру које се одвија једна притајена љубавна прича. Надам се лијепа и узбудљива вама читаоцима – казао је проф. др Кецман којем је ово први роман.

На промоцији је осим аутора, о његовом роману првенцу говорио и проф. др Мило Ломпар, историчар књижевности.

Књижевник са богатим универзитетским искуством проф. др Мило Ломпар оцијенио је да роман *Пљешивица* има двије напредне димензије и да њима одговарају два типа мотивације.

– У реалистичкој димензији приповиједања налази се љубавна прича о двоје младих људи, које вјетар времена провлачи кроз идеолошке, ратне, политичке, обичајне, породичне контроверзе. Њихова међусобна приврженост издржава искушења која се пред њу постављају, да би упркос ожиљцима испунила хуманистички па-

» проф. др Мило Ломпар, проф. др Војислав Кецман и Александра Шалић

тос романа. У митској позадини ове реалистичке димензије налази се посредна, али снажна евокација патријархалног свијета, људи који су уклопљени у природу, који имају танани однос са живим свијетом, и биљним и животињским. Ту се стварају посредна значења која дају дубину догађајима о којима се приповиједа. Распад односа између двојице јунака, као садржај реалистичке димензије,

има свој корелат у распаду колектива коме они припадају: премда је тај колектив идеолошки, он се у дубинама времена открива као народносни. Реалистичка димензија је експлицитно присутна, док је митско-колективна димензија имплицитно присутна у приповиједању. Ликови су рељефно обликовани, пролазе различите психолошке стадијуме, догађаји су интригантни повезани, некад по личним, а некад по колективним дионицама. Извјесна идеализација јунакиње има своју везу са представом о колективу из ког она долази, са његовим обичајима и моралом. Радња је занимљива, епизоде су драматичне, климакс је трагичан, али је расплет везан за чврсту укорененост у опстанак: и појединца, и народа – објаснио је проф. Ломпар додајући да књига има и политичку димензију приповиједања што значи да је основни смисаони нагласак постављен на разорно дејство комунистичке идеологије, са посебним обзиром на крајишке Србе, како у Хрватској, тако и у Босни.

– Увјерљиво је приказано двојство комунистичке праксе у одно-

су на српски народ, са прецизно обликованим политичким алузијама, којима није одвише тешко пронаћи историјске прототипове. У том погледу, *Пљешивица* има отрежњујући значај и катарзично дејство: она суочава српски колектив са распонима самозаваравања у дугом трајању. Постоји подударност између политичке и карактеризацијске мотивације, па ликови увјерљиво допуњују приповиједне дијелове који су испуњени експлицитним политичким процјенама. Дакле, није ријеч о приповиједању са тезом, већ о приповиједању које настоји да уклопи политичку димензију у сложени сплет мотивацијских веза: као односа између ликова, ситуација, идеологија – казао је професор Ломпар нагласивши да је основно значење Пљешивице исказано у садејству противхуманистичких (убилачких, мрзитељских) и хуманистичких (љубав, пријатељство, оданост) садржаја.

– То би значило да се допуњују меланхолија и ведрина, да творе необичан склоп ведре меланхолије као основни тон приповиједања. Када се роман прочита, не остаје у читаоцу само туга него и нека ведрина у доживљају постојања. Та амбиваленција значења испуњава основни приповиједни тон *Пљешивице* – закључио је Ломпар.

Програм је водила глумица Александра Шалић која је прочитала пар пјесама Војислава Кецмана и одломак из његовог романа.

Промоцији је присуствовао и народни посланик и предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

ВЕСНА ПЕШИЋ

БИЉЕШКА О АУТОРУ

Професор доктор Војислав Кецман рођен је у Сплиту 1948. год. У Загребу је завршио основно школовање, гимназију и студије које је завршио са докторатом. До пензионисања био је редовни професор на Virginia Commonwealth University (VCU), Computer Science, College of Engineering у Ричмонду, у САД-у. Био је гостујући професор на чувеном МИТ универзитету као и професор на неколико универзитета у Европи и Новом Зеланду. Предавао је предмете из машинског учења и вјештачке интелигенције. На српском, њемачком и енглеском језику објавио је пет књига, више научних извјештаја и око 150 радова у научним часописима и на конгресима. Носилац је два патента. Његова свјетски најпознатија књига је *Учење и меко рачунање*, у оригиналу *Learning and Soft Computing*, која се користи(ла) на скоро 100 универзитета широм свијета од чега на 20 универзитета у САД. Пензионисао се као професор емеритус и један је од истакнутих свјетских стручњака из ове области. Своје слободно вријеме проводи у Дринићу (Република Српска), родном мјесту свог оца, гдје се бави узгојем коња.

НА САЈМУ КЊИГА ПРЕДСТАВЉЕНА НОВА КРАЈИШКА ХРОНИКА САВЕ ШТРПЦА *НАШИ И ВАШИ*

Хрвати су направили „бренд” – Страх од монтираних судских процеса постао је најефикаснији модел протјеривања крајишких Срба

Тужна збиља Крајишника расутих по цијелом свијету сажета је у новој књизи *Наши и ваши* директора ДИЦ *Верийас* Саве Штрпца.

– Био ми је циљ да покушам одговорити ко смо, шта смо, одакле смо, па и куда идемо како бисмо, ако нађемо одговоре, избјегли сукобе међу народима који су осуђени да живе на овим просторима једни поред других. Само да се не убијамо као што је то било у цијелом 20. вијеку – објашњава Штрпца.

Да би постигао тај циљ књигу је подијелио у три тематске цјелине у којој су у првој судбине обичних људи од којих је свака, увезана за последњи рат и оно што је затим уследило. У другом дијелу Штрпца је пренио најзанимљивије колумне које објављује у листу *Политика*, а у трећем се позабавио питањем процесуирања ратних злочина у Хрватској.

» Наташа Дракулић, Данко Перић, Саво Штрпца и Бојан Арбутина

– Хрвати су од ових процеса направили „бренд” који сада извозе на Косово и Метохију, БиХ и у Украјину. Крајњи циљ таквог модела процесуирања ратних злочина је да се од двије зарађене стране само једна прикаже као одговорна, истовремено, кроз нове истраге и оптужнице врши се тихо етничко чишћење. Нема Крајишника, а да не сумња да се и

против њега води процес или ће се покренути чим пожели да обиђе завичај. И зато расути по цијелом свијету Крајишници много ређе долазе него што им душа тражи. Овај модел протјеривања је много ефикаснији од било које употребе силе или оружја – истиче Штрпца.

В.д. директор Музеја жртава геноцида Бојан Арбутина, један

од рецензената, истакао је да се Штрпца тврдоглаво бори за историјску истину о страдању Крајишника.

– Данас, све јасније води се борба за историју. Историјску истину, историјске чињенице и интерпретацију. Фронт ове борбе је свакако највише окренут ка српско-хрватској историји која „трпи” најснажније притиске. Од покушаја негирања геноцида над српским народом у НДХ 1941–1945. тумачењем стварање Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца као „велико-српске окупације и хегемоније”, ниподаштавањем и уништавањем српског културно-историјског наслеђа на простору тадашње Хрватске све до карактера ратова за југословенско наслеђе у периоду од 1991. до 1995. године – истакао је Арбутина.

Драматург Наташа Дракулић, сценариста *Даре из Јасеновца* каже да су бројни Крајишници, не

својом вољом, били принуђени да започну животе онако како им је „грах пао”.

Она је поручила Штрпцу да припада оној групи која не одустаје од борбе за истину.

– Бориш се да нас сачуваш. Тог човјека у њиви пријеподневног сунца кад ће јара ударити, ту баку која ложи ватру по тој истој врућини јер унуци воле њен кромпир и то на масти, а нека друга бака, можда ни километар даље ради то исто само за сина за ког још не зна да је онедавно мртав, да ће она и сама ускоро из те куће и свега што је сматрала својим животом који ионако више неће бити живот. Али баш ти ћеш јој дати снагу да га мртвог пронађе и сахрани. И да негдје далеко, некој управи гробља ти кажеш да тај човјек није безимен, да има своје име и презиме и свој гроб који га чека – казала је Дракулић.

Ђ. БАРОВИЋ/ВЕСТИ

ПРЕДСТАВЉЕНА ДЈЕЛА ДР БРАНКА БРДАРА - ДОБРОВОЉЦА КОЈИ ЈЕ СПАСАВАО ЖИВОТЕ У ОДБРАМБЕНО- ОТАЏБИНСКОМ РАТУ

Хирург подијелио искуство стечено у више од 5.000 операција у ратним условима

У свечаној сали Удружења књижевника Србије 16. октобра, одржана је промоција три књиге др Бранка Брдара, специјалисте опште медицине, из области практичне специјалне хирургије – хируршки подсјетници: УРОЛОГИЈА – ВАСКУЛАРНА ХИРУРГИЈА; ГЛАВА, ЖИВЦИ, КИЧМЕНА МОЖДИНА, ВРАТ, ГРУДНИ КОШ – ПЛУЋА, СРЦЕ; ДИГЕСТИВНИ ТРАКТ – ТРБУШНИ ЗИД, ЈЕДЊАК, ЖЕЛУДАЦ, ТАНКО И ДЕБЕЛО ЦРИЈЕВО, ЈЕТРА, ХЕРНИЈЕ.

У присуству бројне публике, колега лекара, чланова фамилије и чланова Удружења књижевника Србије, деведесетогодишњи хуманиста, врсни стручњак и оператор, др Брдар је представио јавности три књиге у које је сабрано његово професионално искуство из преко 25.000 изведених хируршких операција и интервенција, које су обављене у клиникама широм региона, Аустрији, Њемачкој и Србији.

У име Удружења књижевника Србије присутне су поздравили

» Говорници на представљању књиге др Бранка Брдара

потпредседник Удружења Видак М. Масловарић и генерална секретарка Гроздана Лучић Лалић, која је уједно била и модераторка програма.

О књигама, лику и дјелу др Бранка Брдара говорили су његове колеге, др Рајко Поповић бивши министар здравља Републике Српске, затим медицинска сестра, дугогодишња докторова сарадница Јасмина Младеновић, као и технички уредник и редактор књига, књижевник Мајо Даниловић који је, између осталог, истакао улогу

докторове супруге Драгице, која је значајно учествовала у деценијском раду на књигама.

– У овим, својеврсним корисним приручницима, опсервирана су и искуства из више од 5.000 операција, које је др Брдар урадио спасавајући људске животе у четири године проведене на ратишту у улози лекара добровољца у посљедњем Отаџбинском рату 1992–1995. Међу његовим пацијентима нису били само српски борци, него је несобично помагао и заробљеницима –рањеницима непријатељске војске, често „помоћу штапа и канапа“ у недостатку адекватних оперативних услова – поручио је Даниловић додајући да добар лекар не може бити неко ко није добар човјек.

– Др Брдар је поред тога што је добар лекар, одличан и психолог и савјетодавац. Свако ко га познаје осјећа његову мисионарску улогу да помаже, уравни тежину, лијечи и спасава – закључио је Даниловић.

Др Рајко Поповић, бивши министар здравља Републике Српске изразио је своју захвалност колеги и саворцу др Брдару јер је у ратним годинама спасио многе животе, а није заборавио ни да у посвети својих књига помене своје колеге и ратне другове на глинском и бихаћко-петровачком ратишту.

– Уградили сте у ово дјело и своје срце и душу, а то ме и не чуди јер ми Крајишници у све идемо срцем. Својим огромним знањем и искуством спојили сте ону невидљиву, али чврсту линију ко-

ја снажно повезује лекара и пацијента. Дајући све од себе, а спојено са вашим огромним искуством стеченим у бројним клиникама у Европи кроз вашу каријеру пружили сте пацијенту не само наду већ и извјесност у његово излечење. Сваки лекар који ступа на стазу своје каријере има изванредну основу у вашој књизи на коју специјализацију да крене – рекао је др Поповић додајући да се диви са каквим знањем и лакоћом приступа др Брдар.

– Одавно свеобухватније и корисније дјело нисам имао у својим рукама – поручио је др Поповић.

Медицинска сестра, дугогодишња докторова сарадница Јасмина Младеновић подсјетила је на период заједничких година рада.

– Радил смо заједно у амбуланти Стари град у Београду, много нас је научио и увијек имао благу ријеч и за пацијента и за особље. Онда је дошао рат и он се као патриота пријавио да буде добровољац и помаже борцима, али је лијечио и рањенике непријатељске војске. Када смо га касније питали кога сте све лијечили он је рекао: „Мени су сви рањеници исти, ја сам лекар и дужан сам да помогнем свима без обзира на националност и боју коже“. Тако је било и у Старом граду, неријетко су долазили људи и без књижице, из унутрашњости итд. – испричала је Младеновић, захваљујући се доктору и овом приликом подвукла да су они који су имали прилику да раде са др Брдаром били

повлашћени јер су имали уз себе учитеља, пријатеља, свестраног човјека, чврст ослонац и човјека који је свима давао снагу да иду напријед.

Сам аутор, др Бранко Брдар, није говорио о стручном раду који је приказан у капиталним књигама, за које је кратко поручио да их је 10 година писао са жељом да остави иза себе нешто као посвету млађим генерацијама и свом народу. Испричао је неколико анегдота из свог живота којима је указао да је живот често врло суров. Подсјетио је на период када је био неприхваћен због тога што није хтио постати комуниста, затим непријатна искуства током рада у Њемачкој зато што је Србин, а онда по повратку у отаџбину поново због политичких разлога једно вријеме је био без посла.

Ипак се др Бранко Брдар издигао изнад свега кроз шта је прошао у животу, а готово је било тешко послје преране смрти сина и кћерке, скупити снагу и наставити да ради оно што најбоље зна, да лијечи и слиједи свој хумани позив.

У музичком дијелу програма наступили су Хор Краљица Марија из Београда под диригентском палицом професорке Иванке Стојков и признати музичар, композитор и кантаутор Никола Грбић Грба.

Пјесме посвећене доктору и свим избјеглима, расељенима и прогнанима, казивали су млади Лав Адамов и књижевник Мајо Даниловић.

На крају програма вечери др Брдару од стране пријатеља и организатора уручени су скромни поклоњи, у виду слике на којој су корице три нове књиге са потписима свих учесника промоције, за успомену и сјећање на овај догађај, као и три примјерка Књижевних новина у којима су у кратку опсервиране све три капиталне књиге.

Промоцији је у име Удружења Сана Грмец присуствовао председник Вид Нинић, као и велики број официра. **ВЕСНА ПЕШИЋ**

БИЉЕШКА О АУТОРУ

Бранко (Гојка) Брдар рођен је 1935. у селу Бјелаж код Босанског Петровца. Медицину је дипломирао на Медицинском факултету у Сарајеву. Хирургију је специјализовао у Њемачкој. Радио у клиникама у Босни и Херцеговини, Њемачкој, Аустрији и Србији најчешће као главни хирург или замјеник шефа хируршке клинике. Располаже са искуством из Опште абдоминалне хирургије, трауматологије главе, врата, грудног коша, плућа, срца, крвних судова, екстремитета, шант хирургије, пејсмејкер имплантације, хирургије кичменог стуба, урологије, као и пластике за свакодневне хируршке потребе. Радио је у Сарајеву, Зеници, Новом Кнежевцу и Београду и бројним клиникама у Аустрији и Њемачкој. У Аустрији је био први хирург који је успјешно сашито повријеђено срце. Његова биографија објављена је у књигама КО ЈЕ КО У СВЕТУ као и у књизи ПЕТ ХИЉАДА ЛИЧНОСТИ У СВЕТУ, од стране Америчког биографског института. Додијелене су му: Плакета од МАРКИЗА – КО ЈЕ КО У СВИЈЕТУ – ОСМА ЕДИЦИЈА, Плакета ЉУДИ ДОСТИГНУЋА – Интернационални биографски центар Кембриџа, Плакета ПЕТ ХИЉАДА ЛИЧНОСТИ У СВЕТУ препознатих од Америчког биографског института. Радио је као српски хирург – добровољац у Републици Српској Крајини, на банијском ратишту, и на бихаћко-петровачком ратишту. Као пензионер живи у Сланцима – Београд. Бавио се и столаријом, јер потиче из породице која се овим послом бавила. Активан је био и у Удружењу ратних добровољаца 1912–1918. њихових потомака и поштовалаца.

Књигом о мјештанима страдалим у ратовима комплетирао трилогију о Трпињи

Трпиња извори постојања, наслов је књиге аутора Ђорђа Прокића, промовисане 2. октобра у трпињском Парохијском дому.

Упркос томе што већ годинама живи у Америци осамдесетдеветогодишњи Трпињац Ђорђе Прокић није из мисли избрисао своје мјесто него се посветио писању како би од заборава отргао људе, догађаје и обичаје карактеристичне за ово село у близини Вуковара. Овога пута објавио је књигу о својим сумјештанима пострадалима у Првом и Другом свјетском рату, као и у рату који се на овим просторима одиграо између 1991. и 1995. године. Књига не доноси само пуки попис жртава.

– Сматало ми је што нема сјећања на погинуле Трпињце, па сам дошао на иде-

ју да објединим попис жртава свих ратова и да се позабавим њиховим судбинама. Првенствено сам се базирао на истраживање о старосједиоцима Трпиње, а потом сам обухватио и остале, који су касније насељавали то подручје. У комплетирању документације значајно ми је помогла архива похрањена у Музеју жртава геноцида у Београду, а која је уско везана уз информације о страдалим Ромима, који су у времену које књига обухвата живјели на подручју Трпиње.

Прокић је у младости био запослен као општински писар и управо тај додир с матичним књигама

и подацима о својим прецима изазвао је у њему порив да те податке прикупља и да их једног дана објави у облику књиге као трајно свједочанство о прошлости свога мјеста и аманет будућим генерацијама о животу њихових предака на том простору. На трећој књизи радио је готово четири године.

– Податке није било лако прикупити с обзиром да нисам хтио да књига садржи само списак имена него да уз име сваког од тих људи буде записан и дио њихове генеалогije. Успио сам да дођем и до бројних фотографија које ће много значити не само данашњим потомци-

ма тих жртава него и генерацијама које буду долазиле након њих – напомиње аутор.

Прокић готово свакодневно истражује па и сваки његов долазак у Трпињу готово да подразумејива и одлазак у установе и институције које садрже документацију и изворе историјских података. Недавно је почео да истражује податке о ученим људима свога краја. То га је мотивисало да поради и на четвртој књизи која би, како је рекао, обухватила информације о истакнутим појединцима његовог родног мјеста.

Најновија Прокићева књига изашла је у издању Архива Војводине, а један од четирице рецензена, био је и професор историје из Трпиње Зоран Јакшић.

СЛАВКО БУБАЛО / СРБИЈА

НАКОН ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ ПРАВНЕ БОРБЕ СРПСКОЈ ЗАЈЕДНИЦИ ВРАЋЕНЕ НЕКРЕТНИНЕ

Усред Загреба отворен Српски културни центар од 5.000 квадрата

Након 30 година правне борбе српска заједница у Хрватској се изборила за поврат својих некретнина којима поновно управља СКД *Просвјета* и Српско народно вијеће. У најужем центру Загреба, у блоку између Прерадовићеве и Гајеве улице, на простору од 5.000 квадрата отворен је Српски културни центар.

Ријеч је о првој фази великог и амбициозног пројекта који се реализује на мјесту гдје је у прошлости била штампарија загребачког издања *Борбе*. У новообновљеној згради сада су смјештени и редакција *Новосиби* и Архив Срба у Хрватској, а у приземљу је Хисторијски улаз са причом о прошлости, галерија, клуб и дворана. Све су то мултифункционални простори који ће бити на располагању како српским културним институцијама, али и хрватским са којима се већ и сада договара сарадња.

Свечаном отварању присуствовао је и шеф српске дипломатије Марко Ђурић, хрватска министарка културе Нина Обуљен Коржинек, а председник Српског културног вијећа Милорад Пуповац је нагласио да је урађена прва фаза културног центра након што су Срби пуних тридесет година водили битку за повраћај имовине.

Министар спољних послова у Влади Републике Србије Марко Ђурић изјавио је да ће Србија и Хрватска у наредном периоду наставити да интензивно раде на рјешавању отворених питања и трасирању будуће сарадње.

– Када су у питању наши међудржавни

» Марко Ђурић и Милорад Пуповац на отварању Српског културног центра у Загребу

и међунационални односи, уз све уважавања прошлости и тешких тренутака, кључна ријеч је будућност. Вјерујем да се може базирати на поштовању, које треба да прерасте у веће повјерење и пријатељство. Знајем да су ово можда велике ријечи, али посвећени смо томе да радимо на рјешавању свих питања и унапређењу односа – поручио је Ђурић.

Према његовим ријечима, Србија ће наставити да помаже српској заједници у Хрватској, али ће уложити и додатне напоре да хрватска заједница у Србији буде своја на своме.

– И хрватска заједница у Србији и српска заједница у Хрватској су аутономне националне заједнице, које јесу и морају бити своје на своме у сваком тренутку – закључио је шеф српске дипломатије.

Окупљене је поздравила и министарка културе РХ Нина Обуљен Коржинек.

– Хрватска влада признаје, цијени, истиче и поноси се етничким плурализмом и културном разноликошћу која је дијелом настала као посљедица вишевековних сусрета различитих вјера, народа, па чак и цивилизација на овим нашим подручјима. Бројне разноликости прихватамо као богатство – рекла је Обуљен Коржинек.

Председник СКД *Просвјета* Миле Радовић је истакао да ће центар бити отворен за све Загрепчанке и Загрепчане без обзира на етничку припадност.

– Овим центром показујемо да смо дубоко укоријењени не само у нашем главном граду Загребу, већ и у многим градовима и опћинама Републике Хрватске, гдје

нашим програмима обогаћујемо и културу народа с којим живимо и дајемо допринос укупном културном животу у Републици Хрватској – рекао је Радовић.

Председник СНВ Милорад Пуповац је је подсетио на бурну историју зграде на адреси Прерадовићева 21, од прве градње постојећег објекта 1879. године.

– Настојања да нас се искључи из партиципације у хрватском политичком животу имају за циљ да ушуткају или маргинализирају српску заједницу у Хрватској. Зато у овој прилици желимо јасно рећи – премда нам у рукама већ дуго нису добре карте, нећемо престати бити људи избора, слободе за себе и за друге – поручио је Пуповац.

Замјеник градоначелника Загреба Лука Корлает је истакао вриједност дисеминације културе без етничких ограничења у простору СКЦ-а.

Прва изложба у новоуређеном Српском културном центру је *Барбароџениј нагрелизма* која у фокус ставља авангардне уметничке покрете двадесетог вијека, а стављен је нагласак на сарадњу хрватских и српских аутора.

Свечаности је присуствовао и Томислав Жигманов, министар Владе Републике Србије за људска и мањинска права и друштвени дијалог и председник Демократског савеза Хрвата у Војводини, и разни други представници двије државе и мањинских заједница, као и дипломатског кора у РХ.

Новоотворени СКЦ *Јосиф Руњанин* у Глини посвећен страдалничкој Цркви рођења Пресвете Богородице

Српски културни центар *Јосиф Руњанин* свечано је отворен у Глини, на Банији, у граду у којем је српски народ у вријеме НДХ највише страдао, пише портал Срби.хр.

Српско народно вијеће свечано је отворило Српски културни центар *Јосиф Руњанин* у Глини. Српски културни центар посвећен је страдалничкој Цркви рођења Пресвете Богородице, а урађен је према пројекту архитекте Милоша Ушљебрке и простире се на више од 1000 квадратних метара корисног простора.

У вишенамјенском простору Центра одвијају се образовни, културни, друштвени и спортски програми Срба са Баније, али и цијеле Хрватске, поручено је из СНВ-а.

Објекат Центра налази се наспрам простора гдје се некада налазила српска православна Црква рођења Пресвете Богородице. У њој су у јулу 1941. усташе у два наврата починиле монструозне покоље Срба, а потом срушиле и саму цркву. Након рата на том мјесту је подигнут Спомен-дом, који су власти Хрватске 1995. претвориле у Хрватски дом.

Просторије СКЦ-а у Глини освештао је митрополит задарско-шибенички и епископ далматински Никодим уз саслужење тројице архијереја СПЦ, викарног епископа моравичког Тихона, изасланика Његове Светости патријарха Порфирија, осечко-пољског и барањског Херувима и горњокарловачког Герасима.

Како се могло чути посебно мјесто у ку-

ћи биће посвећено сјећању на вајара Симеона Роксандића, али и припаднике банијског Народноослободилачког покрета. Три бисте народних хероја Николе Демонје, Василија Гаћеше и Јосе Марјановића, трајно ће бити изложене у овом простору.

Председник СНВ Милорад Пуповац је приликом отварања рекао да се Центар

МАТИЋ: ОХРАБРЕЊЕ ЗА СРБЕ!

Специјални савјетник за питање несталих особа и изасланик председника Србије Веран Матић, изјавио је да изградња српских културних центара широм Хрватске представља велико охрабрење, и стварање услова за развој српске заједнице, али и за оснаживање односа између Срба и Хрвата.

– Осјећам се узбуђено као када је на Петроварадину отворена кућа бана Јосипа Јелачића. Када сам слушао химну *Лијепа наша* осјећао сам неку врсту враћања у прошлост, размишљајући како је изгледало 1846. овдје у Глини када је Јосиф Руњанин компоновао ову пјесму и како је изгледало када ју је Српско добровољно пјевачко друштво изводило. Мислим да је изузетно важно то што је овај дом добио име Јосифа Руњанина, композитора хрватске химне *Лијепа наша*, јер се може рећи да је он прави заштитник, мост и повезница српског и хрватског народа.

отвара у граду богате и тешке, слободарске и трагичне прошлости становника Глине, Хрвата и Срба. Он је подсетио и на историју самог објекта.

Наиме, кућу је крајем 19. вијека саградио као приземницу Фран Детони и у њој отворио Хрватску штедионицу и пекарну, а почетком 20. вијека подигао је још један спрат. Након двадесет година кућу је откупио Србин Илија Летић који је у мају 1941, заједно са два пекарска помоћника, у њој постао жртва погрома над Србима.

– Илија Летић је у мају 1941, заједно са два пекарска помоћника и најстаријим сином Душаном, био међу првим жртвама усташког погрома овдашњих Срба, који је организовао тадашњи министар правосудја у Независној Држави Хрватској, и сам Глињанин, Мирко Пук. Хроничари памте да се прво убиство догодило у улазном ходнику ове куће. Након 1945. године дио приземља је национализован и у њему су на једној страни биле пекаре, а бријачница на другој. То памте мјештани Глине. Према свједочењу Летића, кућа је задњи пут обновљена 1967. године пред долазак тадашњег председника СФРЈ Јосипа Броза Тита. Крајем децембра 2020. године, након обиласка низа лијепих и напуштених глињанинских кућа, Игор Мркаљ, наш колега из Архива Срба у Хрватској, историограф Глине и Баније, довео ме је пред ову кућу. Његов је приједлог да ова кућа постане наш културни центар. Контактирао је Невену Летић, Илијину унуку, са којом

смо након потреса склопили договор – појаснио је Милорад Пуповац.

Он је рекао да је центар посвећен Јосипу Руњанину, који је неколико стотина метара даље у бившој кући Палеш произвео каснију националну, па државну химну *Лијепа наша домовино*. Центар је посвећен и двојици научника, математичарима Ђури и Светозару Курепи, стрицу и синовцу из Мајских Пољана. Тематску просторију у кући имају и браћа Мицић, Љубомир и Бранко, касније Пољански, чији је завичај исто у Мајским Пољанама.

Отварањем Српског културног центра *Јосиф Руњанин* обиљежена је и 80. годишњица оснивања Српског културног друштва *Просвјета*.

– Глина није само мјесто гдје је основана СКД *Просвјета*. Глина је симбол великог страдања, али и вјере нашег народа да може остати и опстати на овим просторима. Због тога, није случајно да се у Глину стално враћамо и обиљежавамо наше годишњице, на којима обнављамо наше сјећање на невине жртве у претходним ратовима, које никада неће нестати. Исто тако, исказујемо и искрено поштовање свим људима и њиховом труду који Глину чине мјестом које жели и има будућност – истакао је, поводом великог јубилеја, председник СКД *Просвјета* Миле Радовић.

80 ГОДИНА СКД ПРОСВЈЕТА - ЗНАЧАЈАН ЈУБИЛЕЈ КРОВНЕ КУЛТУРНЕ, ПРОСВЈЕТНЕ И ЗНАНСТВЕНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ СРБА У ХРВАТСКОЈ

Просвјету морамо чувати за нове генерације

Осамдесет година постојања, готово 2.500 чланова, 58 пододбора и 76 штампаних издања, само су неки од показатеља важности Српског културног друштва *Просвјета*, кровне културне, просвјетне и научне организације Срба у Хрватској.

О садашњем моменту *Просвјете* за *Новости* говорио је њен потпредседник Синиша Таталовић.

– Сад кад је прошло 80 година од оснивања, можемо рећи да је *Просвјета* испунила своју мисију и задатак да се брине о култури и образовању, традицији Срба у Хрватској, унаточ многим неповољним околностима у којима је дјеловала и околностима које нам нису биле склоне, укључујући и седамдесете године кад је друштво било забрањено и деведесете кад смо обнављали рад друштва у врло неповољним ратним околностима. Тих година схватили смо да је СКД не само најстарија организација Срба у Хрватској с континуитетом, него и организација која због традиције и укоријености у наш народ у Хрватској има шансу не само да се обнови него да се развија као једна од централних организација наше заједнице – каже Таталовић.

» Синиша Таталовић, Миле Радовић, Душко Љуштина и Чедомир Вишњић

– Кад су наши претходници оснивали *Просвјету* 1944, па и кад смо је обнављали 1993, ми смо углавном били рурално становништво и тада се тешко комуницирало на даљину, за разлику од данас. Требамо искористити могућности да наше програме и заједницу окупимо око вриједности за које ћемо се залагати, не само у мјестима у којима живе припадници нашег народа него и у пуно ширем глобалном простору. Отварамо нову развојну етапу у којој се формирају и назиру

многи организацијски облици и нови програми које ћемо осмишљавати. Све ће бити подређено новим генерацијама које долазе јер *Просвјету* нисмо чували за нас који сада живимо, него за генерације које долазе – истиче Таталовић.

Питали смо га и колико *Просвјета* својим програмима утјече на видљивост српске заједнице.

– Наши програми нису намијењени само нашем чланству нити су тако уско постављени да би привлачили само припадни-

ке српске заједнице, него су пуно шири. Осим тога, ми смо децентрализовани, па сваки од пододбора реализира неких десет до 15 програма у Хрватској и изван ње. То је изузетно велик број активности које имамо годишње и којима на одличан начин користимо ресурсе који су нам на располагању да бисмо сачували што имамо у смислу наших идентитета и традиција и то приказали нашим сународницима и пуно ширијој јавности.

Таталовић је коментарисао и сарадњу са СПЦ.

– Нашим пододборима препуштамо одлуку о томе кад ће и у којој мјери сарађивати с парохијама СПЦ, но као друштво имамо одличну сарадњу с епархијама и митрополијом СПЦ гдје је поддржи дјеловања нашег друштва – наглашава Таталовић.

Даруварски парох у пензији Лука Босанац је деведесетих година био у систему обнове *Просвјете* у Дарувару.

– Хтјели су да ме изаберу и за секретара, али сам одбио јер као свештеник не бих имао времена да обављам те дужности. Одржавао сам сталну везу са *Просвјетом* и помагао колико год

је у мојој моћи. Црква није само вјерска него и просвјетна установа која треба да шири знање, не само о вјери и религији него и знање које је важно за сваког човјека. Свештеник мора да буде широко образован, широких погледа и велике љубави према свом народу. Зато би за сваког свештеника требала бити морална обавеза да буде члан или да помаже раду *Просвјете* јер оно што се ради у *Просвјети* тиче се и живота цркве и самог свештеника – истиче Босанац.

На нужност очувања сјећања указао је и уредник издаваштва Чедомир Вишњић, аутор изложбе о раду *Просвјете*.

– Бројни документи показују судбине људи који су основали *Просвјету* и утемељили нову српску заједницу у партизанској држави. И то партизанско водство Срба је 1950-их завршило на Голлом отоку, иако је оптужница била намјештена и политичка – рекао нам је Вишњић.

Председник СНВ-а Милорад Пуповац је истакао да се сарадња српских институција и организација показала неопходном и корисном.

НЕНАД ЈОВАНОВИЋ/НОВОСТИ

КАКО ЈЕ НАСТАЈАЛА, НЕСТАЈАЛА И ОБНАВЉАНА СКПД ПРОСВЈЕТА

Просвјета је основана 18. новембра 1944. у згради глиноског хотела *Касина*, а њен станак треба разматрати у адекватном друштвено-политичком контексту, који проишља из учешћа Срба у антифашистичкој борби од њених почетака.

У Оточцу је 10. новембра 1943. основан Српски клуб вијећника ЗАВНОХ-а на челу с Радом Прибићевићем и Душаном Бркићем. Тај је клуб Србима у Хрватској осигурао представништво те равноправност и једнакост с хрватским народом, што је потврђено на Трећем засједању ЗАВНОХ-а на којем је одлучено да хрватски и српски народ имају једнака појединачна и колективна права у сваком погледу. Нешто раније покренут је часопис *Српска ријеч* и основано је Српско пјевачко друштво *Обилић*. Први председник Српског културно-просвјетног друштва *Просвјета*, како је гласио првобитни назив, био је Дане Медаковић, а потпредседници Петар Драпшин и Бошко Десница. *Просвјетин* статус потврђен је и на Главном одбору Срба у Хрватској који је одржан 29. и 30. септембра 1945, на којем је усвојена резолуција према којој је као један од главних задатака истакнуто уздизање српске културе путем СКПД-а *Просвјета*.

Године 1945. основана је Издавачка књижара *Просвјета*, годину касније Музеј Срба у Хрватској, а затим и штампарија, библиотека и архив. Упоредо с тим на терену настају и бројни пододбори којима се прикључују чланови предратних културних удружења као што су *Српско коло*, *Српкиња* или *Привредник*. Од године 1948. сједиште *Просвјете* је у Бериславићевој улици у Загребу, у просторијама у којима је некад била добротворна задруга *Српкиња*. У тој се згради налази и богата збирка биста и умјетнина која је 2011. уписана у регистар културних добара РХ, а одољела је покушајима разношења у конфузним временима од 1970-их до почетка 1990-их.

Све теме које се тичу Срба у Хрватској прекривене су дебелим слојем заборавља. Није тешко бити оригиналан и свјеж јер кад данас кажете да су потпредседници *Просвјете* били Петар Драпшин и Бошко Десница, то нитко не зна – истиче Чедомир Вишњић. *Просвјету* су након Другог свјетског рата међу осталима водили Станко Ђаница Опачић, Душко Бркић, Раде Жигић, Раде Прибићевић и Богољуб Рапајић, који су увелико допринијели њеном интелектуалном и моралном напретку. Иако су неки од њих ухапшени и одведени на Голи оток, а рад друштва био је пригушен, *Просвјета* је остала као просвјетитељска трансмисија партијске политике. Истакнути чланови у послератном периоду били су Миле Јока, Светозар Зец, Никица Рапајић и Бранислав Ђелап. Године 1952. на Главној скупштини друштва мијења се његов назив и оно постаје Српско културно друштво *Просвјета*, а часопис *Српска ријеч* постаје мјесечник *Просвјете*. Почетком 1970-их рад пододбора и издавачког подuzeћа наставља се у тешким увјетима, па се неке од институција гасе, на примјер Музеј Срба у Хрватској, а штампарија прелази *Борби*.

Крајем 1960-их и почетком 1970-их година *Просвјета* се залаже за заједништво Хрвата и Срба и супротставља се национализму, а 1971. објављен је зборник текстова *Вјетром вијани*. Споменница Српског културног друштва *Просвјета*, који уз детаљан приказ оснивања СКД-а *Просвјета* и засједања АВНОЈ-а и ЗАВНОХ-а доноси фрагменте књижевног стваралаштва Срба у Хрватској. Уредник тог издања био је Станко Кораћ, но оно је властима дало повод да по принципу реципроцитета уз Матицу хрватску, чији је рад обустављен 1972. због пропагирања прољећарских идеја, суспендирају и *Просвјету*. Формална забрана рада услиједила је 1980, али је *Просвјети* дозвољен научни рад и прикупљање

грађе, а Станко Кораћ у то вријеме успијева очувати сједиште и имовину друштва. Крајем 1980-их, а поготово након вишестраначких избора 1990, појављују се иницијативе да се *Просвјета* обнови, но просторије у Прерадовићевој биле су у то вријеме мета напада молотовљевим коктелима. Због притисака и лоше атмосфере бројни тадашњи активисти, укључујући и Кораћа, одлазе у Србију, а тадашњи председник друштва Душан Старевић из Бенковца због ескалације сукоба био је одсјечен од друштва.

Просвјета је обновљена 1992. захваљујући иницијативи Српског демократског форума, када је формиран Привремени одбор, а 27. фебруара 1993. одржана је изванредна Изборна скупштина друштва које је тада бројило 54 члана и формиран су Главни одбор и друга тијела. Први председник био је Велимир Секулић, који ће бити дугогодишњи водитељ *Просвјетине* Централне библиотеке. – За потпредседнике су изабрани Лазо Мамула из Гомирија и Миодраг Милошевић из Ријеке, док је Главни одбор био пун угледних људи, од министра у влади Чедомира Павловића до свеучилишних професора и бројних интелектуалаца. Суочавали смо се с оптужбама да смо колаборационисти, а покушавали су нам узурпирати и имовину. Укратко, била је намјера да се *Просвјету* развласти. Настојали смо развијати друштво као аутономну културну институцију и стварати услове за формирање музеја, научних и културних центара, библиотеке која је почела с радом 1996. године, али и развити мрежу пододбора и омасовити чланство. Жељели смо развијати културу као предуслов афирмације Срба и ревалоризацијом културне баштине подсјетити да су Хрвати највећа достигнућа постигли кад су били заједно са Србима – присјетио се своједобно Секулић. За генералног секретара 1993. изабран је Душан Радаковић, а председник *Просвјете*

од 1996. био је Слободан Узелац, који је најзаслужнији за ширење пододбора, најприје у Загребу и Ријеци, Гомирују и Моравицама, да би до 2004. то постала разграната мрежа. Он је такође покренуо Центар за културу те љетне и зимске школе.

Часопис *Просвјета* обновљен је 1994. године с уредником Милорадом Новаковићем, а први календар штампан је 1995. у Словенији на ћирилицу и прошверцован преко границе. Такве субверзивне акције касније нису биле потребне јер се издавачка активност несметано одвијала, па је тако с излажењем наставио и мјесечник за дјецу *Бијела пчела*, који је од 1994. уређивала Тања Олујић, а потом Љерка Радојчић. Издаваштво и уређивање часописа *Просвјета* годинама води Чедомир Вишњић, а у низу истакнутих прегалаца свакако треба споменути Владимира Фундука из Карловца и Бранислава Куруцића, чији је допринос у развоју фолклора и културних манифестација нарочито дошао до изражаја након реинтеграције Барање, источне Славоније и Срема, кад је *Просвјета* окупила људе и културне установе из тих подручја и попримила облик у којем је данас познајемо.

Уз издаваштво, библиотечне и информативне дјелатности, *Просвјета* је активна и у образовању на српском језику и ћирилицу, а учествује и у заштити културног и споменичког блага.

– Нарочито се истичемо у културном аматеризму и организирању бројних културних манифестација у свим дијеловима Хрватске, а Српски културни центар у Загребу пројекат је и потхват наше генерације који желимо оставити будућим генерацијама припадника наше заједнице и Загрепчанима као мјесто сусрета и прожимања различитих култура – нагласио је председник *Просвјете* Миле Радовић у Глини на отворењу СКЦ-а, у којем је и спомен-соба *Просвјете*.

ВЕЧЕ КИКИНДЕ У РУСКОМ ДОМУ ЈОШ ЈЕДНА МАНИФЕСТАЦИЈА КОЈА ПОТВРЂУЈЕ ВИЈЕКОВНЕ ВЕЗЕ ДВА НАРОДА

» У програму учествовали чланови КУД Гусле

» Деталј са промоције

» Владимир Радојчић

БОГДАН: Српско-руско пријатељство је темељ нашег идентитета и будућности!

У организацији Удружења Српских ратних ветерана Кикинде, 23. октобра по први пут је одржано *Вече Кикинде у Руском дому*, у Београду, где су поред активности Удружења представљени и потенцијали овог града. Вече је про текло уз историјску ретроспективу веза Кикинде и руског народа праћено са културно-умјетничким програмом и представљањем туристичких потенцијала и дегу-стације специјалитета из Кикинде, а све то уз подршку Туристичке организације града Кикинде и Градске управе и градоначелника Кикинде.

На скупу су се обратили градоначелник Кикинде Младен Богдан, у име организатора председник Удружења Српских ратних ветерана Кикинде Владимир Радојчић и директорка Туристичке организације Кикинде Јасмина Миланков.

Градоначелник Младен Богдан поручио је на свечаном скупу да је Кикинда град добрих људи и да је поносан на пријатељство са руским народом које представља једно од најважнијих за Кикинду.

– Ово пријатељство је дубоко укоријењена веза која траје вијековима. Наша два народа дијеле заједничке борбе, успоне... У тренуцима кад нам је било најтеже Русија је била уз нас. Култура је оно што нас додатно повезује. Језик, вјера, обичаји и традиција, све су то мостови који зближавају наша два народа. Економска сарадња је кључна за нашу будућност и вјерујем да можемо заједно да изградимо бољу будућност за младе генерације. Ми као земља се

» Градоначелник Кикинде Младен Богдан

боримо да очувамо наш суверенитет, а Русија је важан фактор у процесу тог очувања. Зато вас позивам да наставимо да јачамо наше везе и његујемо наше пријатељство. Српско-руско пријатељство је темељ нашег идентитета и будућности – нагласио је градоначелник Богдан.

Председник Удружења Српских ратних ветерана Кикинде Владимир Радојчић се захвалио директору Руског дома Јевгенију Баранову што је увидио потенцијал оваквог начина повезивања градова и Руског дома.

– Удружење Српских ратних ветерана Кикинде још 2014. године покуцало је на врата Руског дома. Те године смо први пут у Кикинди организовали Недјељу руског филма, затим разне тематске изложбе о Козацима, руским писцима, изградње Сочија итд. Од 2017. год. сваке године недјељу дана пред 9. мај дијелимо грађанима геогријевске ленте, учествујемо у организацији манифестације Бесмртни пук, а такође обиљежавамо за нас најважнији датум, Дан ослобођења Кикинде у Другом свјетском рату 6. октобра 1944. год. када је наш град ослобођен од нацистичке Њемачке уласком Црвене армије у Кикинду – подсетио је Радојчић додајући да о српско-руском пријатељству свједоче и двије спомен-плоче постављене у Кикинди, једна на вратима Гимназије Душан Васиљев која свједочи да је ту предавао професор и светитељ Јован Шангајски (Максимовић), што је реализовано на иницијативу Руске православне цркве и председника Путина, а друга спомен-плоча се налази на згради ОШ Јован Пойовић поводом стогодишњице оснивања прве српско-руске дјевојачке Гимназије у вријеме Краљевине СХС, на иницијативу Друштва српско-руског пријатељства из Кикинде.

– Посебно сам поносан на нови пројекат који је покренут на иницијативу нашег Удружења, а то је подизање спомен цркве и капеле на Жељезничком гробљу у Кикинди, где су током Првог свјетског рата сахрањивани српски, руски и румунски заробљеници. Они су умирали

од заразних стомачних болести, а према нашим подацима ту је умрло 58 руских војних заробљеника. Нажалост, више нема њихових надгробних плоча, али пошто имамо архиве из СПЦ Кикиндске црквене општине, желимо да уз изградњу цркве и капеле на улазу у гробље поставимо таблу са именима свих ратних заробљеника који су ту сахрањени – објаснио је Радојчић позивајући српске и руске институције да их подрже у реализацији ове идеје која ће још више учврстити везе два братска народа.

Директорка Туристичке организације Кикинде Јасмина Миланков позвала је присутне да уколико нису до сада, посјете овај град на сјеверу Баната, богат туристичким потенцијалима и истакла је да је највећи адут Кикинде разноликост.

– У нашем граду налази се Улица генерала Драпшина, која је уврштена међу 50 најљепших улица у свијету, затим ту је и наша јединствена и најважнија градска манифестација коју обиљежавамо већ 40 година *Дани лугаје (бундеве)*. Уз то наш Народни музеј нуди богату понуду, где може видјети скелет мамута стар више од 500 година, али и још много тога у складу са интересовањима, па вас позивам да посјетите Кикинду, град добрих људи како гласи и наш слоган општине јер без добрих људи ничега од овога не би било – поручила је Миланков. У програму вечери Кикинде у Руском дому учествовали су КУД Гусле и историчар Милош Пушара.

ВЕСНА ПЕШИЋ

СЛИКЕ И ЗВУЦИ ЗАВИЧАЈА – Манифестација у Архиву Војводине

У Архиву Војводине одржана је друга по реду манифестација од културног и традиционалног значаја *Слике и звуци завичаја*. Манифестација има за циљ очување и његовање културе, традиције, обичаја као и преносење знања о културној баштини и традицији на млада покољења. Организатор манифестације је Друштво чланова Матице српске Бачка Паланка, уз подршку Архива Војводине, Удружења Херцеговаца Нови Сад, Фонда за избјегла, прогнана и расељена лица АПВ, Удружења Црногораца општине Кула и Удружења *Традиција и вјенчање* Бачка Паланка.

Протојереј ставрофор, Радован Лазић, благословио је скуп, након чега су се присутнима обратили:

Сања Демировић у име домаћина Архива Војводине, председница Друштва и организатор манифестације, Жељка Милошев, као и председник Удружења Срба, Херцеговаца и пријатеља у Србији Божићар Миловић.

Овогодишњи програм манифестације посвећен је дубоким коријенима и наслеђу српског народа, а пошто се одржава на дан када Нови Сад слави слободу, има и посебан значај.

Дио манифестације посвећен је обиљежавању 80 година од ослобођења Новог Сада. То је дан за сјећање свих оних знаних и незнаних јунака који су Новом Саду омогућили слободу. Манифестација слави и 80 година мултикултурално-

сти која је постала саставни идентитет града Новог Сада.

Присутне су говорима поздравили и народни посланик Милимир Вујадиновић, као и Далибор Мирић саветник директора Фонда за прогнана и расељена лица Пољског крајинске владе.

У културно-умјетничком дијелу програма наступили су: вокална пјевачка етно група *Сесире Симоновић*, женска и мјешовита пјевачка група фолклорног ансамбла *Вила*, пјевачка група КУД-а гуслара *Марко Миљанов* из Куле, гуслар Петар Мишовић, гуслар Ни-

кола Тошић, проф. др Јово Радош, Слободан Баланчић, председник Удружења Црногораца из Куле и Александар Јањић, аутор пјесме о Љубињу *Љубим камен земље моје*. Водитељ програма била је професор Јелена Лакић.

У другом, изложбеном дијелу манифестације, *Успаници Херцеговине*, о самој изложби говорили су секретар Удружења Херцеговаца Марко Никчевић и организатор програмских активности Архива Војводине Сања Демировић, модератор другог дијела програма – професор Душанка Ђокић.

Након манифестације уз још један блок изворних пјесама за присутне уприличен је коктел.

ПРОМОВИСАН ДВОБРОЈ ЗБОРНИКА КНИНСКА КРАЈИНА 11 И 12

Да ли је историја Крајине запостављена тема?

У Дому ратних војних инвалида у Београду 12. октобра, поводом славе српске православне цркве у Книну, а раније и славе града Книна, Покрова Пресвете Богородице, промовисан је двоброј зборника Книнска Крајина 11 и 12. Промоцију је организовао Завичајни клуб Книнска Крајина, који је издавач заједно са Удружењем Срба из Хрватске, Српским културним друштвом Зора Книн – Београд и Завичајним друштвом Плавно из Београда.

На промоцији су говорили новинар Данко Перић, др Илија Смиљанић, др Никола Жутић и музејски савјетник у пензији Милојко Будимир.

Данко Перић каже да када су избјегли из Книна, чланови Завичајног клуба Книнска Крајина, донијели 1996. године одлуку да се окупљају на Покров сваке године. Ту традицију су испоштова-

» Др Никола Жутић, Милојко Будимир, Данко Перић и др Илија Смиљанић

ли и ове године, али је примјетно да на оваквим окупљањима има све мање младих. Апеловао је да млади људи преузму славу.

Др Илија Смиљанић је подијелио своја запажања у вези са ве-

ликим проблемом, прекрајањем историјских чињеница.

– Тема крајине (Војне крајине, као и Книнске Крајине) изгледа да је интересантна само за нас Крајишнике, за све остале је тема коју би многи избјегли. Кажу да смо примили хришћанство међу задњима, али објасните ми зашто наш народ говори о учењу Апостола Павла и његовом проласку кроз Далмацију, ако нисмо имали никакве везе са њим. Иста је прича када говоре да смо под налетом Турака доселили на оне просторе. Црква Светог Луке на Далматинском Косову у селу Уздољу је крајем 11. и почетак 12. стољећа, како каже археолог Ђорђе Јанковић, Крка је подигнута 1350. године, Крупа 1317, као што видите године су све прије него што су Турци прешли Босфор. Кома су грађени ови манастири ако на том простору нису живјели Срби?

Смиљанић је цитирао археолога Ђорђа Јанковића да ће „истина никнути из земље и правда ће с неба приникнути“.

– Код мене на Косову је један дио земљишта под гипсом. Када би сељак запео плугом, брзо би затрпао лопатом да не би ко видио да на његовој земљи има гипса, јер би земљу узимали од сељака за багателу или чак без надокнаде. Међутим, киша би оголила то што би сељак затрпао и тај гипс би провирио из земље. Чини ми се да тако упорно провирује и наша Винча. Насушна је потреба да се младе генерације залажу да се докаже истина о Србима. Он је истакао да треба да се оснује институција која би се бавила историјом Срба из Хрватске.

Др Никола Жутић писао је о тромеђи, теми, за коју је рекао да је потпуно запостављена.

– Тенденциозно је антисрпски представљена тромеђа. Углавном су је Хрвати католици на свој начин тумачили. Чак и неки угледни српски историчари то тумаче као некакав узвишени латинизирани простор аристократске културе коју они називају Triplex Confinium и третирају га као не-

какво хрватско вишеграничје у евромедитеранском простору – рекао је Жутић и додао да се више о тој теми може прочитати у његовом раду.

Милојко Будимир каже да се двадесет година у Книну бавио се археологијом.

– Нажалост, не оном археологијом којом смо требали да се бавимо, већ смо се бавили праисторијом, од палеолита... дошли смо до Антикe и Рима. Да би поменути археолог Ђорђе Јанковић вршећи истраживања око Книна 1993, закључио, али је то већ био убрзо и крај нашег присуства на тим просторима, да су Срби аутохтони народ који је тамо живио већ од самих почетака. Нашо је доказе у громилама које се налазе и на Врбнику, на Рамљанима, око Косова поља и горе према унутрашњости. Ђорђа Јанковића више нема, а ни његова теорија није у Србији прихваћена, као ни све оно што ми говоримо, али ми се трудимо да изнесемо и сачувамо трагове нашег постојања на тим просторима.

Будимир је напоменуо да му се чини да Крајишници требају бити агилнији у тражењу права и да сви присутни доприносе на неки свој начин. Узео је за примјер безуспјешне напоре да се пронађе простор за рад, за библиотеку, јер људи из Крајине чувају у Србији хиљаде књига које би могле остати за сва времена у крајишкој библиотеци и доступне свима, који су заинтересовани да их прочитају.

Зборник је изашао захваљујући подршци Комесаријата за избјеглице и миграције Републике Србије.

ДРАГАНА БОКУН

САДРЖАЈ ЗБОРНИКА

Он је упознао присутне са темама и ауторима у двоброју чија је главна тема 335 година од успоставе Книнске Крајине: Милојко Будимир Книн и његова околина у свјетлу археолошких истраживања, др Ђуро Ђурић Правно-историјски положај Книнске Крајине, др Никола Жутић Тромеђа – ратови, национални и вјерски идентитет, др Илија Смиљанић Сердар Илија Смиљанић, Данило Морел Даниловић/превод Лазар Мацура La Contea di Knin / Книнска Крајина, Данко Перић Далмација и Книн у Музеју Срба у Хрватској, др Радван Филиповић Далматинско православље српског типа исповедање и институционалност, др Бранко Чоловић Божидар Петрановић – народни просвјетитељ, Горан Максимовић Путнички записи Саве Бјелановића, Данко Перић Петар Мирковић, надзорник книнских школа. У Зборнику се могу наћи и два приказа књига: Људи од воде Андрејана Дворнић и Трбуом за крувом Николе Радића. Странице овог Зборника су посвећене и значајним Књињанима којих више нема, Драги Ковачевићу, Илији Петковићу, Жељку Синобаду, Мили Медићу, Николи Церовцу, Душану Вукојевићу Марсу, Здравку Крстановићу, Луки Чупковићу, али и једном Чачанину, фронтмену групе Рибља чобра Борисаву Бори Ђорђевићу који је почасни грађанин града Книна од 1994. године.

Мирко Жигић – крајишки пјесник од најранијих школских дана

Мирко Жигић, пјесник и писац, објавио је крајем 2023. године своју нову књигу *Пламени џутићки сна*. Његове пјесме су инспирисане најплеменитијим осјећањима, љубављу, љепотом природе, годишњим добима, завичајем. Посебну захвалност за свој рад и пјесничко надахнуће дугује супрузи Милени, која му је највећа подршка.

Мирко Жигић је рођен 9. октобра 1946. године Новој Криваји, Славонија. Школовао се у родном мјесту, Дарувару и Београду. Био је посланик, одборник у Скупштини општине Вуковар, последњи српски градоначелник Илока и председник Одбора за међународне односе. Један је од оснивача Самосталне демократске српске странке, али је био и председник СДС Крајине за источну Славонију, Барању и западни Срем. Мирко Жигић је свједок ситуације у мирној интергацији када су Србима наметнути услови у којима није било шансе да добију изборе у било којим мјестима. Такође, свједок је бројних ситуација, које су биле непогодне за Србе у ратним и политичким приликама. Након четири године проведене у рату у Републици Хрватској, са супругом Миленом дошао је у Гардиновце, у Републику Србију гдје и данас живи.

Мирко Жигић је један од најнаграђенијих крајишких књижевника. Љубав према поезији јавила се још у дјетињству и пише пјесме од најранијих школских дана. Инспирацију за поезију налази у супрузи Милени, природи и свом завичају. Учесник је бројних фестивала и такмичења у поезији и редовно је награђиван на конкурсима.

Својим радовима заступља је у неколико заједничких збирки: *Вријеме зачињења*, Вировитица (1969), у зборнику Другог међународног сусрета пјесника *Гарави сокак*, Инђија (2004), у зборнику XVI савезног и трећег међународног сусрета пјесника *Гарави сокак*, Инђија (2005), у Зборнику 23. хаику фестивала у Опацама (2012) и 24. хаику фестивала у Опацама (2013), у зборницима *Вршачко њеро 12* (2012) и *Вршачко њеро 13* (2013), као и у зборнику *Вршачка њерошка сусрешања* (2012).

Добитник је више награда за поезију: Први међународни конкурс УСКОР-а у Београду (2009), Други међународни конкурс *Драган Жигић* (2010), Трећи међународни конкурс *Драган Жигић* за афоризме (2011), Четврти међународни конкурс *Драган Жигић* (2012) двије награде и Пети међународни конкурс *Драган Жигић* (2013).

Добитник је награде *Мајсторско њеро* за изузетан допринос очувању српске књижевне ријечи у Вршцу 2012. године и Новембарске награде СО Тител за књижевно стваралаштво за 2012. годину.

Добитник је награде *Ленкино срце* Народне библиотеке из Челарева. Часопис за књижевност и културу крајишких Срба Западне Славоније из Руме додијелио му је књижевну награду *Пакрачки декреј* за животно дјело 2022. године.

До сада је објавио књиге пјесама: *Крик из шуме* (2003), *Лелек за прајом* (2004), *Време самоће* (2008), књигу пјесама за дјецу *Машићарије* (2008. године прво издање и 2009. године друго издање), књигу пјесама *Зайис у времену* (2013), роман *Алексиана осветља* (2014) и књигу пјесама *Лелек камена* (2021).

Такође, радови су му објављивани у многим књижевним часописима и дневним листовима.

Радван је члан Матице српске, члан је Удружења српских књижевника у отаџбини и расејању – УСКОР Београд и огранка *Ковиљски културни круг* из Ковиља. Уврштен је у Биографски рјечник општине Тител и Биографски рјечник Шајкашке

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

КОЛОНИСТИ СОЛУНСКИ ДОБРОВОЉЦИ-ЉУДИ, ЦРТИЦЕ, СУДБИНЕ 10.

» ПИШЕ: ДР МИЛАН МИЦИЋ, ИСТОРИЧАР

Постојећа литература и архивска грађа дјелимично реконструишу животне судбине српских добровољаца насе-

љених у Банату, Бачкој, Срему, Славонији и Барањи у времену Великог рата (1914–1918) и њихове колонизације (1921–1941); илуструју токове рата и колонизације, дочаравају историјске

процесе, околности и промјене изазване ратом и сеобом у њиховим животима и истражује људску судбину човјека – ратника, сточара, ратара, колонисте, а често и печалбара.

Личности добровољаца – колониста у овом раду случајни су узорак на којем се види преламање крупних историјских потреса и промјена у животу обичног човјека.

Александрово настало од житеља пренасељених оближњих села

Стеван Звекић родио се у Меленцима, у Банату, 1882. године. Још у младости, на почетку 20. вијека, био је припадник Радикалне странке Јаше Томића. Када се Велики рат завршио почетком 20-их година постао је првак радикала у Меленцима и један од највиђенијих радикала сјеверног Баната. Меленци у то вријеме имали су 9.456 становника и били су врло пренасељени, а меленачки комунисти по повратку из Русије подстицали су аграрно незадовољство. Од 5.623 к.ј. општине Меленци за аграрну реформу било је издвојено 2.770 к.ј. што је било недовољно и меленачка аграрна сиротиња морала је да се колонизује у ново насеље Александрово. Вођа те колонизације био је Стеван, угледни радикал. Он је многе од својих сељана „задужио“ током пресељења и они су се због тога учлањивали у Радикалну странку. Политика, је одређивала Стеванов живот и он је у новом насељу био вођа радикала.

Као предсједник општине Александрово Стеван је обликовао модернизацију новог насеља да би оно личило на стара банатска насеља. 1. октобра 1937. године упутио је писмо Управном одјељењу Дунавске бановине у Новом Саду у којем је описао стање у највећој колонији у држави:

„Ово је једна млада општина у току стварања, пуна смисла за стварање и уређење једног српског центра између мањинског живља.

Подигнута скоро у рит, дави се у благу преко пола године, пола године гуши се у прабини. Од 1929. године умрло је до данас 872 лица, махом од туберкулозе. Овакво стање не може се даље толерисати; општина мора да среди своје хигијенске прилике, да спроведе асанацију села, те је ставила на ред фластерисање улица, као и низ других мјера неопходних за сређивање мјесних прилика.”

Из писма је видљив тежак положај колонијске популације и стање дугог присуства смрти услјед обољења и недовољне хигијенске заштите насељеника. Као човјек „од политике” Стеван истиче државни циљ формирања Александрово, као и сличних насеља у процесу колонизације: промјену етничке структуре у Банату и контролу мањинског становништва којем југословенска држава није вјеровала. Ипак, Стевану је као предсједнику општине било тешко да се бори и са ставовима насељеног становништва које није могло или није хтјело да плаћа порезе. У истом писму жали се да „половина грађанства не жели да плати порез и ствара читаве побуне када се порези од њих траже.” Наравно, Стеван је морао да се „бори” и са несавјесним трговцима и добављачима. „Фластерисање” улица у Александрову одвијало се у прољеће–љето 1938. године јер се Мјесни одбор Југословенске радикалске заједнице 17. јула 1938. године жалио на „лош квалитет цигаља за фластер, обрачунатих као првокласна цигла”.

» Храм Светог великомученика Георгија подигнут је у мјесту Велике Ливаде – Александрову у периоду између 1930. и 1932. године. Иконостас су живописали сликари Зелински и Ђукановић 1937. године. Храм је исте године осветио епископ банатски др Викентије (Вујић), а од те године почињу да се воде матичне књиге.

Тако се Стеван Звекић, због ниског раста у Меленцима и Александрову зван Човекања, бавио јавним послом мјесног партијског вође и предсједника општине у селу у настајању одређен својим амбицијама, партијском вјерношћу, лошим условима колонизације и колонистима који су се борили за основну животну егзистенцију резигнирани сиромаштвом и недовољном бригом југословенске државе која их је населила.

Мирко Каракаш из Орашког Брда код Босанског Петровца, српски доброволац у Великом рату, доспио је у процесу колонизације на мајур Бела одаја, на велепосједу Мора Тишлере код банатског села Павлиша. Као један од виђенијих људи на пустири, у аграрној заједници састављеној од колониста из околине Босанског Петровца и Невесиња, биран је 1930–1933. године за предсједника те организације досељеника насељених на мајуру. Мирко Каракаш имао је бројну породицу. 14. маја 1939. године у једном допису навео је да „има осмеро дјеце, а најстарије петнаест година”.

Недостатак куће, недовољна површина земље, лоше материјално стање, неродица и болести одређивали су Мирков колонијски живот. Мирко је године 1930. узео кредит за градњу куће, а у допису од 21. јуна 1931. године наведено је да му породица нема за исхрану управо због градње куће. 9. октобра 1932. године Мирко је добио нови кредит за градњу куће, а године 1936.

у низу саграђених кућа на ободу Павлиша гдје се формирала невелика добровољачка колонија његова кућа носила је број 515.

„Наши чланови врло оскудно живе” извјестио је Мирко 21. марта 1931. године Савез аграрних заједница за Банат у Великом Бечкереку. „Ми подижемо неке куће, а помогли смо једни друге колико смо могли” нагласио је сиромаштво колониста и њихову солидарност у процесу тешке и неорганизоване колонизације и животне борбе за опстанак на непознатом простору. „Прошле године кукуруз није родио, а кукуруз нисмо могли сијати због воде” навео је Мирко 23. фебруара 1933. године говорећи о недаћама колониста од подземних вода које су уништавале напор да се породице материјално обезбиједи.

Мирко је оболијевао на новом простору живљења. 14. маја 1939. године тражио је кредит од 2.500 динара за куповину зубне протезе. У том тренутку имао је четрдесет и четири године. Написао је следеће: „Доктури ми нису у Београду могли установити стварну болест. Др Будисављевић ме упутио доктурима у Петровград. У Петровграду су ми вадиле сок и установили да имам киселину у стомаку како немам зуба. Ако желим живјети морам зубе набавити”.

Мирко није имао радила за обраду земље и колонисти су своју земљу у закуп давали у закуп сељацима из Павлиша. Мирко се 28. априла 1931. године жалио да „овдашњи сељаци не плаћају нам откуп за земљу коју дугују” што објашњава снагу пољопривредне кризе која је тих година погодила Југославију, али и односе досељеника и затеченог становништва на простору села Павлиша. Позиција Мирковог домаћинства побољшала се услјед земљишног додатка којим су добровољци у Павлишу надијељени 14. децембра 1935. године. Породица Каракаш бројала је девет чланова, а повишица је додјељивана по 1 к.ј. на синове у породици. Године 1939. Мирко је обрађивао 15 к.ј. и 959 кв.хв. земљишта што је утицало на побољшање његовог материјалног положаја породице. Године 1939, уочи новог рата, имао је Мирко минималну егзистенцију односно могао је самостално обрађивати земљу и хранити породицу (два коња, краву, свиње, запрежна кола, плуг, копачицу, дрљачу).

Миле Керкез из Бјелаја код Босанског Петровца дошао је на мајур Белу одају код Павлиша 1923. године. У том тренутку имао је тридесет и једну годину. Девет година требало му је да изгради кућу. Године 1932, када је тек изградио кућу, на добровољачку земљу његовог оца Дмитра Керкеза дошао је његов брат Ђурађ. Пошто је до те године била на велепосједу Мора Тишлере издијељена сва колонијска земља Ђурађ је мијењао своју земљу у Бјелају за добровољачку земљу Саве Латиновића из Врточе који је надијељен земљиштем у

оближњем селу Влајковцу на велепосједу Георгине Бисинген, али није населио. Ђурађ до 1939. године није још добио очеву земљу, није посједовао кућу, нити имао имовину и вјероватно је живио у породици брата Миле. Тако је земљиште добијено колонизацијом у Банату било привлачно и за друге чланове породице насељених добровољаца, а породице насељеника биле су сложене.

Миле је кренуо у градњу куће у времену 1930–1932. године. У прољеће 1931. године тражио је позајмицу за исхрану породице и због отплате зајма који је узео за градњу куће. У прољеће се обично осјећао недостатак брашна у колонијстичким породицама и тада је владао страх од глади који се морао склонити до нове жетве. Миле је вјероватно узео кредит за градњу куће 1930. године; у прољеће 1931. године отплата зајма постала је примарна. 9. октобра 1932. године добио је нови зајам за кућу што свједочи да се колонијска кућа услјед сиромаштва насељеника дуго и тешко градила. Према подацима од 28. децембра 1936. године његова кућа се налазила у низу колонијстичких кућа на крају Павлиша под бројем 516.

Миле је био човјек од угледа у малој добровољачкој колонији у Павлишу. Био је члан Управног одбора аграрне заједнице и 22. марта 1931. године на сједници Управног одбора поставио је питање земљишта ненасељених добровољаца и тражио да се „земљиште добровољаца који нису насељени у општини Павлиш да на чување заједници пошто су дотични дали земљу сељацима напола те се тиме користе само наполичари а наши чланови немају земљу обрађивати” што говори о недовољној површини земљишта за бројне колонијстичке породице. Као представник павлишке колоније присуствовао је сједници Комисије за ликвидацију аграрне реформе 10. новембра 1934. године у Вршцу која је водила расправу о утврђивању објекта аграрне реформе на велепосједу Мора Тишлера. Сједници су присуствовали Драго Ебехард, аграрни референт и предсједник комисије, Војислав Богојевић геоматар, велепосједник др Елемир Тишлер и његов опуномоћеник адвокат др Славко Јеврић, представници аграрних интереса из Павлиша Сава Лекић, Жива Грујић, Иван Тодоровић, Сава Вуков и Жива Војтечки и Миле Керкез. Тада је коначно издијељена земља са велепосједа Србима из Павлиша и насељеним добровољцима. Миле Керкез надијељен је у једној парцели од 8 к.ј. земљишта што му је олакшавало обраду земље и било посједица његовог рада у аграрној комисији. Већ 1939. године Миле је могао самостално да обрађује земљу и посједовао је два коња, краву, свиње, запрежна кола, плуг, дрљачу и копачицу).

Маринко Перић родио се 1879. године у банатском селу Врањеви. Био је чо-

вјек јаког темперамента, посвећен идејама Јаше Томића и Радикалне странке, у сукобу са властима и жандармима крајем 19. и почетком 20. вијека. У Великом рату (1914–1918) мобилисан је као „други позив“ у аустроугарску војску, али је дезертирао из војске и одметнуо се у тзв. „логоше“ који су се од жандарске потјере скривали у пољу око Врањева и у шумарцима око Тисе. Маринко је био један од вођа велике „логошке групе“ око Врањева која се намножила 1917–1918. године и која је била дјелимично наоружана. Та група, и сам Маринко, учествовали су у немирима који су захватили Банат 4–5. новембра у вакуму двије власти, аустроугарске и српске.

По Великом рату аграрна сиротиња из Врањева селила се током аграрне реформе коју је организовала нова југословенска држава. Врањево је 1921. године било пренасељено, имало је 9.158 становника. Од 11.715 к.ј. општине Врањево за потребе аграрне реформе одузето је 4. 503 к.ј., али није било довољно земљишта за беземљаше и аграрну сиротињу. Такође, у Врањеву и околним селима врло је од аграрног незадовољства и велике напетости коју су подстицали повратници из Русије који су донијели комунистичке идеје и који су тражили подјелу земље по примјеру комунистичке револуције.

Маринко Перић је био истакнути радикалски првак у Врањеву. Селаци из Врањева који су мислили да користе аграрну земљу 20. августа 1921. године основали су у селу аграрну заједницу. У просјеку члан ове аграрне заједнице имао је кућу, коња, мало пољопривредних справа и стоке, али 98 домаћинстава посједовало је само 13 к.ј. земље у свом власништву. Зато су се Врањевчани на челу са Маринком Перићем масовно населили у ново насеље Александрово тридесетак километара удаљено од њиховог села гдје су добили земљиште у аграрној реформи на имању велепосједника грофа Андрије Чекоњића. Међу њима био је и Маринко Перић. Колонисти нису посједовали ништа и нису имали куће, а земљиште су сезонски обрађивали из својих села боравећи у колибама направљеним на њивама и преносећи усјеве у своје село. Маринко Перић био је као продоран човјек најагилнији да се изграде куће у новом насељу. Године 1923. путовао је у Камник, у Словенију, у посјету фирми Кершчана и набавио је грађу за градњу 36 кућа за своје колонизоване сељане. Године 1924. доспјело је још 25 грађа за колонисте из Врањева, па се може претпоставити да се Маринко у ново насеље доселио у том времену.

Маринко је био „виђен човјек“ у новој средини. Био је маркантна појава, дуге сједе косе, физички јак и досељеници су осјећали страхопоштовање према њему због претходног бурног живота и година проведених у „логошима“. Године 1927. прикупљао је заједно с колонистом са Кордуна Ђорђем Злокасом добровољне прилоге за градњу цркве у селу. Маринко, са другим виђеним колонистима из Баната и Лике који су чинили ово ново насеље, тражио је да се многољудна колонија отцијепи од мађарске општине Нова Црња и постане општина. Он је 30. августа 1928. године наводио да „колонија броји око 5.000 српских житеља“ и тражио од Обласног одбора Београдске области 20.000 динара за подизање нове општинске зграде јер „колонија Александрово ће се у врло кратком времену отцијепити од општине Нова Црња. Већ 1929. године он је усред диктатуре краља Александра постао председник општине Александрово, али се на тој позицији није дуго задржао јер га на њој нема 1930. године.

80 година од заборављених злочина и етничког чишћења над Србима у Банијском трокуту

Поводом 80. годишњице од страдања Срба Банијског трокута 6. октобра 1944. године, у порти Цркве Св. Николе у Меминској, протојереј-ставрофор костажничко-дубичке парохије Славиша Симаковић служио је молитвени помен и сјећање у присуству групе потомака жртава.

Након свештеничке молитве и бесједе, присутнима се обратио Милинко Симић, председник ВСНМ Општине Хрватска Дубица и подсјетио на историјске чињенице.

– Прошло је 80 година од злочиначке акције када су усташке моторизоване јединице *Брзи склоп* из Јасеновца у садејству локалних усташа изненада нападе цивилно становништво 17 села: Живаја, Шаш, Словинци, Костреша, Папићи, Јасеновчани, Чапљани, Побрђани, Меминска, Раусовац, Доњи и Горњи Храстовац, те српске дијелове села Тимарци, Утолица, Мрачај, Церовљани, Новоселци. Усташким обручем Дубица–Костајница–Суња–Дубица био је опкољен Трокут. Усташка акција под радним називом *Ојколи*, *обори*, *закољи* планирана је дуго са властима НДХ. Тог дана на кућном прагу заклоно је и убијено или одведено у логор Јасеновац или у логор Дубичке/Бањинске кречане, Стазу и др. мјеста око 1.200 жена, дјеце и старца. Усташе су сакупиле и козарачку дјецу. Већи дио Срба из „Трокута“ успио је да пређе жељезничку пругу у Горњем

» Протојереј-ставрофор Славиша Симаковић служио је молитвени помен

Храстовцу и да се спаси уз помоћ партизана који су пресејкли усташки обруч.

Симић је навео да се најжешћи сукоб између партизана и усташа догодио код села Кострићи. Након покоља, опљачкана је стока и организован одвоз остале покретне имовине од стране усташа и Хрвата из околних села. Пљачком су се редовно снабдијевале оружане снаге НДХ. Послије пљачкаша, ишле су двије групе усташа, прва је бензином полијевала куће и помоћне објекте, а друга палила. Спаљено је око 1.500 кућа и нешто више од тог броја помоћних објеката. Уништено је шест школа, три трговине и двије цркве. Иза овог крвавог усташког пира у српском дијелу Банијског трокута остала су само згаришта.

Крајем септембра 1944. усташе из јасеновачког логора у акцији *Црквени Бок* прешле преко Саве и опколиле села Црквени Бок, Ивањски Бок

и Стрмен и убијају 200 српских цивила, а већи дио становништва одводе у логор Јасеновац.

Главни мотив напада била је пљачка, уз изговор да се из тих мјеста планира четнички напад на логор Јасеновац. Раније, у Слабињи је 16. децембра 1943. заклоно 96 жена и дјеце. У Утолици је 5. јануара 1944. године убијено и спаљено 112 становника Новалића Косе. У јануару 1945. усташе су поклате и запалиле више од 20 жена, дјеце и болесника у Горњем Храстовцу. Ово нису коначни подаци о страдању српског народа у Трокуту.

Симић је даље напоменуо, да се по оснивању НДХ приступило кампањи истребљења Срба по већ припремљеном плану који је осмишљен у Сијени у Италији још 1936. а све ради стварања „чистог хрватског животног простора“. У тадашњој НДХ која је покривала хрватску Бановину (први пут у саставу исте улази и Дубровник

са околином), у којој се налазило око 1.925.000 Срба. Настало је смањити број Срба те с тим у вези донесен је први формално правни темељ казненом законодавству била је *Законска одредба за одбрану народа и државе* донијета је 17. априла 1941. године. На Банији је читавог рата било насиља и убијања Срба. Највише убијених и одведених у логоре било је 1942. и 1944. године.

– Данас смо се окупили као остатак заклоног народа да присуствујемо молитвеном помену. Ових дана обновили смо крст од бетона који нас подсећа на пострадале. Треба поставити натпис. Наша је морална људска и хришћанска обавеза да поштујемо наше жртве. Обавезни смо да одржавамо културу сјећања, на то нас достојанство обавезује. Подсећамо друге наше Банијце који су силом прилика протјерани да у оквиру својих могућности одржавају гробове својих предака и уређују околиш својих кућа. Мемска је запуштена и скоро сва у шуми. Захваљујем се присутнима онима који су дошли на молитву, посебно П. Кузмановићу замјенику опћинског начелника Суња и С. Симаковићу који су дали велики труд око израде бетонског крста, видимо се на годину – закључио је Симић.

Присутни су се сагласили да треба уредити порту Цркве Св. Николе и парохијски дом првом zgodном приликом.

МИЛЕ КРАЈИШНИК

СЈЕЋАЊЕ НА МИЛОША ВОЈНОВИЋА

ЦВИЈЕЋЕ И СВИЈЕЋЕ ЗА ПРВОГ ПРЕДСЈЕДНИКА ЗВО

У суботу 26. октобра на вуковарском градском гробљу одржан парастос за једног од најистакнутијих лидера Срба у Хрватској Милоша Војновића. Парастос је служио вуковарски парох Саша Кузмановић.

Након парастоса са неколико пригодних ријечи окупљенима се обратио председник ЗВО-а Дејан Дракулић подсјетивши на Војновићеву улогу током периода мирне реинтеграције и његову борбу за остваривање права српског народа који је након рата остао да живи у источном дијелу Хрватске.

Милош Војновић био је један од најистакнутијих политичких лидера Срба у Хрватској. Био је први председник Заједничког вијећа општина и потпредседник Самосталне демократске српске странке, а преминуо је услед срчаног удара у ноћи 25. октобра 2002. године у тренутку када је хтио да се повуче из политике и врати се послу судије. Тада је против њега у хрватским медијима покренута отворена хајка подстакнута изјавом тадашњег председника Удружења хрватских судија Влади-

мира Гредела како би избор Милоша Војновића за судију вуковарског жупанијског суда био раван избору „талибана за судију у Америци“. Таква притисак Војновић није издржао.

За председника Заједничког вијећа општина Милош Војновић изабран је 1997. године и на тој функцији остао до 2001. године. Био је један од оснивача СДСС-а и његов потпредседник. Њему у част Завичајни клуб Кордунаша и Банијаца носи његово име док је Самостална демократска српска странка установила плакету *Милош Војновић*, која се додјељује најзаслужнијим појединцима унутар ове организације.

СРБИ.ХР

ЕГЗОДУС СРБА ИЗ САНСКОГ МОСТА: 29 ГОДИНА ТУГЕ И БОЛА

Симболичним спуштањем ружа и вијенца у Сану, у Приједору је обиљежено 29 година од егзодуса Срба из Санског Моста. До Одбрамбено-отаџбинског рата у тој општини живјело их је 27 хиљада. Сваког 10. октобра, породице погинулих и прогнаних којима је Приједор од 1995. године постао нови дом, обиљеже ову тужну годишњицу.

За Сањане, 10. октобар подсјетник је на тешку јесен 1995. године када су се спасавали како је ко знао и умιο. – Толико пута смо залијегали, гранате падале, само једна иза друге. То је ужас био. Бјежи војска прва, а цивили за њом – присјећа се Ратко Миљуш.

Тада као седмогодишњак Душко Дошеновић с породицом проживио је неизвјесност.

– Тог дана смо мајка, брат, дјед и бака сјели с комшијама у трактор и упутили се у непознато. Отац је био на ратишту, нисмо знали гдје је. Тако да је велика жал и осјећам лично тугу и сјећање на Сански Мост – каже Душко Дошеновић, в.д. начелника општине Оштра Лука. За многе градски мост у Приједору је симбол спаса. Туга за 505 бораца Шесте санске бригаде, који су погинули бранећи огњишта и данас је велика. Руже и вијенци у Сани сјећају и на њих.

– 29 година је прошло, туге и јада. Ови људи сами знају шта су пропатили, кроз шта су све прошли. Знате добро да је Шеста санска бригада дала велики допринос у стварању Републике Српске. Нажалост, изгубила је своју територију, што нам је јако жао – каже Славиша Књегинић, потпредседник Организације породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Приједор. Од предатних 27 хиљада Срба, данас их у Санском Мосту живи око хиљаду.

РТРС

ОСМА КЊИГА РАДЕ КНЕЖЕВИЋА

Крајина зове – представљена збирка родољубиве поезије

Промоција збирке песама *Крајина зове* пјесника Раде Кнежевића одржана је 17. октобра у Библиотеци у Старој Пазови. Овај крајишки пјесник који је прије 20 година објавио прву књигу, представио је публици своје родољубиве стихове, а осим аутора о књизи је говорио Момчило Карановић, писац предговора и умјетнички руководилац изворне групе *Јарачки јарани*.

У име домаћина присутне поштоваоце писане ријечи поздравила је Љиљана Секимић, в. д. директора Библиотеке, која је објаснила значај чувања и промовисања поезије српског народа Крајине и културе сјећања уопште, док је модераторка вечери, библиотекарка Марија Вучковић, представила аутора.

– Ово је моја осма књига у којој евоцирам успомене на родни крај, мој Дрвар. Издао сам седам збирки крајишких пјесама и један роман о

БИЉЕШКА О АУТОРУ

Раде Кнежевић рођен је 3. маја 1968. у селу Мали Цвјетнић код Дрвара. Основну школу завршио у Цвјетнићу, а средњу Машинско-техничку школу у Дрвару. Био је запослен касарни *Славко Родић* у Книну. Учесник је отаџбинско-одбрамбеног рата од 1991–1995. године. До сада је објавио збирке пјесама *Моје срце за Крајину куца*, *На бранику отаџбине*, *Земља нападена*, *Родна груд*, *пјесмо моја*, *Сиви камен*, *Завичајне успомене*, и роман *Пуцањ у празно 2013* год. Аутор је текстова за многе естрадне извођаче. Живи у Сиригу, општина Темерин.

» Момчило Карановић, Раде Кнежевић и Марија Вучковић

рату у Крајини и Републици Српској под називом *Пуцањ у иразно*. Трудим се да ту буде и љубавних пјесама и да се ту нађу стихови о цијелој Крајини, да ли је то сјеверна Далмација, Лика, Кордун, Банија, Славонија и уопште пишем пјесме о нама, прекодринским Србима. Желим да пјесмом и стваралаштвом објединим наше људе и подсјетим ко су и одакле су – поручио је Кнежевић који се од младости бави писањем, али је инспирација још више нашла по прогону из Дрвара када се 1995. године настао у Сиригу код Темерина гдје и данас живи.

Момчило Карановић оцијенио је Кнежевића и његово досадашње стваралаштво као лирску распјеваност и узвишеност.

– У народу се каже да вријеме лијечи ране, али ране завичајног бола никад нису зацјелиле. Пуних 27 љета својом енергијом и пркосом уз дар свевишњег, лијек смо својој души и расијаном крајишком роду. Све ове године заједничког плодотворног рада градимозавичајни мост и са доста труда и самоодрицања заједно смо успјели у афирмацији и његовању традиције, обичаја и пјесме. Овом осмом збирком поезије Раде нам оплемењује душу, упркос бездушном времену наше борбе и постојања. Раширио нам је утрнула крила да и ми надлетимо изнад отетог завичаја – поручио је Карановић који као умјетнички руководилац изворне групе *Јарачки јарани* годинама сарађује са Кнежевићем.

У музичком дијелу програма вече је увеличала крајишка група *Јарачки јарани* пјесмама посвећеним родној Крајини.

ВЕСНА ПЕШИЋ

ПРОМОВИСАНА НОВА КЊИГА ДРАГАНЕ ЉУНА

» Душица Бодловић, Марина Баошић Чворовић, Драгана Љуна и проф. др Милутин Ђуричковић

Чувари истине и прага

У КЦ Чукарица 21. октобра промовисана је нова збирка пјесама *Чувари истине и прага* Драгане Љуне.

О књизи су поред ауторке говорили рецензенти, књижевница Марина Баошић Чворовић и проф. др Милутин Ђуричковић. Стихове Драганиних пјесама читале су књижевница Андрејана Дворнић, пјесникиња Чедна Радиновић Лукић и глумица Ружица Ругић.

Марина Баошић Чворовић каже да је Драгана Љуна у својој књизи одговорила на питања шта је богатство, како се осјети права љубав, како се у срцу носи родна груд и како се остаје досљедан себи.

– Она пјесмом стаје на свој кућни праг и обилази Крајину. На необичан, и њој својствен начин описује бабу Саву, ђеда, мајку Раду и уопште породицу. Тема ове збирке је тешка и болна, али то Драгана Љуна износи са пуно емоција, па мами и наше сузе док читамо. Задовољство ми је што сам међу првима добила рукопис, и књигу препоручујем свим родољубима, свима онима који су у себи задржали праве вриједности човјека.

Уредник и рецензент овог издања Др Милу-

БИЉЕШКА О АУТОРКИ

Драгана Љуна рођена је 1978. године у Книну, гдје је и живјела до 1995. године. У Београду је живела до 2019. године и завршила школовање, а потом се преселила у Њемачку гдје сада живи и ради. Објавила је збирку родољубиве поезије *Огњишта Крајине* и збирку поезије за дјецу *Књига за Ему*. Мајка је двоје дјеце, Александра и Тамаре. Поред писања, бави се и хуманитарним радом и потпредседник је Добровољног хуманитарног удружења *Вучје срце*.

тин Ђуричковић каже да је Крајина главни јунак ове збирке.

– Љуна је свједок свих тих страдања Крајишника, па је у првом плану књиге језик, завичај, идентитет, породица. Језик, његово стилско и семантичко богатство, симболичка функција и архаичност, такође, спадају у значајне одлике и карактеристике ове Драганине књиге, што заправо значи да она и те како води рачуна о давно заборављеним ријечима и изразима, који више сигурно нису у употреби. Снажна социјална осјећања прожета су и космополитским идејама, као и заједничком вјером у бољу будућност, у повратак из туђине, као и поновним оживљавањем слика из дјетињства.

Љуна поручује да својим дјелима жели да остави траг о постојању једне прелијепе, мале, поносне земље.

– Она је пуна наших гробова, светиња и у ово вријеме нам посебно бране помињање њеног имена – Крајина. Трудим се да оставим у аманет својој дједи и својим унучићима да раде оно што ја радим, да воле највише то парче груде гдје су рођени, да поштују све претке и све наше пале јунаке и да се апсолутно не да све то заборавити – рекла је Љуна и додала да јој није намјера да било кога вријеђа, већ само да сачува своје.

Драгана Љуна је добила двије регионалне међународне награде *Муса Ђазим Ђашић* коју додјељује истоимено удружење, и *Ариј Данубиус* коју додјељује Издавачка кућа *Арије* из Будимпеште.

На велико задовољство присутних, међу којима је био и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта, *Фенечки бисери* су извели неколико нумера и измамили громогласне аплаузе.

Програм је водила председник Управног одбора Центра за културу Врачар, који је и издавач, Душица Бодловић.

ДРАГАНА БОКУН

КРАЈИШКА ПОЕЗИЈА УЖИВО ОКУПИЛА ПЈЕСНИКЕ У ОВЧИ

У организацији Удружења Крајишника *Глас Крајине* 13. октобра у београдском насељу Овча приређен је пјеснички сусрет уз представљање поезије савремених крајишких пјесника под називом *Крајишка поезија уживо*.

На отвореном простору, у новоизграђеном насељу за смјештај избјеглица у Овчи љубитељи поезије, присутна публика и гости имали су прилику да чују родољубиве стихове пјесника из готово свих региона Крајине: Далмације, Кордуна, Баније, Славоније и крајишког дијела Републике Српске.

Модератор програма био је Ђуро Црљеница који је и председник Удружења Крајишника *Глас Крајине*.

– Удружење Крајишника *Глас*

Крајине је наставило са традиционалном манифестацијом представљања поезије крајишких пјесника са циљем промоције наших обичаја, културе и њего-

вања традиције. Наше Удружење постоји од 2020. године и окупља ентузијасте који не жале труд и вријеме да окупе, подстичу, афирмишу и промовишу

стваралаштво Крајишника, као и стваралаштво које на било који начин дотиче питања Крајине – навео је Црљеница који је и сам пјесник и има издате двије књи-

ге пјесама, као и једну књигу изрека и афоризама.

У програму су учествовали и своје стихове говорили пјесници Чедна Радиновић Лукић, Љиљана Ђујић, Милош Бајић, Милка Глушац Васић, Ђуро Црљеница, Милена Жарковић и Драгица Ковачевић. Прије и након наступа пјесника лијепо расположење је стварала крајишка музика, као и народна кола уз која се и заиграло.

Послије пјесничких наступа услиједило је ручивање поклон књига публици са потписивањем аутограма пјесника, а затим и послужење традиционалне крајишке хране. Манифестација је одржана уз подршку Комесаријата за избјеглице и миграције Републике Србије. **ВЕСНА ПЕШИЋ**

ЗАВИЧАЈНИ КЛУБ КНИНСКА КРАЈИНА ОБИЉЕЖИО ПРАЗНИК ПОКРОВА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

У част пјесника Здравка Крстановића

Завичајни клуб *Книнска Крајина* у Београду обиљежио је свој дан 14. октобар, који је и храмовна слава Покрова Пресвете Богородице у Книну, сјећањем на недавно преминулог пјесника Здравка Крстановића, книнског гимназијалца, родом из Сиверића, општина Дрниш. Скуп је одржан у огранку Хаџипоповац Библиотеке *Милутић Бојић*.

У КНИНУ ЈЕ САГРАЂЕНА ПРВА СРПСКА ЦРКВА У ВРИЈЕМЕ СР ХРВАТСКЕ

Новинар Данко Перић је подсетио да је Црква Пресвете Богородице у Книну страдала у једном од савезничких бомбардовања у Другом свјетском рату.

– На том црквиту крајем шездесетих година почела је градња нове цркве. Послије оне у Глини била то је прва српска православна црква саграђена на подручју бивше СР Хрватске. Дио камења који је уграђен у саму цркву дошао је из разрушене цркве на отоку Вису. Изградњу цркве у Книну су углавном финансирали книнска и остала српска емиграција.

Послије Другог свјетског рата традиција обиљежавања Покрова Пресвете Богородице је била прекинута, али вјерници то нису прихватили. Године 1994. одлучено је да се Покров Пресвете Богородице слави као дан Книна и да буде парохијска слава.

– Нисмо имали срећу да дочекамо ни прву годишњицу те одлуке. Те 1994. године литургију је предводио патријарх српски Павле, а почасни грађанин Книна постао је Бора Ђорђевић Чорба. То се десило 10 година прије него је Бора такву славу дочекао у свом Чачку. Од 1996. се окупљамо овим поводом, најалост све нас је мање. Још је већа туга што млади људи ништа не преузимају, рекао је Перић.

Перић је подсетио да се дан уочи Покрова навршило четрдесет дана откако се упокојио Здравко Крстановић.

– Крстановић је био највећи пјесник у историји Книна, иако је Книњанин био само двије године. Заправо, био је ђак путник који је из Сиверића долазио у Книнску гимназију, а трећи и четврти разред завршио је у Гимназији у Сплиту. Када је 1989. формирано СКД *Зора*, прихватио је да уређује њене едиције и, између осталог, часопис *Српска Зора*. Уредио је седам бројева, а тридесет година после тога сви садржаји тог часописа су положили испит времена. То је био у пуном смислу ријечи ур-

» Данко Перић, проф. Андрејана Дворнић, проф. Наташа Мандић Булатовић и Јово Бајић

бани, европски и свјетски уређиван часопис. Здравко је био строг и као рецензент, знао је понекад и да баца рукопис аутору. Показало се то као добра особина, јер оно што је он потписао то су заиста права издања – оцијенио је Данко Перић.

О Здравку Крстановићу су говорили књижевници Андрејана Дворнић, професорка Наташа Булатовић и његов колега Јово Бајић из *Експрес* *Полишике*.

ТЕК ЋЕ СЕ ИЗУЧАВАТИ СТВАРАЛАШТВО ЗДРАВКА КРСТАНОВИЋА

Наташа Булатовић је говорила о антологијама које је Крстановић приредио оцјењујући га врским пјесником. Издао је 17 збирки поезије, већ 1973. је потписао са загребачком *Просвјетом*.

– Направити једну антологију значи изврсно познавати књижевност што баш и није био случај са његовим претходницима. Сматрам да ће се тек његова дјела и његова поезија читати. Приредио је *Еројске народне пјесме*, *Дубровачке елетије Луја Војновића*, *Гозба Павла Соларића*, *Сабране пјесме*, *Белешке из окупираног Београда*.

Прва антологија коју је издао је *Златна цјена од мора: народне пјесме Срба у Хрватској*.

– У њој имају 153 пјесме: лирске пјесме, басне, набрајалице, баладе. Рецензију је написао Душан Иванић и назвао је ВИСОКА ДУХОВНА ТРАДИЦИЈА. Иванић каже да је Крстановић свој избор засновао на мјеродавним изворима (готово двадесетак збирки, периодичних публикација, архивских збирки, од Ерлангенског рукописа до збирке савременог скупљача као што је Славица Гароња, или до рукописа САНУ или загребачког Завода за фолклор), али вриједност његовог рада одре-

ђује првенствено висок квалитет изабраних текстова. У биљешкама се налазе подаци о изворима из којих су пјесме узете, подаци о казивачима, као и одређене напомене сакупљача. Наводе се и варијанте. Обухваћени су – без састављачеве намјере – сви крајеви у којима живе Срби: Далмација, Лика, Кордун, Банија, Славонија и Барања. Одлучујуће мјерило било је естетско. Није се, дакле, тражила фолклорна грађа што документује живот народа, него пјесме које својом вриједношћу припадају врховима свеколиког српског пјесништва. *Чудесни кладенац*, Антологија српског пјесништва од Барање до Боке Которске била је спремна још 1975. за штампу, јер је Крстановић потписао уговор за загребачку *Просвјету* 1973. Изда-та је тек 2002.

Булатовићева се осврнула на предговор ове Антологије гдје Крстановић каже да му је главни критеријум језик, и то онај западних страна некадашње Југославије.

„Једноставно речено, бирао сам најбоље пјесме које одговарају мом виђењу поезије као језичке чистоте који одбацује све спољно и свијетли унутрашњем свјетлошћу. Настајао сам да избјегнем сваки компромис који би укаљао древно младо божанско слово...”

Булатовићева наводи шта се све може наћи у Антологији у којој је уврстио 112 пјесника: бугарштице; лирске пјесме, басме, набрајалице, баладе; епске пјесме; натписи и записи.

– Уврстио је чак записе на књигама и натписе на стећцима гдје је нашао језичку музику и поетско језгро.

Књижевници Андрејану Дворнић је импресионирано што је је рођен у Сиверићу преко пута мјеста у којем је одрасла – Био-

чића. Говорила је о Сиверићу чији се пуни назив појављује 1371, а пуни значај добија отварањем рудника. Такође је прочитала одломак из своје књиге *Људи од воде* у којем се управо спомиње Сиверић.

СРПСКИ ГЛАС ИЗ ХРВАТСКЕ

Јово Бајић, Крстановићев колега, из некадашње културне дневне новине *Експрес Полишике*, каже да је Здравко у редакцију стигао у избјегличком таласу из Сплита крајем 1991. Двије године прије тога постао је *Експресов* стални дописник из Сплита.

– У његовим извјештајима, који су били ексклузивни храбро је заступао српско становиште. То га је умало коштало главе. Нова хрватска власт га је ухапсила, а живу главу је извукао захваљујући свом пјесничком имену. У Београду се цијенио његов књижевни и национални рад, академик Антоније Исаковић заузео се за то да му се обезбиди стан у једном од новобеоградских блокова.

У београдској културној јавности био је прихваћен као пјесник који српским гласом пјева о Хрватској.

– Знано се за то да су његове пјесме биле у свим антологијама модерног српског пјесништва. У значајним књижарама, не само у Београду, у изложима била је његова књига *Чудесни кладенац*,

Антологија српског пјесништва од Барање до Боке Которске. Често је залазио у зграду САНУ гдје је међу академицима имао сабесједнике који су га изузетно цијенили, а међу њима био је и Милорад Павић. Одлазио је и у Архив САНУ гдје су га предусретљиво дочекивали. Виђен је и у редакцијама угледних књижевних часописа и у Удружењу књижевника.

Његови пријатељи са којима је одрастао говорили су да је писао и објављивао још у основној школи, а посебно је интересантно што би прије објаве пјесму слао Десанки Максимовић и када би се она увјерила у квалитет и потврдно му одговорила, пјесму би и објавио.

Присутне је поздравео и директор Библиотеке *Милутић Бојић* Јовица Кртинић. Он је прочитао текст који је као студент написао Здравко Крстановић о манастиру Крка, а који је објављен у *Просвјетном календару* за 1972. годину. Многи су се сложили са оцјеном да је ријеч о једном од најљепших текстова о манастиру Крки.

ДРАГАНА БОКУН

Удружење Славонија у срцу обиљежило 200 година од рођења Бранка Радичевића

Удружење Славонија у срцу обиљежило је јубилеј 200 година од рођења нашег великог пјесника Бранка Радичевића. Чланови Удружења Славонија у срцу су се и претходних пет година окупљали на Стражилову како би одали почаст овом великом пјеснику.

Домаћини овог дружења, у свом простору за рекреацију и прославе на Стражилову, поново су били вриједни Славонци, Здравко Жигић Шумар и његова љубазна супруга Нада. У пјесничком дијелу програма, поред Споменика Бранку Радичевићу који је подигнут 1974. године, поводом 150 година од пјесничковог рођења, чланови Удружења су читали пригодне пјесме.

» Чланови Удружења Славонија у срцу са замјеником жупанице пакрачко-славонске Николом Ивановићем испред споменика Бранку Радичевићу

Делегација чланова је отишла и поставила вијенац на гроб Бранка Радичевића.

Овај скуп благословио је протојереј-ставрофор мр Јован Милановић, ректор Богословије Светог Арсенија у Сремским Карловцима. Славонци су са радношћу устили и замјеника жупанице пакрачко-

-славонске Николу Ивановића, етно групу Златно звонце и Далматинце из групе Од тремеђе, па до мора.

Након ручка дружење је настављено уз пјесму и игру, заиграо се и запјевао тарабан, бећарац, календари, ужичко коло, а подсетило се и на старе пјесме које су се радо пјевале у завичају. **ДРАГАНА БОКУН**

СПОМЕНИК РУШЕН И ОБНАВЉАН

Бранково тијело свечано је пренијето из Беча на Стражилову 22. јуна 1883. године. 1885. године Карловчани су подigli и споменик достојан пјесника. Он је изведен по пројекту Светозара Ивачковића, а извео га је Италијан Петар Китузи из Дубровника. Грађевински камен за споменик допремљен је из различитих крајева гдје је живио српски народ. По средини пирамиде на врху исцртан је крст, а испод њега су уклесане ријечи: „Бранку – српски народ”. У подножју споменика постављена је надгробна плоча, пренесена из Беча, са текстом: Много хтео, много започео, Час умрли, њега је омео! Споменик је свечано откривен 27. септембра 1885. године уз присуство великог броја грађана и посланика Српског народно-црквеног сабора. Током Другог свјетског рата усташе су разрушиле гроб, а поново је обновљен приликом стогодишњице Бранковог пјесништва.

ВЕЧЕРЊИ ЗАПИС МИЛОША КОРДИЋА

„А НА ВРАЊУ, ГРАДУ БИЈЕЛОМЕ..” (2)

Сименом града Врања сусрећем се и једне од раних седамдесетих година прошлог вијека. Прије првог боравка у њему, односно учешћа на књижевној манифестацији „Борина недеља”, у марту 1992. године, а кратко испричаног у прошлом запису.

За разлику од оног првог, такође у прошлом запису споменутог Врања, оног ауто-путног, које, то спомињање, испаде малко и тужно – ово је било у боји посебне радости. У боји радости која је извирила из бројних маштовитих, стваралачки изузетно зрелих цртаних и анимираних филмова које су стварали млади синеасти кино клубова, основношколаца, из многих мјеста широм Југославије: Ријеке, Малог Иђоша, Питомаче, Београда, Заграда, Новог Сада, Марибора, Сплита, Сиска и других.

И, наравно, ту су се нашли и филмови младих стваралаца из Врања.

А случај је хтио (мислим да је била 1974. година) да се нађем у жирију Југословенског дјечјег фестивала цртаног и анимираних филма, који се одржавао у Пунтижели, поред Пуле.

Наиме, Миленко Карановић, из Београда (не нађох му године живота), етнолог, неуморни посленик у области ширења филмске културе, заслужни филмски архивиста, оснивач и први директор Југословенске кинотеке (од 1949. до 1955. године), главни руководилац фестивала у Пунтижели (отац је филмског и телевизијског режисера, писца, професора Срђана Карановића, 1945), обрати се – годину или двије прије него што сам се нашао у жирију – Металуршком комбинату Жељезари Сисак, тачније: тадашњем генералном директору Норберту Веберу (1912–1974) за материјалну помоћ том фестивалу. Жељезара, у којој сам тада био организатор културних дјелатности, у којој смо почели да развијамо бројне културне програме, а помагали смо и програме многих културних институција у тадашњој држави, прихватила је Карановићеву молбу.

И посјетисмо Вебер и моја маленкост Пунтижелу. Попричасмо са организаторима фестивала... Вебер исприча, укратко, оно најосновније о Жељезари, о значају рада с младима, најмлађима... И најбољима уручи признања.

ФОТО: СВЕТОЗАР ДАНЧУ

» Зграда Начелства, грађена од 1905. до 1907. године, за потребе Начелства округа врањског, а у вријеме снимања, крајем 1966. године, у њој је било сједиште Пчињског округа и Скупштине општине Врање

И, наравно, и ту су се нашли и млади ствараоци из Врања.

А онда сам се (иначе сам пратио дјечје филмско стваралаштво и рад њихових кино клубова, а и филмску умјетност уопште), на приједлог Миленка Карановића и његових сарадника, нашао, рекох напријед, у жирију тог фестивала. У жирију су били представници свих република и покрајина – као и у свему другом, „југословенском”. Предсједник му је био књижевник Арсен Диклић, један од најпознатијих југословенских филмских сценариста, који је аутор, између осталих, сценарија за филмове: Не окрећи се, сине, Дилижанса снова, Радопоље, Марш на Дрину, Ужичка република, Зимовање у Јакобсфелду, Салаш у Малом Риту, Хајдучка времена и Велики транспорт...

Ми, чланови жирија, гледамо филмове безбројних дјевојчица и дјечака. А они су учили и радили под будним, зналачким оком својих наставника, посебних филмских зналаца... А ми смо гледали, дивили

се безграничној и неогонетљивој машти те филмске дјеце. Тих непревазиђених заљубљеника у стваралаштво онога што се зове: филм... Видјели смо све филмове, с тешком муком одабрали најбоље... А ко би се послјије толиких година сјетио и тих које смо прогласили најбољима.

И да не причам о незаборавном дружењу са Арсеном и његовим животним и стваралачким причама, анегдотама, шалама...

И у свом памћењу понесох кроз живот и мале Врањанце. Те драге синеасте, виртуозне филмске умјетнике.

Па дођосмо, у првој половини новембра 1996. године, мој колега из редакције листа Беопетрол (гласило Друштвеног предузећа Беопетрол Београд) Светозар Данчуо и моја маленкост у Врање. Да обиђемо и да нешто напишемо о запосленима на трима Беопетроловим бензинским станицама (пумпама). И да их снимимо на радним мјестима, као и да забиљежимо нешто од знаменитости и занимљивости града Врања.

Зграда Начелства, грађена од 1905 до 1907. године, за потребе Начелства округа Врањског, а у вријеме снимања, крајем 1966. године, у њој је било сједиште Пчињског округа и Скупштине општине Врање (Фото: Светозар Данчуо)

И питам ја једнога од њих, тих наших, Милорада Стошића, много познатијег по надимку Ратко, који је културу Врања изузетно добро познавао, да ли зна нешто о чувеном кино клубу... Испричам ја њему нешто о Пунтижели, фестивалу, о кино клубу малих Врањанаца...

И одведе он нас до њих.

Да, раде, стварају... Ту су...

А ми смо у свом листу, у фебруарском броју 1997. године, објавили проширену вијест да „Школа анимираног филма у Врању обележава ове године десетогодишњицу рада 'филмском радионицом' анимираног филма, на којој ће учествовати представници Шпаније, Белгије, Бугарске и Канаде.

Мирослав Симоновић, директор врањског ШАФ-а (Школе анимираног филма), очекује и представнике још неких земаља.

Кроз школу анимираног филма у Врању, у протеклих десет година, прошло је око 300 ученика основних и средњих школа,

од којих многи и данас раде. Кроз то време створено је 35 филмова...”

Стварају нове филмове и настављају традицију оних које сам сретао и чије сам цртане и анимиране филмове гледао у Пунтижели.

Било је лијепо слушати, сазнати... Послије толико година од Пунтижеле.

Да, „на Врању, граду бијеломе” и даље живи некадашњи филмски сан!

Беопетрол је у касну јесен те, 1966, имао у Врању три бензинске станице:

– прва, Врање 1, била је на улазу у град, у Улици Париске комуне. Била је, записао сам у нашем листу, „у правом тадашњем привредном и индустријском окружењу: Холдинг компанија ЈУМКО, Ауто-транспортно предузеће Јединство, Алфа (шпорети и пећи), Заваривач (цистерне за гријање, цјевоводи), Коштана (произвођач обуће)”. Њени запослени били су: Драгољуб Стојменовић, пословођа, Мома Цветковић, Петар Динић, Милан Јањић, Јован Ристић и Зоран Стевановић, продавци;

– друга, Врање 2, у центру града, у улици Стевана Првовенчаног. С њеним пословођом, Милорадом Стошићем Ратком, упознао сам се раније, на семинару пословођа у Аранђеловцу. Милан Петковић био је тада продавац на тој пумпи;

– трећа, Врање 3, била је у Партизанској улици, такође у центру града. Имала је двојицу запослених: Станоја Тасића, пословођу, и Митра Јанковића, продавца.

Све дивни људи. Мудри, тихи. И као да су ликови из мени некад читаних и виђених драма. А тако једноставни и као одавно познати.

И за крај требало је нешто и о историји, о архитектури, о богатству језика и богатству пјесме врањског краја. Том златном богатству сиромашног југа Србије. Јер бескрајно је то богатство, које заслужује... А које је и оно које је пјевала чувена Коштана, као:

Отвори ми, бело Ленче, вратанца,
Да ти видим, бело Ленче, устанца!

Легендарна Коштана пјевала...
„А на Врању, граду бијеломе...”

У Љубињу представљена збирка поезије за дјецу Десанке Радић

Поводом 122 године од оснивања подбора љубињске Просвјетле уприличена је промоција збирке пјесама за дјецу ауторке Десанке Радић.

Ово је њена друга по реду објављена збирка пјесама. Води КУД Љубиње из Љубиња са којима осваја бројне награде широм Босне и Херцеговине и региона.

СПКД Просвјетла Љубиње у сарадњи са Народном библиотеком Др Љубо Михаић организовала је књижевно вече посвећено најмлађој публици, онима на којима свијет остаје. Ове године је годишњица оснивања Просвјетле обиљежена на другачији начин, уз дјечје пјесмице и игру. Љубињу је недостајала једна оваква прича и књига која ће бити посвећена нашим најмлађима.

Збирка носи назив *Хајде свијетле буди дијетле* и изашла је у издању СПКД Просвјетла из Гацка. За штампу је припремио и приредио пјесник и приповједач Ђорђе Дабарчић. Иако су унутар збирке дјечје пјесмице, ауторка овим насловом шаље јасну поруку одраслима. Нажалост, данас су дјеца жељна својих родитеља, суштина живота је су загрљаји и пажња коју им пружамо јер је то оно што ће заувјек памтити.

» Ратомир Ђук, Десанка Радић и Драгана Турањанин

Уз дјецу је душа чистија, а живот једног човјека у потпуности заокружен. Па нам ауторка оваквим насловом поручује да не заборавимо да смо и ми некад били дјеца, да својој дјечи посвећујемо више времена, па ће они на крају бити захвални.

Вече је отворио предсједник љубињске Просвјетле Славољуб Михаић, а програм је водила проф. Драгана Турањанин, која је један од рецензена Десанкине збирке.

О књизи је причао проф. Ратомир Ђук, дугогодишњи Десанкин пријатељ и рецензент њене обје збирке поезије. Проф. Ђук се обратио дјечици, поготово ђацима првацима, рекавши им да уз помоћ ове књиге могу научити читати и почети формирати своју кућну библиотеку.

Најмлађи учесници програма су били чланови КУД-а Љубиње који су публику забавили пјесмом и плесом. Стихове из књиге казивале су ученице Средњошколског центра *Светозар Ђоровић* из Љубиња.

А да би Десанкина збирка изгледала што љепше насловну страну књиге је нацртала и украсила њена унука Милица.

Тиме је својој баки одала захвалност за све радости које јој пружа током њеног одрастања. Иначе, њена унука је ове године кренула у школу, а свим ђацима првацима Основне школе *Свети Сава* у Љубињу ауторка је поклонила по примјерак своје књиге. **ДРАГАНА ТУРАЊАНИН**

» Буро Добречевић, Мира Драговић - Вукосављевић, Богданка Бајић, Станко Бераја, Мирјана Олујић, Мирослав Ковјанић, Миодраг Линта, Мара Вилус, Славко Стијаковић, Гојко Лотина и Миодраг Жарковић

6. Банијско плетено коло у Угриновцима

У организацији Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније 26. октобра 2024. године одржана је шеста традиционална манифестација *Банијско плетено коло*.

У Дому културе у Угриновцима велики број гледалаца уживао је у богатом програму. На позорници су се смјенивала многобројна културно-умјетничка друштва и пјевачке групе који вриједно и посвећено чувају традицију и културу крајева из којих су потекли.

Наступили су: ЖПГ *Банија* Београд, ЖПГ *Банија* Мајур, етно група *Банијци* из Угриноваца, КУД *Ђурило и Методије* Бусије, ЖПГ и МПГ *Славонија у срцу*. Домаћини су са посебним задовољством угостили учеснике са Баније, СКД *Просвјета* пододбори Сисак, Двор на Уни, Хрватска Костајница и Петриња.

Манифестацију је свечано отворио

» Славко Стијаковић и Мирослав Ковјанић

председник Завичајног удружења Банијаца и гостима и учесницима пожелио добродошлицу са надом да ће уживати у овом сабрању и дружењу.

– Кажу да бројеви говоре више од ријечи, ја бих рекао да ова пуна сала говори много више од ријечи. Видјети препуну

салу, поготово са овом омладином то нам је најбитније. Управо нам ви дајете снагу, вољу и подстирак да и даље квалитетно радимо на очувању банијске традиције и културе – рекао је Ковјанић и посебно се захвалио Комесаријату за избјеглице и миграције који подржавају рад Удружења, као и члановима Управног одбора Удружења.

У званичном дијелу програма, публику је поздравила дојупаница Сисачко-мославачке жупаније Мирјана Олујић и изразила велико задовољство што ће ове вечери са својим Банијцима уживати у игри и пјесми.

Народни посланик и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта нагласио је да је ово једна важна манифестација чији је циљ очување традиције, обичаја и културе.

– Задатак свих нас, посебно завичајних удружења и културно-умјетничких друштва јесте да јачамо свијест о културном

и духовном јединству српског народа без обзира на постојеће границе. Да чувамо свој српски језик и ћирилицу, да слаavimo крсну славу, окупљамо се око Српске православне цркве и његујемо сјећање на страдале сународнике, да чувамо пјесму и игру и да се што више окупљамо на оваквим и сличним манифестацијама.

Велики пријатељ удружења, Славко Стијаковић из РТВ *Фрушка Гора* из Руме обезбиједио је гарнитуру дресова за Ногометни клуб ППГ Рујевац.

По завршетку програма, у име Завичајног удружења Банијаца, председник Мирослав Ковјанић уручио је плакете и захвалнице учесницима, а размијењени су и пригодни поклони.

Програм је водио члан Управног одбора Удружења Далибор Јелић. Програм је реализован уз подршку Комесаријата за избјеглице и миграције. **ДРАГАНА БОКУН**

КУЛТУРНА ЗАЈЕДНИЦА КРАЈИНЕ ГОДИШЊИМ КОНЦЕРТОМ ОБИЛЈЕЖИЛА СВОЈУ КРСНУ СЛАВУ – МИХОЉДАН

Културна заједница Крајине организовала је 12. октобра у Културном центру општине Чукарица у Београду годишњи концерт у оквиру Михољданских свечаности и славе Михољдан коју ово Удружење обележава од свог оснивања 2011. године.

Манифестација је одржана под слоганом „Културна заједница Крајине Београду и Чукарици“ у свечаној атмосфери и уз богат културно-уметнички програм у присуству бројних учесника и гостију.

Осим домаћина наступили су КУД-ови и певачке групе који су кроз изворне и етно крајишке песме представили обичаје Баније, Лике, Кордуна, Далмације и Босанске Крајине. Међи њима наступили су КУД „Милан Егић“ Брезичани-Приједор, КУД „Банија“ Шабац-Мајур, КУД „Младост“ Бач, КУД „Ђорђе Војновић“ Инђија, КУД „Рибница“ Краљево, Изворна певачка група „Кордун“, Хор „Краљица Марија“ Београд, Певачка група „Плитвице“ Београд, самостални уметници Раде Вејновић, Милан Вашалић, Вида Зец, Милка Глушац.

Манифестацију је отворио почасни председник Удружења примаријус др Владо Батножић који је говорио о путу којим је ово Удружење пролазило и подсетио на период пре 12 година када је основано.

„Иза нас је доста рада и борбе како бисмо стигли до места на коме смо данас као Удружење. Када смо основали Културну заједницу Крајине 2011. године одабрали

смо Светог Кирјака за славу заједнице због синонима дуговечности, поштења, истрајности и посвећености добрим делима што краси и наше Удружење“, поручио је Батножић пожелевши свима добро здравље и још много оваквих окупљања.

Присутне је поздравио председник КЗК Жељко Рабљеновић захваливши се на великом одзиву учесницима, гостима и свима који помажу рад ове групе ентузијаста у свом циљу очувања обичаја, традиције и културе српског народа западно од Дрине.

Рабљеновић је говорио о циљевима Удружења и активностима које спроводе.

„Културна заједница Крајине основана је ради остваривања циљева у области културе, уметности, науке, историје и обича-

ја Крајишког народа, али и да буде духовно окупљалиште Крајишника у циљу учвршћивања идентитета и завичајне индивидуалности нашег народа западно од Дрине. У оквиру Културне заједнице Крајине функционише више секција и клубова, од научне, историјске, ликовне, музичке и других. Посебно је значајна сарадња КЗК са дијалогним спором, као и многим установама културе у Републици Србији и Републици Српској. Морамо напоменути и добру сарадњу са многим Културно уметничким друштвима и удружењима и тенденцију сталног унапређивања те сарадње, а посебно бих истакао сарадњу са Хором „Краљица Марија“ који је под управом оперске диве Тање Андријић и диригентском палицом

професорке Иванке Стојков, затим сарадњу са Удружењем „Завичај“ који са много ентузијазма и умећа води Ненад Абрамовић, затим са КУД-ом „Милан Егић“ из Републике Српске и многим другим у Србији и региону“, навео је Рабљеновић додајући да је у току ове године КЗК учествовала на више од 30 разних манифестација, од обележавања историјских датума значајних за наш народ, научних трибина, округлих столова, црквено народних сабора, обележавања дана Европске културе, књижевних и поетских вечери, музичких свечаности, такмичарских фестивала етно певања итд.

Након концерта приређена је свечана вечера у Парохијском дому Храма Свети Ђорђе, где су уручене захвалнице и плакете свима који су допринели у организацији програма.

Међу бројним гостима манифестацији су присуствовали свештенство и старешина храма Свети Ђорђе са Бановог Брда протојереј Драган Видовић, директор Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицковић, академику Слободан Реметић, проф др Свето Танасић, проф др Младен Мирић, Димитрије Големовић, проф др Бранко Тадић, проф др Милош Ковачевић, председник Савеза Срба из региона и народни посланик Миодраг Линта, представници општине Чукарица, представници других крајишких удружења и други пријатељи и поштоваоци рада овог Удружења. **ВЕСНА ПЕШИЋ**

Крајину волим, Србијом се поносим

У МЗ Железник 26. октобра КУД *Пеширова тора Кордун* Београд организовао је традиционалан концерт *Крајину волим, Србијом се поносим*. Прије почетка културно-умјетничког програма присутне је поздравио предсједник КУД-а *Пеширова тора Кордун* Стево Бекић.

– Док год будемо чували наше наслеђе и пјесму, игру и обичаје, коријен нашег српског народа, опстајаћемо. Ако то запоставимо, нестаћемо: Зато апелујемо на све ресоре да далеко више помогну културни

аматеризам у Србији који је најбројнији и окупља неколико стотина хиљада младих људи који у овим тешким временима вјерно чувају и његују наш културни идентитет. Ми као КУД се такође трудимо да сачувамо наш идентитет кроз игру и пјесму.

Концерт су отворили домаћини КУД-а *Пеширова тора Кордун* – Београд.

Наступили су и здравичар Драгиша Симић, гуслар Никола Ђапић, мјшовита ПП *Кордун изворна група* која наступа у склопу Завичајног друштва *Ђорђе Војновић* из

Инђије, ЖПГ *Чуваркуће* Земун, ЖПГ *Црнућанка* из Горње Црнуће, ИПГ *Срећевска свиђања* Раниловић, МПГ *Славуји Баније*, МПГ *Плићвице* Београд.

На самици је неколико нумера одсвирао Радомир Вејновић и прочитао је двије своје пјесме.

Посебна атракција је била Јелена Јоковић која је такође извела једну нумеру на гуслама.

На задовољство домаћина наступило је Удружење српског изворног пјевања *Глас*

синац – *Томо Боровина* из Сокоца, Република Српска.

Након програма услиједило је дружење уз закуску, а учесници и гости су заједно запјевали. Организатори су свим учесницима подијелили захвалнице. Том приликом све је поздравила представница ГО Чукарица Јелена Милосављевић и поручила да је уживала на овом сабрању и пожелела им успјешан рад на очувању културе и традиције.

ДРАГАНА БОКУН

ОДРЖАНО 33. ВЕЧЕ ГУСЛАРА И ЕПСКЕ ПОЕЗИЈЕ У КОВИНУ

Благоје Богдановић награђен бјелоруском Златном иконом Богородице Мајке и Исуса

У позоришној сали општинског Дома културе у Ковину одржано је 33. по реду вече гуслара и епске поезије.

Велики број љубитеља гусли могао је уживати у звуковима, пјесмама, рециталима и историјским сјећањима, умјетничке гусларске елите Србије. Пјевало се о Војводи Пријезди, ријечи Морави, граду Сталаћу, Светом Цару Лазару, Мрњавчевићима, устанку у Топлици 1916.

Организатор традиционалних ковинских скупова гуслара Благоје Богдановић награђен је бјелоруском *Златном иконом Богородице Мајке и Исуса*.

Програм је водио уважени професор српског језика и књижевности Никола Љубоја, који је присутне подсетио на велика историјска страдања, али и на јуначке побједи српског војника и витеза, које су се често претварале у неразумне поразе и трагедије.

Порука овог културно-умјетничког скупа је „Шта је љепше чути и милије – него старе српске гусларске мелодије“.

Д. БЕРИЋ / ГЛАС ЈАВНОСТИ

УДРУЖЕЊЕ ПЕТРОВЧАНА У НОВОМ САДУ ОБИЉЕЖИЛО СЛАВУ – СВЕТОГ ЛУКУ

Удружење Петровчана у Новом Саду обиљежило је 1. новембра своју крсну славу Светог Луку. Овај догађај је прошао у сјени незапамћене трагедије која је тог дана задела Нови Сад када је због обрушавања надстрешнице на Жељезничкој станици страдало 14 особа.

Било је прекасно да се догађај откаже, па је вече одржано скромно и тихо. Многи Петровчани и њихови пријатељи били су спријечени да дођу, а присутни су били под утиском славних несреће.

Иначе, ово је било 13. традиционално дружење Петровчана, посвећено завичају и Бихаћко-петровачкој епархији, црквама и манастиру Рмњу, који је ове године обиљежило 580 година постојања.

Након освећења славског колача, уз присуство свештеника Жељка Латинковића, предсједник Удружења *Петровчани* Душан Мрђа поздравио је све присутне и подсетио да је удружење основано 2009. године.

– Већ 15 година носи нас љубав према завичају. Када смо уморни и кад нам се чини да смо на измаку снаге, сјетимо се својих предака, пониклих испод Грмеча, Осјеченице и Клековачи. Запитајмо се да ли је њима било лако и лети и зими, па су свеједно заједно славе славили, заједно косили и сијено купили. Одрајали наше дједове и родитеље, а они нас да носимо и сачувамо своје обичаје и пренесемо их својој дјечи у новој средини и новим временима. На нашим плећима су ти задаци, макар били стотинама километара далеко од родног краја. Треба да будемо свјесни да само ми Петровчани можемо да сачувамо свој родни крај и у сјећањима и у стварном животу. Нико то неће урадити умјесто нас – поручио је Мрђа.

Међу присутним гостима био је Стојан Дабранин, предсједник Удружења *Крајишки вишебој* из Банатског Великог Села.

– Ја сам дјелимично и домаћин

овог окупљања, јер у Банатском Великом Селу живе Петровчани, који су колонизовани 1945. године. Такође, ми кроз своје Удружење *Крајишки вишебој* чувамо традиционалне вриједности и окупљамо људе из Босанског Петровца и Босанске Крајине. Међусобно се подржавамо са Удружењем Петровчана, они долазе код нас на наша окупљања и догађаје.

Дабранин је истакао да оваква окупљања имају за циљ да се људи друже, држе заједно и чувају сјећање на завичај.

Ђорђе Бањац из Новог Кнежевца је први пут присуствовао овом сабору Петровчана.

– Потомак сам солунског добровољца Саве Бањца из Дринића, који је у аграрној реформи 1922. године добио земљу од Краља Александра. Ја сам већ трећа генерација у Банату. Ово удружење је моја спона са коријенима и планирам да наставим да његујем то – истакао је Бањац.

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

СПОМЕН ЧЕСМА СВЕТОГ ДАНИЛА ЈАКШИЋА У СЈЕНИЧАКУ

Испред Српског храма Свете Петке у Сјеничаку на Кордуни зида се Спомен-чесма која ће бити посвећена Светом Данилу Јакшићу. Горњокарловачки владика Данило је био свештеник у Сјеничаку 1748. године. Са тога мјеста је сљедеће године именован за администратора Горњокарловачке и Костајничке епархије са сједиштем у Плашком. Током цијеле своје свештеничке и епископске службе Свети Данило је био непоколебљиви борац против унијаћења. За свеца је проглашен на засједану Светог архијерејског сабора Српске православне цркве 2022. године. Спомен чесма у Сјеничаку биће први вјерски објект посвећен овоме свецу са иконом Светог Данила у каменом мозаику. Својим прилозима зидање чесме помогло је више од 60 вјерника из цијелог свијета. Претходно је, такође уз помоћ донатора и општине Ласиња, до цркве у Сјеничаку доведен водовод. У овим радовима, у које је уложено, више од осам хиљада евра, учествовало је и десетак мјештана који су добровољно радили више дана. Радове предводи надлежни свештеник из Карловца Радослав Анђелић.

Пред овогодишњу мјесну славу и празник Преподобне Мати Параскеве, средствима општине Ласиња асфалтиран је и крак пута који води до цркве у дужини нешто мањој од 200 метара. И на овај начин стварају се услови да се у Сјеничаку реализује још једна идеја. Ради се о Спомен-кући Саве Мркаља. Инцијатива је покренута још прије једне деценије, а према том плану обновила би се кућа брвнара и на тај начин спасио дио аутохтоне архитектуре. У Сјеничаку је некада било више од 500 таквих кућа, а данас једва неколико, већина је продата, неке су изгорјеле или иструниле, а честе су биле и краје цијелих кућа!? Очекује се да ће у реализацију Спомен-куће у Сјеничаку учешће узети министарства културе Србије и Српске и српске организације у Хрватској и појединци из цијелог свијета.

СЛОБОДАН АМАНОВИЋ: ТРАГ

ЗЛАТНА ПОВЕЉА СВИТАК

Поводом 30 година изласка књижевних новина *Свитак Слободан Амановић је за умјетнички допринос српској култури и српском језику добио Златну повељу Свитак. Члан је Удружења ликовних умјетника Србије и члан Удружења књижевника Србије. Објавио је пет романа Коб (2017), Посљедњи смоквин лист (2021), Деворни (2020), Курица (2021) и Кад цикне звоно (2023), као и рјечник Рјечи Врбника и книнског краја (2022). Сликаством се бави пола вијека, а његове слике се налазе у музејима и колекцијама широм свијета.*

вијеће Археолошког института силовито нападо, захтијевајући да се књига забрани за студенте, јер наводно, трује српски народ. Организовано је суђење на Филозофском факултету, од стране бројних противника научне тезе проф. др Ђорђа Јанковића. Правда је хтјела да се умјесто осуде деси сјајно представљање књиге. Академик Милутин Гарашанин тада је закључио да је било исувише рано за такво његово откриће. Проф. др Ђорђе Јанковић је неуморно радио. Бавио се становништвом Балкана изучавајући касноантички и средњовјековни период, гдје су временом никле нове „нације“ из једног народа. Од професоровог доласка у Крајину прође година и више мјесеци. Вољом западних моћника, на челу са Ватиканом дође до темељитог прогона Срба са својих вјековних огњишта. Народ тог краја углавном је нашао спас за наставак живота у Србији. Послије низа мучних година поново сам се неуморно вратио у свијет сликарства. Таква посвећеност Медитерану је била моја унутарња потреба у одабиру мотива.

Обрео сам се са породицом код пријатеља на полуострву Луштица. Послије вишегодишњег рата јавља се нестварна реалност слободне обогаћена мирисом мора и биља, расутог по читавом крајолику полуострва. Стабло рогача објесило је своје плодове, по облику сличне махунама грашка. Случајним одабиром у касним августовским данима посјетили смо најистакнутији рт полуострва Луштица у простору мјеста Жањица. Пред ртом копна недалеко од обале налазило се мало острво са необичном грађевином. На обали рта мало пристаниште са плитким газом. Уз њега везан омањи чамац, који је за прихватљив новац превозио туристе до поменутог малог острва. У распалој претходној држави то свето мјесто било је прила-

гођено нудистичкој понуди. У кратком времену превезли смо се до самог острва.

Уласком у обзидани простор, затекли смо археолошку екипу која истражује сваки педал тог узаног простора. На моје неконтролисано изненађење дјеловао је тренутак када сам међу студентима поново угледао лик професора Ђорђа Јанковића пред једнобродном, малом црквицом Ваведења Пресвете Богородице Жањицке. Још су је у народу тог краја звали Мала Госпођа. За њу се тврди да је из 15. вијека. У њој су остаци фресака у прилично ровитом стању. До 18. вијека била је стално насељена док је нису посјетили католички свештеници доносићи скривени траг куге којим је угашен живот у том простору све до 2002. године.

Из ње је однесена икона Госпе Жањицке и тврдо окована у простору католичког вјерског објекта у Оребићу на полуострву Пељешац. Прије тога иста икона је крадена два пута и судбина је нашла начина да је врати на своје мјесто постојања. То даје наду да ће поново доћи дан за вјечни повратак у своје вјерско мјесто на Жањици. Те 2002. године, након што је обновљена црквица и сабране кости свих пострадалих свештеника упоканих око ње, почиње свој нови миленијумски живот. У њој сада живи само један монах из манастира Тврдош, којем друштво већ десет година прави један необичан галеб по имену Паја.

У Београду 2011. године поново сретох професора Ђорђа Јанковића. У разговору са њим уочио сам да је његово расположење видно спласнуло. Умориле су га упорне дискусије безличних умова који су потицали читаво његово животно дјело. Потрефило се да сам некако прије тог сусрета посјетио први пут своје спаљено огњиште. Живот на том простору битисао је у малобројним траговима људи у подмаклим годинама. У селу се обрео потврђени новинар из Словеније, наш Србин. Са пуно воље, обезбиједио је средства за потицаје и развој прогнаног народа, са мишљу да се тешком машинном здоби овећи простор како би се засадила плантажа винограда и бадема. Окупи велику дружину међу којима се нађе и велики бард глумишта и пјесме како би остварио своју, или нечију туђу скривену намјеру. На читавом пространом каменом платоу, који се простирао све до обронака, планине Промине, за своју намјеру, без двоумљења одабраше да баш здобе простор на ком су биле громиле. На том каменом беземљеном простору остварише засад. Велика представа на отвореном, бројни медији скупише се да свечано објаве неимарски посао. Скупила се камарила. Пред њом познати глумац сједи на равnoj каменој литици – солини, на којој сам у дјетињству са дједом сипао овцама со. Читав призор ми болно посолити животна сјећања. На глави глумца незаобилазни шешир поклоњен од писца Мирослава Крлеже. Надахнуто глумац представља како ће уживати у радости док дјеца буду крапа дозреле гроздове из његовог првог реда.

У чуду се питам чија дјеца и из чијег живота у опустошеном безљудном простору. У зло доба народ би на ове мисли изрекао ковануцу: „Бог и шеширчија“. Размишљавам како би му било боље да није учесник ове приче. Требао је на вријеме да се сјети прекора писца Бранка Ђопића изречене на сочан крајишки начин: „Знам ја нас, ј... ја нас. Опет ћемо се правдати у кајању да нам је за све крив неко други“.

Овим чином здобљен је један велики историјски траг давних вјекова, који су громиле чувале у себи. Европа је за овај чин обилато обезбиједила новац. Препознајем у свему намјеру Европе: „Меко стеру, а тврдо лежати“. Све ово сам потанко испричао професору Ђорђу Јанковићу, док је он свој поглед подуже држао усмјерен ка неким непознатим даљинама. На крају је тихо рекао: „Не дирајте моје громиле!“

» Драган Згоњанин, Џими Станић, Бране Адамовић, Миодраг Линта, Мирослав Дрљача, Радомир Маринковић, Мићо Лајшић, Милан Пилиповић и Гоци Ристић

ПРВО ЗАВИЧАЈНО ВЕЧЕ НОВОГРАЂАНА У СРБИЈИ

Завичајно удружење Нови Град организовало је своје прво окупљање 11. октобра 2024. године у Вили Москва у Новом Саду. Окупили су се земљаци из Републике Србије и Републике Српске, а поријеклом из Новог Града и околине како би евоцирали успомене, радили на очувању завичаја и међусобно се још више повезали.

Уводни говор и ријечи топле добродошлице на овом скупу присутнима је упутио предсједник Завичајног удружења Нови Град Мићо Лајшић.

Он је поздравио све присутне и посебно се захвалио народном посланику и предсједнику Савеза Срба из региона Миодрагу Линти и начелнику општине Нови Град Мирославу Дрљачи на доласку и указивању поштовања удружењу и његовим члановима.

Лајшић је најавио да ће се окупљање идуће године организовати првог петка у октобру.

– На прошлом скупу, односно Оснивачкој скупштини, смо одредили неке наше циљеве, задатке и приоритете и требало би у наредном периоду да се око њих више ангажујемо. За почетак има много људи који вапе за нашом помоћи.

Начелник Општине Нови Град Мирослав Дрљача истакао је значај завичајног окупљања.

– Лијеп је осјећај бити међу Новљанима који се и далеко од завичаја међусобно друже, осјећају и размишљају о свом граду. Мислим да се људи ако су дуже на неком простору, прилагоде и навикну на тај простор и постану дио тог крајолика. Кад их истргну одатле и даље остаје размишљање о свом родном крају. Ми сви имамо на шта да будемо поносни, рођени смо у Новом Граду, на ушћу Сане у Уну, на обронцима Грмеча или Козаре и сигурно да је то један од најљепших крајева у свијету. Честитам Мићу Лајшићу на избору за предсједника, неће му бити лако, али вјерујем да ће има-

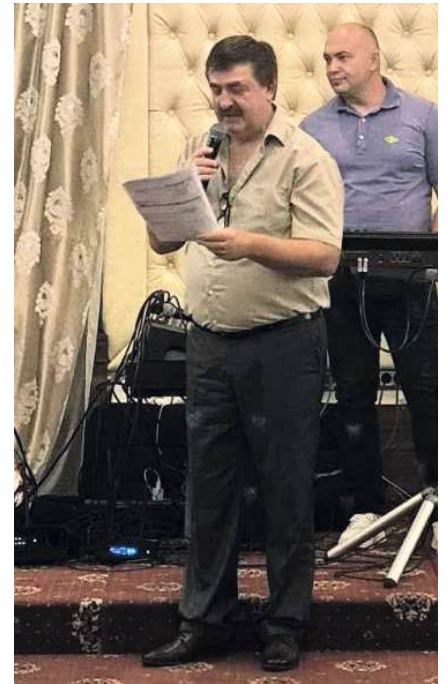
ти велику помоћ од вас. Контактираћемо и разговарати о свим стварима. Није проблем да хор, пјевачке групе или КУД дођу овдје на окупљање – истакао је Дрљача.

Народни посланик и предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта обратио се присутнима.

– Желим да се захвалим земљаку Мићу Лајшићу и његовим сарадницима што су ме позвали на завичајно вече да се дружимо и нека ово вече и друге вечери буду прилика и начин да се сјећамо наше традиције и обичаја, да се сјећамо наших предака и да будемо поносни на своје поријекло и коријене, да чувамо свој српски језик, ћирилицу и да чувамо сјећање на страдале сународнике, да се увијек и на сваком мјесту боримо за истину – истакао је Линта.

Након званичног дијела програма, госте су забављали естрадни умјетници Гоци Ристић, Џими, Роци и Весна.

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

» Предсједник Удружења Нови Град Мићо Лајшић

» Начелник Општине Нови Град Мирослав Дрљача

ЗУГ ЂИРО ЛИЧКА КАЛДРМА – ДРВАР ПРОСЛАВИЛО СЛАВУ ПОКРОВ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

ЗУГ Ђиро Личка Калдрма – Дрвар обиљежило је 11 година постојања и своју славу Покров Пресвете Богородице, која је била и парохијска слава града Книна и села Личка Калдрма, Лички Тишковаци, Торбички Ваган, Шевина Пољана и Завлака.

Најприје је одржано опело за све настрадале и нестале Крајишнике, као и осветљање славског колача у Храму Свете браће Ђирила и Методија у Бусијама. Послије тога је настављено дружење уз трпезу љубави у парохијском дому у Бусијама.

Угодну атмосферу правили су Душанка Мандић са богатим репертоаром пјесама, гуслар Владо Руње из Гламоча, пјесникиња Љиљана Ђујић, пјевачке групе Славонија у срцу, Славуји Баније на челу са Ђуром Клипићем, Од широмеђе до мора (Љубе Драганић), ЗУГ Ђиро и Зоран Пећанац уз музичку пратњу Неше Вукаса. Дружење је започело уз заједничку пјесму Нема раја без роднога краја.

У официјелном дијелу програма Жељко Бурсаћ је поздравио све присутне и захвалио им се на одазиву, а потом је скуп по-

здравила кума славе Жана Стојановић из кабинета предсједника Србије, Сања Лакић државна секретарка Министарства за рад, социјална и борацка питања, и Томислав Бокан у име НП Динара–Дрина–Дунав.

Послије тога Јован Вученовић је упознао присутне да је ова година била најплодоноснија у наступима пјевачке групе ЗУГ Ђиро. Тешко да се иједна крајишка група може похвалити са већим бројем наступа. Наиме, ЗУГ Ђиро је у 2024. години наступао на двадесет културних манифестација у земљи и региону. За сценске наступе ЗУГ Ђиро је освојио прву награду за најбољи сценски наступ на фестивалима изворне пјесме у Зубином Потоку, Приликама и Охрид, гдје су проглашени и за најбољу мушку пјевачку групу.

Жељко Бурсаћ предсједник ЗУГ Ђиро уручио је пехаре и плакете као израз захвалности појединцима који су помогли у афирмацији ЗУГ Ђиро Личка Калдрма – Дрвар.

На крају дружења Жељко Бурсаћ је изразио наду да се и сљедеће године истим

» Вриједни домаћини, чланови ЗУГ Ђиро на челу са Жељком Бурсаћем

поводом окупимо на истом мјесту и у још већем броју, уз стихове пјесме: Возила ме тарава машина од Калдрме па до прага Книна. Кад би мога ја би ојейи биро да ме вози до Калдрме ЂИРО.

На овом духовном сабрању окупило се стотинак гостију, а осим поменутих скуп су увеличали представници ГО Земун, чланови ЗУЛ Никола Тесла Апатин на челу са Драгољубом Опалом, Љубом Михајлови-

ћем шефом жељ. станице Батајница, УГ Завичај на челу са Ненадом Абрамовићем, Удружење Славонија у срцу на челу са Миодрагом Жарковићем, Будимо људи Батајница на челу са Владом Новоковићем и други.

Организатори су се посебно захвалили Гордани Којић, као и Илији Везмару и Пери Бодловићу.

ЈОВАН С. ВУЧЕНОВИЋ

БАНИЈАЦ У СЛАВОНИЈИ

Сјећање на Јована Васиљевића – учитеља и добротвора (1880–1944)

Навршило се 80 година од страдања Јована Васиљевића, учитеља и добротвора поријеклом из Педља на Банији, који је годинама учитељавао у Бијелој код Дарувара.

Јован Васиљевић је рођен 2. јануара 1880. године у Мачковцу код Нове Градишке, гдје се његов отац Ђуро доселио из села Педаљ код Двора на Уни. С поносом је истицао своје банијско поријекло. По завршетку пакрачке препарандије (1899) распоређен је за учитеља у Бијелу код Дарувара, гдје му је отац био општински финанс. У том славонском селу Јован је радио до пензионисања 1936. године, а ту је остао да живи и касније. Почетком Другог свјетског рата приступио је народноослободилачком покрету. Због година, болести и сталне опасности се нешто касније склонио у Ждалу (код Копривнице) код ћерке Маре. Власти Независне Државе Хрватске су га, са групом родољуба, ухапсиле 18/19. октобра 1944. године због веза са партизанима. Јована су тог јутра убили, а тијело бацили у Драву. Својим дугогодишњим преданим радом задужио је народ Бијеле и околних насеља, а својим поријеклом и Банијаца, да чувају сјећања на тог угледног учитеља и великог добротвора.

Преко тридесет година је био прави народни учитељ. Осим школских обавеза, просвједио је народ, припремао разне манифестације и утицао на готово целокупни друштвени живот у селу. Значајно је осавремењивао земљорадњу, пчеларство, упућивао сељане у калемљење воћа и др. Бабио се и препарирањем животиња, о чему су свједочили бројни експонати које је израдио за кабинет у пакрачкој учитељској школи. На виолини је, осим народних, често свирао и Мокрањчеве композиције, са народним, али и црквеним мелодијама. Био је активан у соколском покрету (иако већ у годинама, 1934. је био старјешина Соколског друштва у Бијелој). Свакодневно је исказивао приврженост српској православној цркви и осим присуствовања литургијама, годинама је био активан у црквеној општини Бијела (припадала је манастиру Пакра). Веома активно је учествовао у градњи нове цркве у Сирачу (1935–1939) као секретар Одбора за градњу. Сирач је у Великој сеоби био одређен за прву службену резиденцију патријарха Арсенија III Чарнојевића!

Његово добротворство се огледа и кроз то што је, уз своје троје дјеце, Мирка, Мару и Јелку, усвојио и отхранио и двоје сирочића и помогао им да постану добри људи. По завршетку Првог свјетског рата усвојио је дјечакића Николу Милчића, ратно сироче из Босне, који је одрастао у учитељевој породици све до Другог свјетског рата када је отишао у партизанима. Никола је годинама након рата обилазио учитељевој породици. Иако већ у годинама, усвојио је 1932. године дјевојчицу Љубу Глодић из Бијеле, стару тек неколико дана, којој је мајка умрла трећи дан након порођаја. О новорођенчету се бринуо заједно са рођаком која се старала о домаћинству, јер је раније остао удовац. Љуба је касније завршила учитељску школу у Пакрацу и најзаслужнија је да истина о Јовану Васиљевићу буде записана.

Много обавеза је било на плећима Јована Васиљевића, а он их је храбро преузимао и веома успјешно и стички подносио и рјешавао. Љуба Стјепановић р. Глодић је у свом породичном запису написала да је племенити учитељ Јово Васиљевић био добродошао у свакој прилици и неприлици у селу, особа од повјерења и поштовања.

Остао је у најљепшим сјећањима својим ученицима и свим становницима Бијеле и околине и заслужио вјечиту захвалност Срба и Баније и Славоније. Због свега тога се учитеља и добротвора Јована Васиљевића с поносом и уважавањем сјећамо и након 80 година од страдања.

МИЛЕНКО ЗАИЛАЦ

Одржано Хуманитарно вече за Наталију Дикић

У свечаној сали Симона 16. октобра одржано је Хуманитарно вече за Наталију Дикић у организацији Хуманитарног добровољног удружења *Вучје срце*. Ово удружење је већ познато по свом хуманитарном раду и иза себе имају велики број хуманитарних вечери.

Наталија Дикић (2005) из Алексинца болује од ријетке болести односно Артериовенске малформације (АВМ). Због наведене болести имала је три излива крви у мозак. Трећи излив крви у мозак се десио 15. августа ове године. Досад је имала пет операција.

Вечери су присуствовали Наталијина мајка Драгана и ујак Драган.

Наравно, и овог пута одазвали су се пјевачи великог срца, који су увијек спремни да се лате микрофона и свој бакшиш доирају Наталији Дикић.

Председница Удружења *Вучје срце* Мирјана Вулетих захвалила се свим гостима и свим пјевачима са којима годинама сарађује.

– Посебно се захваљујем младом Александру Дулићу који је из Бањалуке дошао и пружио велику подршку овом концерту. Поклонила сам му мајицу *Вучје срца*, што ријетко чиним. Захваљујем се и замјеници Удружења Драгани Љуна за помоћ у куповини колица за купање. Захваљујем се и редакцији *Српског кола* и народном посланику Миодрагу Линти.

Вулетихева је подијелила са нама лијепе вијести да имају три нова члана *Вучје срца*, два дјечака Луку и Лазара Благојевића и Милицу Ђокић.

– Мало сам разочарана одзивом људи јер је Наталији заиста потребна помоћ. Сакупили смо 103.000 динара, тако да планирам да поновим

» Чланови Хуманитарног удружења Вучје срце са народним послаником Миодрагом Линтом

хуманитарно вече за њу. Захваљујем се и Сави Морачи што нам је уступио салу Симона на коришћење.

Наступили су: Миљивој Абрамовић који је отпјевао специјално за Наталију *Пшчица моја бијели лабуде*, а свирао је Велибор Бобо Бједов, затим Миле Делија уз пратњу Синише Анђелковића, Наташа Божић и Вукашин Вуле Стојић. Емил Бота и Рада Никачевић пјевали су уз музичку пратњу Мише Милинковића, Владимира Јанковића и бубњара Бошка Ивановића. Госте су увесељавали и Миленко Крндија и Жаре Ђукић. Специјално из Бањалуке је дошао Александар Дулић који је својим наступом дотакао срца присутних.

Музичку опрему је бесплатно уступио Предраг Мирковић на чему му се организатори захваљују.

Народни посланик Миодраг Линта

нагласио је да се чланови Удружења *Вучје срце*, заједно са Мирјаном Вулетих искрено и посвећено боре да помогну свима онима којима је помоћ потребна.

– Велико је задовољство видјети да постоје такви људи. Такође, дугујемо захвалност и нашим умјетницима који се радо одазивају на хуманитарне концерте. Посебна захвалност Министарству здравља и министру Златибору Лончару који је прихватио моју молбу коју сам му упутио, те захваљујући интервенцији Министарства здравља успјели смо да Наталија добије бањско лијечење, свог изабраног љекара и колица.

Чланови *Вучје срца* позивају и све грађевинске фирме да се јаве члановима *Вучје срца*, ако су у могућности да доирају материјал за завршетак Наталијине куће. **ДРАГАНА БОКУН**

Одржан Хуманитарни концерт за Даницу Ненадић из Босанског Грахова

У сали Симона 9. октобра организован је хуманитарни концерт на којем су се прикупљала средства за Даницу Аранитовић Ненадић којој је потребна помоћ од 30.000 евра за лијечење у Турској.

Даница Ненадић рођена је 1978. године. Живи у Босанском Грахову, а тренутно је на лијечењу у Бањалуци. Даница је дијагностикован карцином цервикса, доње трећине кавум утеруса, *forpixa* и горње трећине вагине. Тренутно прима хемиотерапију. На основу анализе туморског ткива утврђено је да је кандидат за имунотерапију која има изузетне ефекте. Терапију би примала у Турској. Имунотерапија се прима до 12 мјесеци на 21 дан, а једна доза кошта 6.000 евра.

Програм је водио духовити шоумен и водитељ Чедо Ђачић Мајка који је уједно и организатор овог хуманитарног догађаја.

Пјевачи су се радо одазвали и сав бакшиш који су добили убачен је у кутију за добровољне прилоге. Наступали су: Јеле Јован Пузовић, Његош Рађеновић, Жаре Ђукић и Миленко Крндија који су велики хуманитарци и до сада су наступали на многобројним хуманитарним вечерима, као и Српска Тронежа, Рајко Лалић, Саво и Љубиша, Сања Бартула, Рајко Ковачевић, Мики Мећава, Гавро. Извођаче су пратили оркестри Шуке и Жуће Јовановић.

Присутни су могли да уживају и у Ђаниним пјесмама. Ђана се такође одазвала позиву да учествује на овој

хуманитарној вечери. Хуманитарној вечери присуствовала је Даничина сестра Драгица, сестричина и још неколико рођака, који су након вечери средства проследили Даници.

Гост је био и народни посланик и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта који је поздравио све присутне и захвалио се Жарку Ђукићу који га је позвао да присуствује хуманитарном концерту.

– Велико хвала свима вама који сте дошли на вечерашњи концерт јер сте показали да имате велико срце. Такође, велику захвалност упућујем и нашим умјетницима који се увијек одазивају на ове хуманитарне вечери. Једна од темељних вриједности наших очева, дједова и праједова била је солидарност, односно спремност да се помогне другим људима када су у невољи. Надам се да ћемо и ми бити на висини задатка и одазивати се на овакве и сличне концерте, да помогнемо свима којима је помоћ потребна.

Сви који желе да помогну Даници могу уплатити средства на рачун Даничине сестре Драгице Комарице.

• Динарски рачун: DBDBRSBG
16060000205465546

• Левизни рачун: ВА
395520282170593493

Покров Пресвете Богородице у Врепцу

Вјерни народ се окупио у Врепцу да прослави храмовну славу 14. октобра Покров Пресвете Богородице. Црква у Врепцу је изграђена давне 1867, али је срушена у Другом свјетском рату. Тако да се Врепчани, Павловчани и Завођани окуљају на темељима некадашње цркве, гдје су поставили крст. Иако их је у селу сада око педесетак, Врепчани расути по цијелом свијету радо обилазе свој крај, улажући и вријеме, средства и труд како би Вребац што више заживио.

Обнавља се Друштвени дом, стигла је јавна расвјета и водовод, уређују се гробља, обнавља се Друштво Српска народна читаоница и књижница у Врепцу.

Кажу да памте поруке и поуке њиховог проте Далибора Танасића који их је охрабривао и подржавао у настојањима да опстану на том подручју.

По завршетку литургије коју је служио парох Драган Михајловић и резања славског колача, кум славе, Душан Његомир парохији вребачкој поконио је вриједну икону у дуборезу Св. великомученика Георгија. За кумство сљедеће године јавило се Друштво Српска народна читаоница и књижница у Врепцу (СНЧК).

Литургији је присуствовао и дојупан Личко-сењске жупаније Милан Узелац који за *Елија ТВ* каже да иако је Срба на том подручју мало држе до својих обичаја и традиције.

Да празновање буде још свечаније и веселије пробрину се СКД *Просвјешта* подбор Удбина изводећи сплет пригодних пјесама.

Услиједило је свечано отварање завидног фонда библиотекe прикупљене вриједним донацијама, а Мирјана Грубић Ђурин представила је рељеф великог добротвора Исе Богдановића Исике – рад кипарке Соње Ђурин.

Представљен је и Вребачки календар за 2025. годину који су као и прошле године припремили Жељко Наранчић и Никола Цетина, а који се темељи на слогану *Вријеме, живот и људи*.

Како је Никола Цетина рекао у календару су приказани друштвени догађаји и појединци оцртавајући турбулентност времена, духовну снагу Врепчана и битне друштвене процесе кроз протекло вријеме.

– Кроз календар се добио живи приказ живота и борбе за опстанак на овим просторима. Календар завршава с поруком „Чувај-

те традицију, православне вриједности и национални идентитет” и иконом Св. Саве родоначелником нашег народа, као поруку и подсетник о вриједностима моралних начела на којима се темељи наша национална заједница.

Друштвени дом у Врепцу сада носи назив Друштвени дом *Исо Богдановић*.

Одлуком Друштва СНЧК у Врепцу промијењено је име Друштвеног дома у Врепцу у Друштвени дом *Исо Богдановић*. Жељко Наранчић у свом говору овим поводом окупљенима је рекао да овим чином желе да укажу част Богдановићу који их је веома задужио, а неправедно је запостављен и заборављен.

Одлуком Владе Краљевине Србије велики број студената и других незавршених школараца упу-

ћен је у Француску и неке друге земље западне Европе да заврше започето школовање. Тако се Исо Богдановић обрео у Женеви гдје је завршио студије права. Послије Првог свјетског рата вратио се у Београд. Једно вријеме је радио код Светозара Прибичевића, министра унутрашњих послова, као његов секретар и шеф кабинета. Пошто је положио адвокатски испит напустио је државну службу. Све до Другог свјетског рата бавио се адвокатуром и политиком. У више мандата био је посланик Радикалне странке и ЈРЗ (Југословенске радикалне заједнице) за котар Госпић и шире подручје Лике.

– Мада је живио доста далеко од родног Врепца, Ису је стално вукла жеља да оде у Лику, да посети родни крај и да види своје

мјештани. Захваљујући управо његовој заслуги у нашим селима је изграђено више важних и корисних објеката. У Врепцу су изграђени: Соколски и културно просвјетни дом, мост на Јадови, тзв. мост Поповић, штерна испод Градине у центру села, штерна у засеоку Јовићи и Богдановићи, као и адаптација и каптажа извора Чатрње и пећине Ракића. У Завођу је изграђена једна штерна и започета изградња Дома сличног оном у Врепцу. Истовремено, у Павловцу је подигнута основна школа и извршена каптажа извора Госпиновац. Искином заслугом подизани су слични објекти и у другим селима госпићког котара у којима је он био посланик.

Овај Дом културе припада Српској народној читаоници и књижници. Српска народна читаоница и књижница основана је још 1927. за вријеме Краљевине Југославије. Обновили су је 2017. Жељко Наранчић, Никола Цетина, покојни Јоцо Бобић, Јово Ђурчић и други. Нешто млађи Богдан Крајновић, Никола Поповић, Жељко Граовац и Мишо Драгосавац преузели су руковођење 2020. године. **ДРАГАНА БОКУН**

СКУП ДИВОСЕЉАНА У БЕОГРАДУ

Дивосељани су се некад дружили на мобама, кошњи дливада и жетвама, прелима и сијелима, славама и прославама, спортским утакмицама, матуралним забавама, свадбама, сахранама... Ова традиција је у другом облику од грађанског рата у Хрватској 1991–1995. настављена у Београду. Тако је и ове године у организацији Удружења Дивосељана у Београду одржано Госпиноско дружење 28. септембра 2024. године.

Присутнима су се обратили Предраг Јерковић, председник Удружења, Миле Рајчевић и Ђурђица Драгаш Вуковљак. У поздравним говорима евоцирали су сјећања на завичај, Дивосело и јуначки народ овога села, гдје су данас само рушевине кућа, које стрше као споменици крајпуташи, и споменици и крстови у гробљима, чији епитафи писани ћирилицом свједоче и опомињу путнике да је ту некада живио српски народ.

Проф. Миле Рајчевић представио је збирку поезије Ђурђице Драгаш Вуковљак *Јер ми смо истиа крв...* коју чине стихови пуни сјете и туге, посвећени страдањима њених Дивосељана. Ауторка Ђурђица Драгаш Вуковљак, говорећи о мотивима који су је инспирисали да напише ову збирку пјесама, прочитала је своје двије пјесме, које су присутне емотивно вратиле у завичај.

Српски народ из Дивосела изнедрио је велике и честите људе, успјешне и напредне сељаке, привреднике, занатлије, велике интелектуалне умове који су се винули у свијет науке и проијели славу својих предака широм читаве земаљске кугле на понос својих коровина, поносни на своје Дивосело, поносни на свој завичај... Да покољења памте и не забораве. **МИЛЕ РАЈЧЕВИЋ**

Сустрет ученика школе из Цвијановић Брда

Ученици из основне школе из Цвијановић Брда доказали су да иако су прошле деценије откак су напустили школске клупе, то што су одрастали заједно чини их блиским за цијели живот.

С тога није им требало много времена од идеје да се окупе, па до реализације тог окупљања. Имали су и праву особу која ће све те замисли да спроведе у дјело.

Ствар у своје руке је узела Бранка Булић, и окупила своје пријатеље и земљаке у ресторану *Фламинио* 19. октобра 2024. године. Дошли су из Ниша, Врњачке Бање, Крушевца, околне Београда...

Колико год да их се скупило били би задовољни, али их је све изненадило што их се окупило преко осамдесет. Дошли су чак и један наставник и наставница, којима је прво запослење било у Цвијановић Брду и тамо су остали преко двије деценије.

Било је то вече пуно емоција, предивних и дирљивих сустрета, загрљаја, пјесме, смијеха и суза. Многи се нису видјели откак су напустили школске клупе, па им је много требало да препознају једни друге.

Школа је саграђена још прије Другог свјетског рата. Један од зидара је био и дјед Бранке Булић који је своје име укlesaо у један камен. Послије рата прво је имала прва четри разреда, послје свих осам, иако им је главна школа била у Вељуну ОШ *Радош Вујић*.

Сада је школа у јако лошем стању и пропада, сала која је била крај школе је срушена. У селу постоји и споменик жртвама у антифашистичкој борби на којем су исписана имена страдалих. Нажалост, становника више нема, па је самим тим овај сустрет драгоцијенији како би се сачу-

вала успомена на Цвијановић Брдо и дивне људе који су живјели у њему, или тамо закорачили у свијет образовања.

Најстарији члан Владо Вучковић је добио пригодан поклончић као знак пажње. Најмлађа ученица има сада 51 годину, Светлана Селена је добила бомбоњеру.

Бранка Булић већ дуго година труди се да у Кордун изворној групи очува културу и традицију Кордунаша.

– У суштини било ми је битно и код овог дружења да се подсетим нашег говора. Када се игра, како се игра. Све сам са задовољством отпратила. Сви смо се вратили том изворном говору то вече, па и они који говоре екавицом. Толико смо се насмијали присјећајући се неких заборављених ријечи. Присјетили смо се и људи којих више нема, које смо све упамтили по неким посебним само њима својственим карактеристикама. Сви су се јако обрадовали наставници, јер остали нису знали да ће доћи.

Булићева се са сјетом присјећа тог времена када су живјели у слози, сви једни другима били блиски. Када крене вршидба, не стаје се док се свима не изврши жито.

– Како комбајн иде, тако и ми дјеца за њим, док се све не заврши. То је сада незамисливо. Свако је код сваког био у кући, знао му родитеље, баку и дједа.

Музику нису хтјели, само тамбуру и хармонику како је то некада било. За тај дио штимунга је била задужена Кордун – изворна група.

Дуго су сви били под утиском, емоције данима и недељама нису попуштале. Радују се сваком новом сустрету и трудиће се да ово окупљање постане традиција. Када не могу у Цвијановић Брдо и на свој Кордун, бар да се на једно вече врате у период велике среће. **ДРАГАНА БОКУН**

ОДРЖАНО ШЕСТО КАЛИНОВАЧКО СИЈЕЛО У БЕОГРАДУ

ЗАХВАЛНОСТ ПРИЈАТЕЉИМА УДРУЖЕЊА

Председник удружења Спасоје Ђого је уручио захвалнице пријатељима удружења: Општини Калиновик, Савезу Срба из региона, Драгу Сладоју, Жељку Остојићу, Марку Пурковићу, Милану Панџићу, Ранку Панџићу, Винку Елезу, док ће накнадно бити уручене захвалнице Ристу Ђеранићу, Млађену Јововићу, Владимиру Пурковићу, као и власницима ресторана *Плитвице* и *Узелац*, као и компанији *Манко плус*.

Телеграм подршке генералу Младићу

У београдском ресторану *Мајдан*, у суботу 12. октобра 2024. године, одржано је најмасовније до сада сијело Калиновичана на коме се окупило готово 200 душа.

Вече је благословио прота Милорад Остојић, који је у оним најизазовнијим годинама националне историје, када се стварала Република Српска, свештеничку службу обављао у Калиновику.

ЂОГО: НАЈЈАЧИ СМО НА МАЧУ И ПЕРУ

Поздрављајући госте који су стигли из завичаја, као и пријатеље Калиновика, председник Удружења Спасоје Ђого је истакао добру комуникацију са локалном самоуправом, а посебно се захвалио драмској умјетници Ивани Жигон која је својим присуством и учешћем у програму увеличала овај завичајни скуп.

– Калиновик је изнедрио значајан број умјетника, спортиста, научника, писаца, али лично мислим да смо најјачи на мачу и на перу. Да никога Калиновик није дао осим Рајка Петрова Нога и генерала Ратка Младића довољно је да се одужи васцијелом српству – рекао је Ђого који је посебно поздравио породицу генерала Ратка Младића који због обавеза овога пута нису били у могућности да буду са земљацима.

СЛАДОЈЕ: ПРИВОДИМО КРАЈУ ХИДРОЦЕНТРАЛУ УЛОГ И ТУРИСТИЧКИ КОМПЛЕКС НА ЗЕЛЕНГОРИ

Бурно поздрављен начелник општине Калиновик Радомир Сладоје није крио добро расположење. Наиме, на недавно завршеним локалним изборима још једном је уједљиво задобио повјерење суграђана. Он је укратко сумирао стање у Калиновику.

– Мало ће вас изненадити чињеница да је буџет Калиновика по глави становника највећи у Републици Српској, а он износи отприлике око 5 милиона марака. Асфалтирали смо шест километара нових локалних путева, а тренутно је актуелно асфалтирање око километра пута на дијелу дионице од Улога ка Невесињу. Надам се да ће до краја мандата бити асфалтирана сва наша села. До краја године биће завршена хидроцентрала у Улогу, што

ће бити веома значајно за буџет, а након непланираних застоја у радовима око електрификације ускоро ће бити приведен крају и туристички комплекс на Зеленогори – поручио је Сладоје.

Он се захвалио организаторима што чине напоре да у континуитету одрже сабор Калиновичана изражавајући наду да ће у томе убудуће имати и већу помоћ од стране општине.

ЛИНТА: СИМБОЛИЧНО ГНИЈЕЗДО СРПСКЕ СЛОБОДЕ!

Окупљене је поздравио и Милодраг Линта, народни посланик и председник Савеза Срба из региона.

– Завичајне вечери су добра прилика да се сјетимо наших обичаја и искажемо понос према својим коријенима. Наша је заједничка тежња да се боримо и чувашмо духовно и културно јединство српског народа, без обзира на постојеће државне границе, као и да чувамо српски језик, нашу ћирилицу и ијекавицу, да се окупљамо око наше Српске православне

» Спасоје Ђого

цркве и његујемо сјећање на наше страдале сународнике и наше хероје. Калиновик је дао велики допринос за српску слободу и зато живјела наша славна војска Републике Српске са легендарним командантом Ратком Младићем, живјела Република Српска, живјела Србија.

ЈАЊИЋ: КАЛИНОВИК ПАМТИМ ПО КОЛУ, ПЈЕСМИ И ЗДРАВИЦИ

У име братских херцеговачких удружења Калиновичане је по-

здравио пуковник Зоран Јањић, председник Удружења Невесињаца. Сумирајући личне доживљаје истакао је да је Калиновик запамтио по колу, пјесми и здравници.

Посебно је поздравио легендарног пуковника Зорана Пурковића, који је у ратним данима, у вријеме Друге митровданске офанзиве као командант предводио Невесињску бригаду ВРС у одбрани Херцеговине.

– Велика је част свима онима који се макар једном срео у животу са Пурковићем, а не ономе ко је провео тешке ратне године страдања – поручио је Јањић.

Наводећи активности Удружења Невесињаца позвао је све окупљене да се придруже помену палим борцима Невесињске бригаде који ће се по традицији и ове године 2. новембра одржати у Цркви Светог Саве на Врачару.

СЕДАМ ДЕЦЕНИЈА КУД-А ЗАГОРЈЕ

Руководилац КУД-а *Загорје* Зоран Ђеранић је у изјави за *Српско коло* рекао да је доста дуга фолклорна традиција у Калиновику, али према доступним документима КУД формално постоји од 1953. године.

– Све ношње су изворне и аутентичне, а поједини дијелови су стари и више од пола вијека. Данас окупљамо генерације од 7 до 77 година. У саставу имамо пјевачку групу, драмску и фолклорну секцију – прича Ђеранић и додаје да је некад КУД *Загорје* бројао и до 200 чланова, док их је данас око педесетак, од чега већи дио састава чине ветерани.

– Представили смо се програмом старих обичаја, којих се једним дијелом и сам сјећам, а дјелимично смо их прилагодили свједочењима старијих житеља нашег краја. Највећи успех смо остварили на Сабору српског стваралаштва у Теслићу када смо освојили прво мјесто са сценским приказом славе у нашем крају – каже Ђеранић и додаје да је КУД *Загорје* имао и више гостовања по Европи.

ИВАНА ЖИГОН: МИ ЈЕСМО ПРВА ТВРЂАВА ПРАВОСЛАВЉА

Врхунац вечери био је наступ драмске умјетнице Иване Жигон која је радо виђен гост на херцеговачким скуповима.

– Велика је част бити са вама

и у тишини слушати гусле које су наша светиња. И баш како је Црњански рекао „да су Херцеговци мјера и коријен свега што је српско“, ја бих се посебно захвалила члановима КУД-а *Загорје* који су нас подсјетили на обичаје који нам све више недостају. Посебан утисак са херцеговачке ношње на мене су оставиле мараме, које подсјећају или можда чак и јесу руске, а тако и треба да остане, јер ми јесмо прва тврђава православља.

Она је казивала стихове пјесме *Херцеговина*, аутора Божа Кијца.

ПОВЕЉА ЗА НАЧЕЛНИКА

У току програма наступио је и гуслар Васо Драшковић из Бањалуке, који је ову прилику искористио да начелнику општине Калиновик Радомиру Сладоју уручи Повељу Удружења Херцеговаца у Бањалуци.

Током вечери чула се и надахнута здравица официра ВРС Радосава Бањанина.

Велику и дужну пажњу окупљених добили су чланови КУД-а *Загорје* који су у сценском наступу представили помало заборављене обичаје из Калиновика и Херцеговине. Тај наступ зачинио је и гуслар Невенко Јокићевић, члан Гусларског друштва *Љушица Бојдан* из Калиновика.

На крају је уприличена и богата томбола, а најсрећнији су добили на поклон гусле, скијање на Јахорини, седмодневни боравак у хотелу *Викторија* у Источном Сарајеву, књиге и бројне награде намијењене домаћинствима.

Бригу о томе да све прође у најбољем реду водио је Глигор Младић, председник скупштине Удружења Калиновичана.

Програм је надахнуто водио легендарни спортски новинар Игор Јагличић, коментатор *Спорти клуба*, који је такође поријеклом из Калиновика.

За забавни дио програма била је задужена група *Мића лаје* из Рогатице.

Међу званицама су, између осталих, били архијерејски замјеник Митрополије загребачко-љубљанске Богољуб Остојић, као и народни посланици у Скупштини Србије генерал Митар Ковач и Милимир Вујадиновић.

Т. ЂОРОВИЋ

НЕДОСТАЈЕШ НАМ ДРАГИ ГЕНЕРАЛЕ...

Током вечери је прочитан и телеграм подршке који је упућен најпознатијем Калиновчанину – генералу Ратку Младићу.

Драги наш, брате Ратко

Ми, учесници шестог Калиновачког сијела у Београду упућујемо ти искрене, срдчане, пријатељске и братске поздраве. Сакуписмо се овдје у Београду у хотелу *Мајдан* да се дружимо и евоцирамо успомене на наш родни Калиновик. Као и на претходним сјелима овдје се сакупило цијело Загорје, улошка и добропољска вала. Драги наш команданте у овом калиновачком колу које поведосмо највише недостајеш ти. Недостајеш ти који си нас, Калиновчане и све Србе у Републици Српској, генијално, храбро и достојанствено, не штедећи своју главу и тијело, водио у борбама и непосредно командовао у свим биткама за Републику Српску.

Заштитио си српску нејач и српски народ у Републици Српској од прогона, паљевина, кама, јама и клања и створио нашу отаџбину. Због тога смо ми учесници овог сијела сви Калиновчани, цио српски народ у Републици Српској, Срби у нашој мајци Србији и шире поносни на тебе. Поносни смо што те је у селу Божановићи породила, изнедрила и одгојила твоја и наша мајка Стана из села Кута из братства Лаловића.

Ми најбоље знамо да је пресуда коју је донио мрски нам Хашки трибунал неправедна и неутемељена на чињеницама. Драги наш Ратко, твоја неравноправна, најтежа и најодсутнија битка још увијек траје. У овој борби на једној страни си ти, а на другој сви белосвјетски ловци, прописвјети, моћници, лицемјери и сатрати. Хашки трибунал је њихов инструмент за обрачун са дијелом српских генерала, политичара, а њено основно начело је „пред овим судом свако је невин док се не докаже да је Србин“. Молимо се милосном Господу Богу да ти улије довољно здравља и снаге да побједиш пристрасни антисрпски трибунал да се жив и здрав вратиш својој породици и нама свима и да наше наредно коло зачиниш гласом и стасом.

ОДРЖАН ТРЕЋИ САБОР ЉУБИЊАЦА У БЕОГРАДУ

» Slavko Mikić и Milovan Pećelj

» Milan Pešut и Veljko Brborić

» Vlatka Turanin Popovska, Darko Krunić и Jelena Krulj

» Branco Likić

У знаку љубави, меда и завичајне пјесме

У ресторану *Језеро* на Ади Циганлији, у петак 4. октобра 2024. године, одржан је трећи сабор Љубињаца, на коме се окупило више од 200 људи. Кум Сабора био је Здравко Мићић, а домаћин Милан Пешут.

Завичајно вече које је благословио свештеник Радван Панић, отворено је својеврсном патриотском химном *Ој Србине пробуди се* коју је извела Милица Досковић, сопран и стални члан Српског народног позоришта у Новом Саду.

РИЈЕЧ ДОМАЋИНА И КУМА

Човјек који је препородио вредну слику Љубиња, прошлогдишњи кум сабора, Милан Пешут ове године се нашао у улози домаћина. Његова компанија *Аливић фарм* је прославила љубињски бијели лук. Медицински суплементи ове компаније освајају свјетско тржиште о чему је током вечери приказан и промотивни филм.

Са задовољством предајем кумство Здравку Мићићу са жељом да млађе генерације наставе традицију, развијају и гаје љубав према завичају.

Кум овогодишњег сабора Здравко Мићић никад није заборавио своје Крајпоље.

Он је истакао да и у овим временима када се модерни свијет суочава с новим изазовима Херцеговина остаје свјетионик српског идентитета.

У нашим пјесмама, у нашим обичајима, у сваком кораку наших племенитих људи, живи она иста снага која је водила наше претке кроз олује историје. Нека нас данас и заувјек везује љубав према нашим коријенима, вјера у боље сутра, и поштовање према херојима, било онима који већ почивају, било онима који још ходају међу нама – поручио је Мићић.

ЗДРАВИЦА ЈОВА РАДОША

Нема завичајног сабора без здравице, нити здравичара попут Јова Радоша, доктора филозофије из српске Сорбоне – Гајдобре.

— Наши стари су знали и заиграли и заплјевати, и знали су Богу се помолити и свакој сили одолити. Знали су и појести и попити, и пригодну здравицу изговорити. Зато игуман Стефан у *Горском вијенцу* каже да му је најдраже што свачему треба наздравити – рекао је Радош.

Како то обичаји налажу након здравичара наступио је и гуслар Милан Ковачевић.

БРБОРИЋ: УРАДИМО НЕШТО ВЕЛИКО!

Предсједник скупштине Удружења Љубињаца проф. др Вељко Брборић се захвалио гостима који су по невремену дошли на Сабор Љубињаца из Херцеговине, Жупског Александровца, Српске Црње, Гајдобре, Нове Гајдобре, Новог Сада, Зрењанина, Суботице, Ваљева...

Брборић је подсетио да је Удружење Љубињаца на првом сабору скупило новац довољан да се купи комби који користи омладина у завичају и најавио настојање да се до наредног сабора учини „нешто важно за Љубиње“.

— Вјерујемо да уз помоћ домаћина Милана Пешута и кума Сабора Здравка Мићића тај циљ можемо остварити.

Брборић се бираним ријечима захвалио свим учесницима програма и гостима, а посебно најстаријем сијелцији Саву Ђоровићу, највећем ктитору љубињског Храма рођења Господа Исуса Христа који ове године слави двије деценије од освештања.

ПОКЛОНИМО СЕ УНУЦИМА

Предсједник Удружења Љубињаца академик Милован Пецељ обратио се гостима окружен својим унуцима Александром и Петром Симићем и дјечацима Стеваном Сикимићем, Миланом и Младеном Пешутом.

— Поклонимо се овој младој херцеговачкој господи унуцима – да са њима подијелимо ово вече. То су наши унучи који су будући настављачи наше традици-

је. Дођите на Сабор догодине са унуцима, тако ћете га узвистити – рекао је Пецељ и додао да Љубиње представља побједнички крај који је слободу платио великом страдалничком цијеном.

— Наше је да свој родни крај подупиремо и јачамо. И када свратимо у драги завичај или околна мјеста, увјеримо се да ту никад нисмо усамљени, као што то бива на булеварима великих градова, гдје свако негдје жури, посрће и о друге се саплиће – рекао је Пецељ.

ЛИКИЋ: ЉУБИЊЕ ЈЕ МОЈА ИНСПИРАЦИЈА!

Несумњиво највећи пут на ово завичајно сабрање превалио је легендарни Брано Ликић, некадашњи вођа групе *Резонанса*, који данас живи у Минхену. Његова пјесма *Цестом према јују* инспирисана је Љубињем у коме је проводио одморе.

— Имао сам срећу да сам долазио у Љубиње преко љетњих распуста. Тамо сам имао дивног ђеда Душана, који ме је научио многим стварима у животу. Он ме инспирисао за све оно што сам касније урадио.

Ликић је истакао да је путујући свијетом и сам био зачуђен гдје је све наилазио на љубињске трагове.

— У источном Лос Анђелесу постоји Црква Светог Саве, а поред ње је гробље на коме можете видјети бројна презимена љубињска. Ту су наши преци који су ишли „трбухом за крухом“ и освајали Америку. Ту почива и један од мојих предака Мићо Ликић чије је име исписано ћирилицом. Затим долази његова жена Милица, па се презимену додаје

„ch“. Како су долазиле нове генерације пристизала су и енглеска имена, а писма комбиновала – „to our beloved ђед“. Недавно ми се на промоцији у Београду колега Дејан Цукић похвалио како му је ђед од мајке био Љубињац који је купио карту за Америку и закаснио на Титаник. Љубињски ДНК је чудо!

Окупљене је у име локалне самоуправе у Љубињу поздравео Дарко Крунић, начелник одјељења за привреду и финансије.

У склопу програма представила се млада пјесникиња Јелена Круљ која је недавно објавила своју збирку *Пјесма као молитва*. Она је казивала стихове пјесме *Осирој*.

Захваљујући умјетничком директору АКУД-а *Шћипанца* Милошу Сикимићу, Удружење Љубињаца је на саборовању успоставило високе стандарде још од самог почетка традиционалним наступом једног од најуспјешнијих фолклорних друштава у земљи и региону.

Ријеч је о друштву које ове године слави 70 година постојања, а кроз које је прошло више од 16.000 младих стваралаца. Представили су се маестралним извођењем игара из Србије.

ЗАХВАЛНОСТ ПОЈЕДИНЦИМА

Удружење Љубињаца је и ове године изразило захвалност заслужним појединцима. Благодар је за несебичну помоћ и исказану завичајну љубав на Трећем сабору Љубињаца је уручено Милану Пешуту, Здравку Мићићу и Луки Шушићу.

Док су плакете уручене Брану Ликићу, Стојану Дангубићу, Саву Ђоровићу, општини Љубиње и групи *Љубињски звуци*.

ЖЕНСКА ГРУПА НА ПОНОС

Окосницу музичког програма чинили су извођачи из Љубиња. Мада су били веома уморни од дугачког пута који их је првобитно водио преко Јабланице у дану када је у поплавама и одронима страдало, према званичним подацима, 16 особа, није им недостајало енергије.

Присутне је одушевио наступ женске пјевачке групе КУД-а *Љубиње* у саставу Андреа Дангубић, Бојана Дангубић, Тамара Ђук, Невена Јахура и Андреа Богдановић. Према ријечима Десанке Ра-

дић, вође ове групе, КУД *Љубиње* постоји двије деценије, а женска пјевачка група последњих пет година биљежи веома значајне резултате и наступа на бројним фестивалима широм земље и региона.

Атмосфера је доведена до усјања кад су заплјевале сад већ познати хит *Љубим камен земље моје* заједно са ауторима Александром и Угљешом Јањићем.

ИЗБОР ЗА НАЈБОЉИ МЕД

По идеји кошаркашке легенде Чедомира Брборића који је објаснио правила, приређен је и избор за најбољи мед на територији Љубиња.

Седам домаћина је конкурисало, а након дегустације гласовима присутних за најбољи проглашен је мед Дарка Крунића. Друго мјесто припало је Душци Ђордану, а треће Спасоју Попари. Поред њих у конкуренцији су још били производи пчелара Јована Вујовића, Мира Брборића, Здравка Дангубића и Станка Ђога.

— Ово признање је заиста ласкаво, јер у Љубињу нема лошег меда. Наставио сам породичну традицију. У Банчићима, селу познатом по стогодишњацима држим кошнице током цијеле године, а мед се изгледа допао дегустаторима – рекао је Крунић.

Свака улазница је уједно била и срећка за томболу у којој су најсрећнији добили љубињски пршут, викенд у хотелу *Леотар* (аутор овог текста је имао баш ту срећу), ручак у ресторану *Царева ћурија*, комплет производа компаније *Аливић фарм* и књиге Милована Пецеља и Јелене Круљ.

Програм је потрајао дубоко у ноћ, а поред извођача за добру пјесму се постарао и предсједник Удружења Милован Пецељ.

Већ по традицији програм овогодишњег сабора водила је др Влатка Турањанин Поповска.

Међу угледним гостима били су генерал-потпуковник Војске Републике Српске Никола Делић, бивши предсједник Владе Републике Српске Душан Козић, некадашњи високи функционер АП Војводина Спасо Комад, народни посланик Миодраг Линта, бивши народни посланик Дејан Стошић, др Стеван Сикимић, професор Божо Илић, представници херцеговачких завичајних удружења...

ТРИФОЋ ЂОРОВИЋ

ЛИНТА УПУТИО ПИСМО ГРАДОНАЧЕЛНИКУ АЛЕКСАНДРУ ШАПИЋУ

Град Београд да изгради улицу за 29 породица у насељу Калуђерица

Поштовани господине Шапићу, Обраћам Вам се у име 29 породица (са преко 20 малолетне дјече) које имају дугогодишњи проблем везано за повезивање Крушедолске (бивша Вишњићева) и Мајевичке улице у насељу Калуђерица на подручју општине Гроцка. Наведене породице као и њихова дјеца, приморани су да свакодневно пролазе преко њива и кроз туђе двориште јер је то најкраћи пут до аутобуског стајалишта. Тај дио пута је неосвијетљен и зарастао у траву, а поготово је проблематично по мраку и када су временске непогоде. Иако постоји од 2001. године проблем повезивања наведене двије улице, он још увијек није ријешен.

Становници Крушедолске улице су изградиле куће ослањајући се на раније планове за путну инфраструктуру који се нису реализовали у пракси. Нажалост, при изради нових планова за путну инфраструктуру није се водило рачуна о стању на терену. Због тога су становници овог дијела Калуђерице остали без улице, односно пролаза. Приморани су да иду околним путем дужине око два километра или крајним путем дужине од 800 метара преко њива и кроз туђа дворишта. Важно је напоменути да је скоро цијела Крушедолска улица приватан посјед односно није јавно добро.

Привремени орган Града Београда је на сједници одржаној 19. априла 2024. године донио измене и допуне Плана генералне регулације (ПГР) за цијелину XX која обухвата, између осталог, и насеље Калуђерица. Секретар Секретаријата за урбанизам и грађевинске послове Марко Кулић је 10. септембра 2024. године послао породицама одговор, као и Вама, да Програмом уређивања и додјеле грађевинског земљишта за период април–децембар 2024, 2025. и 2026. године нису планирана средства за израду Плана детаљне регулације (ПДР) којим би била обухваћена наведена локација у насељу Калуђерица.

Такође, у одговору је речено да породице финансирају израду предметног Плана ако желе да добију улицу и безбједан пролаз након 23 године.

Међутим, исти одговор није послат Главном урбанисти Београда Марку Стојчићу који је дописом ХХХV-бр. 031-91/2022 прихватио да се крене у рјешавање проблема 29 породица, као ни председнику Градске општине Гроцка који је дописом бр. 350-918 од 3. 12. 2021. године тражио од Главног урбанисте да се обезбиједи средства за израду Плана детаљне регулације (ПДР).

Свих 29 породица из насеља Калуђерица је огорчено, незадовољно и разочарано одговором Секретаријата за урбанизам и грађевинске послове да сами морају да финансирају израду нацрта одлуке о изради Плана детаљне регулације (ПДР). То је за њих немогућ задатак јер се свакодневно боре да обезбиједи егзистенцију за живот. Питају се да ли је могуће да након више од двије деценије надлежне институције и даље игноришу њихов највећи проблем.

Поред тога, породице су ме информисале да је претходних одржана сједница Градске општине Гроцка поводом ребаланса буџета. Том приликом је речено да у буџету општине за 2024. годину имају милионска средства коју су остала неутрошена. Породице апелују да се наведена средства прерасподјеле за израду Плана детаљне регулације (ПДР) и формирање и асфалтирање нове улице.

Желим да Вас замолим да покажете искрено разумијевање и бригу за дугогодишњи проблем 29 породица и да Град Београд обезбиједи средства за израду предметног Плана с циљем да се, након 23 године, коначно изгради нова улица у насељу Калуђерица. Такође, желим да Вас замолим да примите на састанак делегацију породица из Крушедолске улице и мене.

ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И НАРОДНИ ПОСЛАНИК МИОДРАГ ЛИНТА

ЛИНТА ЈОШ ЈЕДНОМ УПУТИО АПЕЛ МИНИСТРУ ИВИЦИ ДАЧИЋУ

Отворити полицијски пункт у Камендину 2 због угрожавања безбједности станара од стране групе Рома

Поштовани господине Дачићу, На основу мог дописа који сам Вам упутио 5. септембра одржан је 25. септембра састанак у Полицијској станици Земун на тему безбједности станара у земском насељу Камендин 2. На састанку су били присутни начелник Полицијске станице Земун Ранко Богдановић; у име Полицијске управе за Град Београд Славољуб Драшковић; командир Полицијске јединице Батајница Сениша Тодоровић и представник Криминалистичке полиције. Такође, на састанку је било присутно седам представника станара из Улице Душана Мађарчића Корчагина, професионални управник и ја.

Представници станара су упознали присутне полицијске функционере са низом примјера који потврђују чињеницу да група агресивних Рома, које живе у зградама у близем и даљем комшилуку, на најгрубљи начин нарушава јавни ред и мир и директно угрожава безбједност више од 350 породица које живе у Улици Душана Мађарчића Корчагина од улаза 2 до улаза 157. Истакли су да се станари плаше пријавити инциденте полицији из страха да ће трпјети одмазду они и чланови њихових породица. Станари

су огорчени и осјећају се препуштени сами себи јер им надлежне институције нису осигурале јавни ред, мир и безбједност.

Сви станари су мишљења да једини начин који би био дјелотворан и ефикасан да се успостави нарушени јавни ред и мир и безбједност јесте да се отвори стални полицијски пункт у заједничким просторијама у Улици Душана Мађарчића Корчагина, улаз 20, гдје би полицијски службеници боравили 24 часа дневно. Стално присуство полиције један је од кључних предуслова да се свим грађанима гарантује јавни ред, мир и безбједност.

Желим да Вас замолим да подржите јединствен став грађана који живе у Улици Душана Мађарчића Корчагина од улаза 2 до улаза 157 у насељу Камендин 2 да се у што краћем временском року отвори стални полицијски пункт. Такође, желим поново да Вас замолим да примите делегацију грађана на састанак заједно са мном због грубог и константног нарушавања јавног реда и мира и угрожавања безбједности од стране дијела Рома.

ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И НАРОДНИ ПОСЛАНИК МИОДРАГ ЛИНТА

ЧЕТВРТИ АПЕЛ УПУЋЕН КОМЕСАРКИ НАТАШИ СТАНИСАВЉЕВИЋ

РАСПИШИТЕ ЈАВНИ ПОЗИВ ЗА СТАНОВЕ, СЕОСКЕ И МОНТАЖНЕ КУЋЕ, ГРАЂЕВИНСКИ МАТЕРИЈАЛ ЗА ПРОГНАНИЧКЕ ПОРОДИЦЕ

Поштована госпођо Станисављевић,

У Вашем одговору од 28. августа на мој трећи допис од 19. августа навели сте уопштenu формулацију да Комесаријат за избјеглице и миграције (у даљем тексту: Комесаријат) из буџета Републике Србије обезбјеђује средства за рјешавање стамбених потреба прогнаничких породица, као и да ће наставити да то чини у наредном периоду. Добро знате да то није конкретан и задовољавајући одговор за многе прогнаничке породице које 29 година, а добар дио њих и 33 године, чекају да им држава помогне да коначно ријеше своје стамбено питање. Наведене прогнаничке породице су оправдано огорчене, очајне и разочаране јер се не види крај њиховој агонији. До сада су за плаћање кирије власницима станова и кућа издвојиле десетине хиљада марака односно евра.

Према подацима Комесаријата, на чијем сте челу, има још око 8.000 прогнаничких породица са подручја Хрватске и Федерације БиХ које су подстанари или живе у нељудским условима. Комесаријат ће ове године да стамбено ријеша свега око 200 породица. Ако се настави овом динамиком биће потребно још најмање 40 година да се ријеша кључно питање интеграције прогнаничких Срба. Свима је јасно да је то апсолутно неприхватљиво и нељудски. Председник Вучић је приликом додјеле кључева прогнаничким породицама у београдском насељу Овча августа прошле године јасно рекао да ће Влада ријешити стамбено питање свих прогнаничких лица до 2028. године и да ће држава издвојити 200 милиона евра.

Понављам још једном да је начин на који Комесаријат рјешава стамбено питање дубоко погрешан и супротан интересима прогнаничких породица из разлога јер је недопустиво спор и

није свеобухватан. Комесаријат треба да коначно прекине са праксом расписивања јавних позива за општине и градове. Добро је познато да се значајан број општина и градова не пријављује на јавне позиве из разних разлога. Због тога прогнана лица у тим локалним самоуправама нису у могућности да ријеше своје стамбено питање. У Србији (без Косова и Метохије) има 168 локалних самоуправа, а ове године је свега 55 општина и градова добило средства од Комесаријата и то само за грађевински материјал и сеоске куће, али не и за станове и монтажне куће.

Тражим четврти пут од Вас да Комесаријат распише, у што краћем временском року, четири јавна позива за додјелу станова, сеоских кућа, грађевинског материјала и монтажних кућа за све прогнаничке породице које су подстанари или живе у нељудским условима на подручју читаве Србије. Јавне позиве треба огласити на Радио телевизији Србије и другим телевизијама са националном фреквенцијом да би сва прогнана лица била информисана.

Након што се заврше јавни позиви Комесаријат треба да оснује четири Комисије које ће имати задатак да, у одређеном року, изврше анализу поднијетих пријава прогнаничких породица за станове, сеоске куће, грађевински материјал и монтажне куће и да објаве листе прогнаничких породица које испуњавају услове да им држава помогне да коначно ријеше своје стамбено питање након скоро 30 година од завршетка рата у Хрватској и БиХ.

Сматрам да Комесаријат треба на исти начин да ријеша стамбено питање и интерно расељених лица која су прогнана са Косова и Метохије.

ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И НАРОДНИ ПОСЛАНИК МИОДРАГ ЛИНТА

СПРОВЕДИТЕ РЕВИЗИЈУ ДОДИЈЕЉЕНИХ СТАНОВА И ДРУГИХ ОБЛИКА ПОМОЋИ

Обраћа ми се велики број прогнаничких лица који су подстанари скоро 30 година, а неки су већ подстанари и 33 године. Наведена прогнана лица су посебно огорчена и разочарана јер имају сазнања да постоји значајан број станова у Београду, Новом Саду и у другим општинама и градовима у Србији који су додијељени на основу јавних позива за рјешавање стамбених потреба прогнаничких породица, али у њима дужи временски период нико не живи или се чак изнајмљују другим лицима. Постоје слична сазнања у вези и са додијељеним сеоским кућама и грађевинским материјалом који није утрошен за завршетак или поправку кућа. Упутио сам Вам писмо 26. јула у коме сам тражио од Вас да Комесаријат за избјеглице и миграције у читавој Србији спроведе ревизију додијељених станова у којима нико не живи или се исти изнајмљују другим лицима, а породице нису склопиле уговор о откупу станова. Такође, тражио сам да се уради ревизија других облика помоћи. У питању је неправда према породицама које сваки мјесец плаћају кирију приватним газдама или живе у нељудским условима и већ су на измаку снага. Код дијела породица поједини чланови или више њих имају тешке здравствене проблеме.

Нажалост, прошло је три мјесеца, а Ви нисте одговорили на моје писмо да ли сте предузели конкретне мјере. Тражим други пут од Вас да Комесаријат за избјеглице спроведе ревизију додијељених станова и других облика помоћи у читавој Србији. Комесаријат за избјеглице и миграције треба да одузме празне и изнајмљене станове и да их додијели прогнаничким лицима који су заиста подстанари, а остали су испод црте након објављених коначних листа за рјешавање стамбеног питања. Поред тога, дио тих станова треба подијелити након што се распише јавни позив и објави коначна листа.

ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И НАРОДНИ ПОСЛАНИК МИОДРАГ ЛИНТА

ПРИЈЕ 33 ГОДИНЕ ОСНОВАНА СКУПШТИНА СРПСКОГ НАРОДА У БИХ КАО ОДГОВОР НА ПРЕГЛАСАВАЊЕ

Прије 33 године основана Скупштина српског народа у БиХ као легитиман одговор на прегласавање српских посланика у Скупштини тадашње СР БиХ, истиче предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Важно је нагласити да је 24. октобра 1991. године ударен темељ за развој Народне скупштине Републике Српске и да је то био први и кључни корак ка стварању Републике Српске. Српски посланици прегласани су десет дана раније тј. 14. октобра 1991. године о питањима од виталног националног интереса у тадашњој Скупштини СР БиХ. Многе чињенице су јасно показивале да су муслиманске и хрватске странке имале за циљ разбијање Југославије и стварање унитарне државе Босне и Херцеговине у којој би српски народ био сведен на статус националне мањине и доживио злочине и етничко чишћење.

ХАПШЕЊЕ ДРАГУТИНА ЋЕЛАПА ИЗ ТОПУСКОГ НАСТАВАК СМИШЉЕНОГ ЗАСТРАШИВАЊА И ПРОГОНА КРАЈИШКИХ СРБА

ФОТО: СРПС

Хапшење крајишког Србина Драгутина Ћелапа (1954) из Топуског представља наставак смишљеног застрашивања и прогона преосталих Срба са стратешким циљем који подразумијева њихово протјеривање из Хрватске, каже предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Драгутин Ћелап је ухапшен на подручју Вргинмоста због сумње да је у јулу 1991. године наводно починио ратни злочин против цивилног становништва.

Поред тога, Хрватска шаље поруку прогнаним Србима да не долазе у Хрватску и да одустану од борбе да сачувају своја имања и своју земљу и да обнављају своје куће, цркве, домове културе, гробља и друге објекте.

Бројне чињенице показују да у Хрватској не постоји владавина права јер се Срби хапе по тајним списковима и без икаквих конкретних доказа да су починили ратни злочин. Хрватска организује монтиране судске поступке на основу лажних изјава свједока сарадника који су присиљени да лажно свједоче или су корумпирани или желе да задрже привилегије или су освједочени србомрсици и сљедбеници усташке идеологије. Јасно је да Хрватска не одустаје од политике цементирања етничког чишћења крајишких Срба.

Линта позива министарку правде Мају Поповић да покрене разговор са хрватским министром правосудја Дамиром Хабијаном због смишљеног прогона крајишких бораца. Србија треба јасно да каже да је неприхватљиво да се крајишки борци хапе без икаквих конкретних доказа и да се организују монтирани судски поступци. Такође, Линта тражи да Министарство правде пружи правну и финансијску помоћ крајишким борцима против којих се тренутно воде кривични поступци или се налазе у притвору у Хрватској.

Тужилаштво у Београду да подигне оптужнице за етничко чишћење Срба у Санском Мосту

ФОТО: БЕТА

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да је прошло 29 година од етничког чишћења Срба на подручја општине Сански Мост. У злочиначкој акцији *Сана 95*, која је почела 10. октобра 1995. године, муслиманске снаге су протјерале 27.000 Срба са својих огњишта, а више од 650 српских цивила и ратних заробљеника је свирепо убијено.

Према подацима Оперативног тима Републике Српске за тражење несталих лица, у Санском Мосту су пронађене 62 масовне и појединачне гробнице гдје су закопана тијела српских цивила који су убијени од 1992. до 1995. године.

Први злочини над српским цивилима почињени су још у прољеће 1992. мада је појединачних убиства Срба било и раније. Муслиманске снаге су ољачкале, спалиле и разориле више од 40 српских села у општини Сански Мост, порушено је и оштећено више православних цркви а демолирана су и православна гробља.

За масовне злочине над Србима у Санском Мосту и другим западнокрајишким општинама није нико одговарао. Тужи-

лаштво за ратне злочине у Београду има обавезу да покрене истраге и подигне оптужнице против налогодаваца и починилаца злочина. Србија треба да оснује посебну државну институцију тј. Меморијални центар српских жртава на простору бивше Југославије и започне активну борбу за исти-

ну о масовном страдању српског народа током деведесетих година прошлог вијека.

Влада Србије треба да активно помогне низом мјера и активности за преостале Србе на подручју општине Сански Мост и шире на подручју западне Крајине јер се налазе у тешкој ситуацији.

Нико није одговарао за злочин у селу Факовићи код Братунца када су муслиманске снаге убиле 25 Срба

Прије 32 године муслиманске снаге из Сребренице убиле су 25 Срба у селу Факовићи у општини Братунац, подсјећа предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Петог октобра 1992. године муслиманске снаге из Сребренице и оближњих села напале су српско село Факовићи, убијајући све што су стигле. За разлику од осталих села у која су упадали у рану зору, убице су у Факовићима напад извели у подне. Већина од 25 страдалих мјештана тј. заробљеника и цивила је запаљена и масакрирана.

Тиме је настављено етничко чишћење српског становништва са простора средњег Подриња започето у априлу те године и настављено наредних мјесеци прогоном, убиствима и пљачком свега што је српско у братуначкој и сребреничкој општини.

Након Магашаћа, Загона, Лознице, Гнионе, Осретка, Вијогора, Ратковића, Брежана, Залаза, Саса, Крњића и многих српских заселака у братуначкој и сребреничкој општини муслиманске снаге су напале село Факовиће како би изашле на Дрину, уништиле српски народ и имовину и у потпуности одсјекле Братунац и Скелане од осталих дијелова Републике Српске. Као и приликом претходних покоља у српским селима, припадници муслиманских снага су након убијања мјештана ољачкали покретну и попалили непокретну српску имовину у Факовићима.

За злочин над српским цивилима у Факовићима, као ни за остале бројне злочине почињене над Србима у средњем Подрињу, још нико није одговарао пред право-

суђем БиХ, ни у Хашком трибуналу. Бројне чињенице потврђују да је убијање и етничко чишћење Срба у средњем Подрињу почело априла 1992. године убијањем српских цивила и систематским пљачкањем и паљењем српске имовине. Не смијемо и никад нећемо заборавити овај монструозни злочин.

Српске жртве се понижавају, умањују и негирају док се муслиманске и хрватске жртве величају и преувеличавају. Због тога је од кључног значаја да Србија покрене активну и планску борбу за истину о страдању нашег народа. Један од начина је оснивање посебне државне институције тј. Меморијалног центра српских жртава на простору бивше Југославије са сједиштем у Београду.

Постоји сумња да ће Суд БиХ да осуди на дугу затворску казну надзорника у логору Челебићи Кемала Мрнцића због злочина над Србима

Постоји сумња да ће Суд БиХ да осуди на дугу затворску казну бившег надзорника у злогласном логору Челебићи Кемала Мрнцића (1952) због монструозних злочина над српским цивилима, напомиње предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Логор Челебићи био је мјесто гдје је муслиманска војска на најсвирепије начине убијала и мучила Србе.

Суд у Бостону прогласио је прошле недеље кривим Кемала Мрнцића јер је прикривао своје учешће у злочинима током рата у БиХ, као и за давање лажних изјава ради добијања статуса избјеглице у САД, а након тога и америчког држављанства. Јасно је да суд није прогласио кривим Мр-

нцића за ратне злочине над Србима у Челебићима, већ због фалсификовања докумената за добијање америчке визе за боравак у САД.

Кемал Мрнцић се 25 година под лажним идентитетом крио у Америци. У САД је допутовао 1999. године и на основу лажних информација добио је 2008. године статус сталног боравка, а 2009. и амерички пасош.

Суд БиХ од свог нелегалног оснивања није био непристрасан, независан и професионалан када су у питању масовни злочини над Србима. Давао је јако мале казне затвора за злочине над Србима или је доносио чак ослобађајуће пресуде.

Нема правде за злочине у акцији *Откос 10* почињене над Србима из Билогоре

Навршиле се 33 године од злочиначке акције хрватских паравојних и полицијских снага *Ошкос 10* чији је циљ био протјеривање Срба на подручју источне Билогоре у троуглу који чине Бјеловар, Дарувар и Вировитица, подсећа председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Прије и током злочиначке акције *Ошкос*, која је почела 31. октобра 1991. године, страдало је 67 особа. Од тог броја погубљен је 41 цивил. Протјерано је око 4.000 Срба из 23 билогорска села и дио из још 15 насеља која су углавном била насељена Србима. Цивили су погубљени клањем или

ватреним оружјем након пребијања и мучења, а неколицина су спаљени послије извршеног злочина. Међу страдалим војницима и цивилима осим Срба, било је и Хрвата, Мађара и осталих поријеклом из мјешовитих бракова.

Послије завршетка злочиначке акције ликвидирани су преостали Срби и услиједило је планско пљачкање, паљење и минирање српских кућа и православних цркава у Растовцу и Доњој Рашеници које су саграђене крајем 17. и почетком 18. вијека.

За злочине у источној Билогори одговарао само Вељко Марић кога је Вијеће за ратне злочине у Београду осудило на 12 година затвора због

убиства једног српског цивила. Српско Тужилаштво је отворило истрагу против Марића за ликвидацију још двојице Срба и мучење једног српског цивила. Марић је у јуну 2015. године изручен Хрватској на издржавање казне гдје има статус хероја због суђења у Србији. Хрватска није наставила кривични поступак против Марића за убиство још двојице Срба већ га је пустила на условну слободу.

Линта поново позива Тужилаштво за ратне злочине Србије да покрене истрагу и подигне оптужнице против одговорних за монструозне злочине над Србима прије, током и послије злочиначке акције *Ошкос 10*.

Нема правде за етничко чишћење и убиство српских цивила из 26 села Пожешке котлине

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да за етничко чишћење и убиство српских цивила из 26 села Пожешке котлине у западној Славонији, које се десило прије 33 године, нико није одговарао. Припадници хрватских формација кренули су 29. октобра 1991. године да спроводе профашистичку наредбу о тзв. евакуацији Срба из 26 села испод планина Папука и Псуња са српским становништвом у року од 48 часова.

Кризни штаб општине Славонска Пожега донио је наредбу са лицемјерним образложењем да се тзв. евакуација спроводи с циљем заштите живота српског становништва. Апсолутно је јасно да се радило о реализацији про-

јекта планског протјеривања српског народа за подручја западне Славоније. Наведена наредба је прва ове врсте која је донијета у Европи послије Другог свјетског рата.

По попису становништва из 1991. године у наведеним селима је живјело више од 2.000 Срба. У 23 села су искључиво живјели Срби, а три села су била мјешовитог националног састава. Тзв. евакуацијом није обухваћено пет хрватских села које се додирују са српским и која су означена као рејони прикупљања што потврђује злочиначку намјеру хрватских власти.

Посљедице злочиначке наредбе било је убиство 71 српског цивила од којих су 42 старија од 60 година, међу њима и 34 жене, протјеривање више

од 2.000 Срба и систематско пљачкање, паљење и минирање српске имовине. Уништено је више од 1200 стамбених и привредних објеката. За злочине над српским цивилима нико није одговарао што је само један у низу доказа да у Хрватској нема правде за српске жртве.

Тужилаштво за ратне злочине у Београду има обавезу да покрене кривични поступак против одговорних лица за ликвидацију 71 српског цивила.

У злочиначким акцијама хрватске војске и полиције *Ошкос 10*, *Оркан 91* и *Пајук 91* у јесен и зиму 1991. године протјерано је око 70.000 Срба са већег дијела западне Славоније, а опљачкано, спаљено и уништено је 160 српских села.

НЕ СМИЈЕМО НИКАД ЗАБОРАВИТИ ПЛАНСКУ ЛИКВИДАЦИЈУ СРБА У ГОСПИЋУ

Морамо се увијек сјећати планске ликвидације најмање 130 Срба у личком граду Госпићу у лето и јесен 1991. године, истиче председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Поред тога, око 250 Срба је ухапшено и одведено у непознатом правцу.

Октобра 1991. године десило се један од највећих злочина током рата на подручју данашње Хрватске. Више од 60 Срба је одведено из својих кућа и станова и убијено од 16. до 18. октобра 1991. године на најстрашнички начин. Пронађени су и сахрањени посмртни остаци свега 60 жртава док се за осталима још трага.

Од почетка 1991. године у Госпићу и многим хрватским градовима Срби су били изложени притисцима и пријетњама, а убрзо је почело минирање српских кућа и локала. Затим су почела хапшења српских цивила и припадника ЈНА. Срби су одвођени у окружни затвор, градску болницу која је претворена у војни објекат и затворе у мјестима Кланац, Смиљан, За-

блате и др. гдје су пребијани и мучени често до смрти.

За монструозни злочин над Србима у Госпићу осуђени су на минималне затворске казне само тадашњи секретар Оперативног штаба у Госпићу Тихомир Орешковић на 15 година, тадашњи командант 118. бригаде Мирко Норац на 12 година и Стјепан Грандић на 10 година.

Осуђени ратни злочинац Мирко Норац је за госпићке и личке Хрвате и већину хрватског народа херој, а не злочинац. Многи припадници хрватске војске и полиције који су планирали, хапсили и учествовали у ликви-

дацијама нису одговарали пред лицем правде за овај монструозни злочин.

Србија треба да покрене активну и планску борбу за истину о масовном и планском страдању нашег народа. Један од начина је оснивање посебне државне институције тј. Меморијалног центра српских жртава на простору бивше Југославије са сједиштем у Београду.

Тужилаштво за ратне злочине у Београду има законску и цивилизацијску обавезу да процесуира налогодавце и починиоце масовног и свирепог злочина на подручју Госпића над припадницима ЈНА и српских цивила.

СУД У ЗАГРЕБУ ДОНИО СРАМНУ ПРЕСУДУ КОЈОМ СЕ ЗЛОЧИНАЧКО УБИСТВО СРПСКЕ ДЈЕЦЕ НА ПЕТРОВАЧКОЈ ЦЕСТИ СМАТРА РАТНОМ ШТЕТОМ

Општински суд у Загребу донио срамну пресуду којом се злочиначко убиство једанаестогодишње Невене Рајић и њеног осмогодишњег брата Жарка у нападу хрватске авијације на прогнаничку колону на Петровачкој цести сматра ратном штетом, истиче председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. У образложењу лицемјерне пресуде наведено је да су дјеца била ратна штета уз налог да родитељи Спасе и Славица Рајић плате судске трошкове у износу од 8.000 евра. Наведена пресуда је само једна у низу срамних одлука хрватског правосуђа које наставља да понижава и врље српске жртве, њихове породице и правду. Хрватско правосуђе је још једном послало застрашујућу поруку да је сасвим нормално убијати српску дјецу и да за тај суд не постоје српске жртве. У питању је један од многих доказа да у Хрватској нема правде за Србе јер правосуђе није независно и непристрасно већ је у функцији хрватске државне политике чији је темељ лажни мит о Домовинском рату.

Спасе и Славица Рајић су тужили Хрватску за накнаду штете због душевних боли узрокованих смрћу сина и кћерке. Суд у Загребу је одбацио тужбу уз оцјену да је у питању ратна штета која је застарјела односно да су дјеца страдала као „ратна штета“ због које Хрватска није крива, као и да је наступило застаријевање. Суд није узео у обзир кључну чињеницу да је у питању кривично дјело ратног злочина које не застаријева. Због тога ни одштетни захтјев за то дјело не може да застари.

Линта тражи да Виши суд у Београду коначно започне суђење против четворице хрватских официра и pilota због гранатирања прогнаничких колона крајишких Срба 7. и 8. августа 1995. године на Петровачкој и Приједорској цести. У авионским нападима Хрватске војске убијено је најмање 13 српских цивила, од којих четворо дјеце, а 24 особе су рањене. У питању је монструозан ратни злочин јер су авиони Хрватске војске гранатирани српске цивиле. Тужилаштво за ратне злочине у Београду је оптужницу подигло још марта 2022. године. Прошло је већ двије године и седам мјесеци, а суђење још увијек није почело.

МОГУЋИ МОТИВ УБИСТВА СРПСКОГ ПОВРАТНИКА КОД ПЕТРИЊЕ МИЛАНА ПАНТЕЛИЋА НАЦИОНАЛНА МРЖЊА; ХРВАТСКА ДА ПРОНАЂЕ И КАЗНИ УБИЦЕ

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта најштрије осуђује свирепост убиство 66-огодишњег српског повратника Милана Пантелића у селу Бански Грабовац код Петриње. Нема сумње да ће ово убиство унијети додатни немир и страх међу малобројне српске повратнике на Банији и шире на читавом крајишском подручју. Огромну забринутост изазива бојазан да је могући мотив убиства Милана Пантелића била национална мржња као посљедица дугогодишње антисрпске атмосфере која влада у Хрватској.

Линта апелује на Делегацију Европске уније и амбасаду САД у Загребу да осуде убиство српског повратника и да захтијевају од Владе Андреја Пленковића да надлежни органи хитно пронађу убицу или убице Милана Пантелића, открију могућег наручиоца или наручиоце, открију прави мотив убиства и да их адекватно казне. Такође, важно је да Влада и други званичници у Хрватској јавно осуде овај окрутни злочин и дају пуну подршку малобројним и узнемираним српским повратницима.

	СРПСКИ ФИЛМСКИ, ТЕЛЕВИЗИЈСКИ И ПОЗОРИШНИ ГЛУМАЦ СА СЛИКЕ		РУКАВАЦ РИЈЕКЕ	ФИЛМ ГЛУМЦА СА СЛИКЕ	УСА ТРКАЧИЦА СВАЈН
	СЈЕВЕР (ЕНГЛ.)				
	ГАС ЗА УСПАВЉИВАЊЕ				
	ПЛУТАЧЕ НА МОРУ				
	РОВОВИ У РУДНИКУ				
ГРАД У ХЕРЦЕГОВИНИ, РОДНО МЈЕСТО ГЛУМЦА СА СЛИКЕ	ВРСТА МЈЕЊАЧА НА АУТУ	МУШКО ИМЕ ОДМИЉА, МИОДРАГ	ГРАД У КИНИ ИНЂИЈА		
РИЈЕКА У ВОЈВОДИНИ				ПИСАЦ ДЕ МОПАСАН	
РУШЕ-ВИНА				ОКРУГЛО СЛОВО ОБИМ	СКЛОП ВИШЕ МАШИНА
ЕЛЕКТРОТЕХНИЧКА ШКОЛА			ШУМА ПРВО СЛОВО		
СУД ЗА ВОДУ ИЛИ ВИНО				СРЕБРО ЈЕДАН ПРСТ	
ИНДУСТРИЈА МОДНЕ ОБУЋЕ			ОПУС МОЛСКА СКАЛА (МУЗ.)		РЕОМИР ОЗНАКА ЗА ПОЧЕТНИ
17. И 1. СЛОВО НАШЕ АЗБУКЕ		ХРИШЋ. ЉУБАВ ХИЛА, ЗЛОБА			
ИСТРАЖИВАЧ ЗНАЧЕЊА РИЈЕЧИ					
СРПСКО КОЛО	ВРСТА ЗЕМЉЕ (ГЛИНА) ТОНА				
ТКАЧ				ТОП У ШАХУ	

РЕШЕЊЕ: норт, етар, бове, окна, јанк, Тамимш, Г, и, рунка, о, ЕТШ, гора, бокар, Ар, ИМО, он, Р, ча, агапе, етимолог, лповача, тктац, Т.

УДРУЖЕЊЕ СРБА ХЕРЦЕГОВАЦА ИЗ НОВОГ САДА ОРГАНИЗОВАЛО 19. АКЦИЈУ ДОБРОВОЉНОГ ДАВАЊА КРВИ

У Новом Саду одржана је 19. акција добровољног давања крви у организацији младих из Удружења Срба Херцеговаца и пријатеља Херцеговине на којој су учествовала 34 даваоца од којих је њих 27 дало крв. И све претходне акције тако је и ова реализована у сарадњи са Црвеним крстом Новог Сада и Заводом за трансфузију крви Војводине.

ВУКОВАР: ОКТОБАР У ЗНАКУ СРПСКЕ КЊИГЕ

У сриједу 23. октобра даном отворених врата Библиотеке *Захарија Орфелин* започеле су активности у оквиру пројекта *Месец српске књиге* у Српском културном центру у Вуковару. – Првог дана библиотеку је посетио већи број грађана и ученика за које смо омогућили бесплатну годишњу чланарину. Другог дана одржана је радионица *Књига и ја* за ученике нижих разреда основних школа. Трећег дана о животу, дјелу и љубавима Алексе Шантића говорила је др Љиљана Бајац Николић – појашњава директорка СКЦ-а Јелица Липовац Дудаш. Након што су прошле године организовали *Недељу српске књиге* овогодишњи програм употпуњен је додатним различитим програмским активностима, тако да су организатори програмима обогатили читав мјесец. **МАЈА МИЛАНОВИЋ/СРБИ.ХР**

У СУБОТИЦИ ПРЕДСТАВЉЕНА КЊИГА МИЛУТИНА СТАНЧИЋА

» Сава Самарџић, Милутин Станчић и др Александра Новаков

Записи из Македоније

Књига *Записи из Македоније* Милутина Станчића представљена је 24. октобра 2024. у Српском културном центру *Свети Сава* у Суботици, у здању задужбине Душана Радића. Уз аутора, о књизи је говорила др Александра Новаков из Матице српске. – Када сам, још у рукопису, прочитала ову књигу обузела ме је страховита туга. Многи су разлози за такво моје осјећање, прије свега спознаја да данас Срби у средишту српске средњовјековне државе односно у нововјековној Старој Србији немају никаква национална права. Ако се Српкиња у Скопљу породи, дијете не може да се декларише као Србин, то дијете се нема гдје крстити, нема цркве и свештеника која би га по православним српским обредом крстила, нема школе на свом мајинском језику. Упознала сам Србе, Скопљанце, који се Србима осјећају, али не смију да се тако јавно декларишу. Њихови родитељи су морали да промијене презиме, а славу у тајности славе. На литургију одлазе у Велику Хочу, Ораховицу, Урошевци... Чини ми се да су Срби у Сјеверној Македонији у најгорем положају у окружењу. Слободнији су Срби у енклавама по Метохији, који живе у потпуном окружењу иноплеменика, који их још кроз нишан гледају. Метохијци, Срби су слободни духом, одлазе у своје цркве, пјевају српске пјесме, имају школу на свом језику, поносни су и не скривају, нити могу да сакрију да припадају српском роду. Шта се десило са Србима у Македонији који су српску војску 1912. године дочекали као ослободиоце, а не као завојеваче, гдје су потомци оних Срба који су у Скопљу краља Петра Првог дочекали 1910. године, тада под Османлијама, као свог краља? Гдје су нестали Срби из Вардарске Македоније који су саградили модер-

но Скопље. Шта нам се с народом десило. Знамо да су многи страдали од руку бугарских егзархиста, прије ослобођења, за вријеме Првог свјетског рата страдали од бугарских окупатора, као и за вријеме Другог рата, бројке су колосалне, о чему и Милутин говори у овој књизи, али ипак нису побијени и расељени сви Срби. Одговор је врло јасан, под страшним притиском комунистичких власти они су промијенили идентитет и створили су нову нацију. Оно што није пошло за руком Османлијама, у много вијекова окупације, бугарским егзархистима и бугарима окупаторима, успјело је новим властима. Међу комунистима је и те како било Срба, додуше по рођењу – рекла Александра Новаков. Станчић се захвалио домаћинима и на почетку рекао да је више од 40 записа нашло мјесто у књизи којој је, како открива, много пута мијењан наслов. Вјешто се, признаје, клонио дневно- политичког наратива, фокусирајући се на биљежења свједочења о битисању у датом простору како би избјегао задирање у идентитетске разлике. Прочитао је три одломка из књиге. У једном од њих је забиљежио: – Када ми локални клисар у једном селу отвори цркву и каже да се зове Душан, у том нашем споразумијевању и неразумијевању – тишини, то је било довољно. Он ми је показао цитате из чланака *Полијинке* настале тридесетих година прошлог вијека са свим именима покланих и поубијаних људи у том селу. И данас у том Прилепском пољу битишу људи који су некада били Срби. Они скривају шајкаче и српске заставе, али ће вам тражити аутограм од Новака Ђоковића. Управо у томе се огледају њихова прозаична тишина и идентитетски коров – истакао је Станчић. Промоцију је пјевачки украсила четрнаестогодишња Симона Новаков. **У.С./СПОНА**

22. Фестивал Крајишки бисери у Пландишту

У Пландишту је, 13. октобра 2024. године, одржано 22. издање Фестивала *Крајишки бисери* – репрезентативне манифестације која његује традиционално пјевање крајишких Срба. У такмичарском програму своје пјевачко умијеће представило је 18 најбољих изворних пјевачких група из Србије и региона.

Свечани дефиле пјевачких група и фолклорних ансамбала кроз центар Пландишта означио је почетак фестивалског дана. Дефиле је завршен изласком пјевачких група на главну сцену, након чега је услједила церемонија свечаног отварања манифестације. У име организатора, поздравну бесједу одржао је Никола Везмар, председник Завичајног удружења Крајишника *Никола Тесла*, а част да званично отвори 22. *Крајишке бисере* припала је заменику председника Скупштине општине Пландиште Владану Младеновићу.

По већ устаљеној традицији, пјевачки програм отпочели су сви учесници заједно пјесмом *Нема*

раја без роднога краја, која је химна Фестивала *Крајишки бисери*.

Такмичарске наступе пјевачких група пратио је стручни жири у четворочланом саставу: заменик председника World music асоцијације Србије етномузиколог Марија Витас, етнолог Нада Јелић, дојен личног и крајишког изворног пјевања Добривоје Павлица, дојен крајишког изворног пјевања Марко Нишић и музички уредник Радио Београда етномузиколог Марија Вуковић, која је и председавала овим угледним жиријем 22. фестивала *Крајишки бисери*.

У категорији женских пјевачких група треће мјесто освојила је Пјевачка група *Гривне* Музичке школе *Мокрањац* из Београда. Друго мјесто припало је Женској пјевачкој групи Академског друштва за његовање музике *Гусле* из Кикинде, а прво мјесто освојила је Женска пјевачка група *Милоје* из Старе Пазове.

У категорији мушких пјевачких група треће мјесто освојила је Мушка пјевачка група *Дрина* КУД-а гуслара *Бранко Радичевић*

из Нове Пазове. Друго мјесто припало је крајишкој групи *Перуђићани* КУД-а *Славко Гајин* из Војке, а прво мјесто освојила је Мушка пјевачка група *Ороз* КУД-а *Царза* из Апатина.

Као група са највише освојених бодова у обе категорије, Мушка пјевачка група *Ороз* КУД-а *Царза* из Апатина освојила је и ласкаву титулу побједника 22. фестивала *Крајишки бисери*.

Награде најуспјешнијим групама уручили су: државни секретар Министарства културе Републике Србије Миомир Борђевић, заменик председника Општине Пландиште Љубомир Ракић и заменик председника Скупштине општине Пландиште Владан Младеновић.

Овогодишње издање *Крајишких бисера* одржано је под покровитељством Министарства културе Републике Србије, Општине Пландиште и Покрајинског секретаријата за културу, јавно информисање и односе с вјерским заједницама АП Војводине и Фонда за избјегла, расељена лица и за сарадњу са Србијом у региону.

УЧЕСНИЦИ

- Женска пјевачка група *Етна* – КУД *Царза Апатин*
- Мушка пјевачка група *Славуји Баније* – Културна заједница Срба *Шамарица Земун*
- Пјевачка група *Гривне* – Музичка школа *Мокрањац Београд*
- Мушка пјевачка група *Дрина* – КУД гуслара *Бранко Радичевић Нова Пазова*
- Женска пјевачка група *Удружења Завичај Банија Шабац*
- Пјевачка група *Завичајног удружења грађана Ђиро Личка Калдрма – Дрвар, Батајница*
- Женска пјевачка група РКУД *Пелагић Бањалука*
- Женска пјевачка група *Банија – Завичајно удружење Банијаца, потомака и пријатеља Баније – Београд*
- Мушка пјевачка група РКУД *Пелагић – Бањалука*
- Женска пјевачка група *Милоје Стара Пазова*
- Мушка пјевачка етно група *Банијци Угриновци*
- Женска пјевачка група *КЦ Зрењанин*
- Крајишка група *Перуђићани* – КУД *Славко Гајин Војка*
- Женска пјевачка група *Културна заједница Крајине Београд*
- Мушка пјевачка група *Ороз* – КУД *Царза Апатин*
- Женска пјевачка група *Академског друштва Гусле Кикинда*
- Мушка пјевачка група *Удружења Завичај Банија Шабац*

СПЕЦИЈАЛНИ ГОСТИ У РЕВИЈАЛНОМ ПРОГРАМУ

- Изворна група пјевача *Сретењске зоре Раниловић*
- Фолклорни ансамбл КУД *Младост Велика Греда*
- Фолклорни ансамбл РКУД *Пелагић Бањалука*
- Фолклорни ансамбл КУД *Вук Караџић Пландиште*

» Освајачи турнира екипа *Мацура*

» Сребром се окитила екипа *Иванишевић промет*

» Четврто мјесто освојила је екипа *Змиштак*

» Трећепласирани *Сјекавац*

АПТИНА: МАЦУРЕ НАЈБОЉЕ НА ТУРНИРУ ТРОЈКЕ КОД БОБИЈА

Боћарско спортско удружење АС организовало је турнир *Тројке код Бобија* 27. октобра на Алтини. Учествовале су 24 екипе. Подијељени су у 6 група, играло се по систему свако са сваким. Посјетиоци су могли да прате надметања на чак шест терена.

Екипе је као и сваки пут дочекао Бошко Дражић. Из сваке групе даље су пролазиле по двије екипе. У разигравању се играло до 16 поена, да би се у НОКАУТУ играло до 21.

Прво мјесто освојила је екипа *Мацура*. Друго мјесто припало је екипи *Иванишевић промет*. Трећи су били чланови еки-

пе *Сјекавац*. Док је четврто мјесто припало екипи *Змиштак*.

Свим учесницима организован је ручак. Поред надметања учесници су искористили прилику за дружење, разговор и евоцирање успомена из родног краја из којих су и понијели љубав према боћању.

ЕКИПЕ: *Вршац* (Марко Николић, Жељко Додиг, Стево Алавања), *Панчево* (Милан Граовац, Светозар Ђалић, Борђе Јагњетић), АС 4 (Душан Томасовић, Тошан Баљак, Рајо Вукчевић), *Браћа Бајић* (Саша Бајић, Драган Бајић, Ненад Поповић), *Чаруја* (Јово Павасовић Чаруга, Драган Атлија, Душан Вуковић), *Балабене* (Бојан

Лалић, Бранислав Грајић, Ненад Ђукић), *Мали рај* (Лука Вујовић, Зоран Кужет, Жељко Добрић), *Маркеј Мима* (Миле Шукара Ујак, Душан Тубин, Бошко Баљак), *Лујар* (Мирко Перић, Љубиша Грубић, Мирослав Тинтор), *Боша* (Емил Бота, Јован Вујанић, Душко Ковачевић), *Козјак* (Милован Тутуш, Перо Тутуш, Пипи Тутуш), *Велика Глава* (Милан Вујко, Зоран Вујко, Дражен Павасовић, Жељко Павасовић), АС 2 (Бошко Дражић, Слободан Пекић, Вања Пртвар, Дујо Вукчевић), *Мацура* (Милош Шарић, Горан Мацура, Невен Јокић), *До* (Зоран Богуновић, Горан Ерцег, Миодраг Драгићевић) *Злашиборац* (Младен Аћимо-

вић, Миодраг Морачанин, Рајчевић, Чедо Шапоња), *Велебит* (Миле Вранковић, Чедомир Граовац, Момчило Калањ), *Змиштак* (Драган Суботић, Неђо Кресовић, Зоран Милијаш) *Иванишевић промет* (Давор Иванишевић, Бранислав Каназир, Саша Штрбац), *Сјекавац* (Саша Раич, Мирко Марунић, Дражен Тишма), *Млада Буковица* (Дејан Цупаћ, Зоран Вујанић, Драган Ковачевић), АС 3 (Драго Миловић, Јасминко Пјетловић, Бранко Лазиница, Бранко Корврија), *Мики* (Милорад Ђук, Огњен Ђук, Горан) *Боро и Дуда* (Боро Бербер, Душан Глушица, Дарко Ђупотрија)

ДРАГАНА БОКУН

СЈЕЊАЊА У СЛИЦИ - ОТВОРЕНА ИЗЛОЖБА У КУЋИ ЂУРЕ ЈАКШИЋА

» Милка Владић, Стојанка Владић Игњатовић (мајка и ћерка убијеног Стојана Владића), Саво Штрбац и Маја Васовић

» Драгана Ђукић

» Нестали живе док их се сјећају

НОВИ ПРИСТУП МЕМОРИЈАЛИЗАЦИЈИ

У Кући Ђуре Јакшића, 16. октобра свечано је отворена изложба *Сјећања у слици* и промовисана књига *Када чекања и неизвјесности усјоре ритама живота* – трећа књига. Они су резултат пројекта *Нови приступ меморијализацији* који реализује Удружење породица несталих и погинулих лица *Суза* у сарадњи са Центром за развој демократског друштва *Еуројолис*.

Кућа Ђуре Јакшића била је испуњена тугом и саосјећањем, али и поносом што истрају у борби која траје преко тридесет година. Истрају достојанствено, борећи се да с годинама не ишчезне и ово мало наде која им је остала. Наде да ће добити одговоре на своја питања, да ће достојно сахранити своје најближе, прије него и сами напусте овај свијет. Ријетко их се сјетимо и о њима премало говоримо.

ЂУКИЋ: НЕСТАЛА ЛИЦА СЕ ВОДЕ КАО СТАТИСТИКА

Председница Удружења *Суза* Драгана Ђукић навела је да су након ратова деведесетих нестала лица лишена идентитета, воде се као бројеви, као статистика.

– Нема ништа горе за једну породицу од тога да дочека да један или више чланова постану дио те статистике. Сматрамо да је важно да се свакој жртви посвети пажња и пијетет. Радови породица доносе лијепе тренутке који су потиснути дугогодишњим чекањем и неизвјесношћу. Свака је од тих прича посебна, али ипак у једном иста – у жељи да се пронађу њихови нестали и да им напоскон упале свијећу која ће обасјати сјећање и пружити наду да живот може да се настави.

Ђукићева је навела да су ове активности започели захваљујући МКЦК, а наставили у сарадњи са Центром за развој демократског друштва *Еуројолис* заједно са партнерима, захваљујући регионалном пројекту *Подршка ЕУ* у изградњи повјерења на Западном Балкану који финансира Европска унија и Програм Уједињених нација за развој. Захвалила се и Црвеном крсту Србије на логистичкој подршци као и Комисији за нестала лица Владе Србије на сарадњи.

Члан пројектног тима Огњен Го-

гић рекао је да је циљ пројекта да допринесе изградњи нове културе сјећања на ратна страдања која ставља у средиште људске судбине и животе оних који више нису међу нама.

– Желимо да упамтимо ко су те особе биле, шта су вољеле, како су живјеле, шта су значиле својим ближњима и шта је оно по чему би жељеле да буду упамћене. У срцу овог пројекта су чланови породица – они који су смогли снаге да поново прођу кроз болна искуства, да отворе своје ране и подијеле своја сјећања. Желимо да им се искрено захвалимо на снази и храбрости. Ваша спремност да поново испричате своје приче, да нас подсетите на оне које сте изгубили, не само да помаже очувању успомена на њих, већ доприноси и изградњи заједничке будућности засноване на разумијевању и поштовању.

ГУЛИЋ: КЊИГА ЈЕ ПОКУШАЈ ДА СЕ ЉУДИМА ВРАТИ ДОСТОЈАНСТВО

Историчар др Милан Гулић рецензент је књиге *Када чекања и неизвјесности усјоре ритама живота* и каже да је рад Удружења *Суза* вриједан сваког поштовања.

– Ниједан сегмент настанка ове књиге није био лак. Ова књига је покушај да се људима врати достојанство, такође је и вапај да се све оне државе које су настале на простору некадашње Југославије постарају да се сви нестали пронађу, или барем њих што више. Такође, треба да нам покаже какво је зло био рат или ратови који су пратили распад СФРЈ и сигуран сам да је ова књига једно трајно свједочанство о свим тим људима.

Ђулић је свима препоручио књигу и поручио да она није велика по обиму, али је велика по значају. И нада се да ће књигу прочитати они што „нешто знају”, и они који не знају ништа, а требало би нешто и да науче.

ВАСОВИЋ: МОРАМО СЕ СУОЧИТИ СА ИСТИНОМ

Члан Комисије за нестала лица Владе Републике Србије Маја Васовић износи податак да се данас у региону води као нестало око 11.000 лица.

– Рјешавање овог првенствено хуманитарног питања зависи од спремности свих нас да се суочимо са оним што се заиста догодило. Од Комисије за нестала лица ћете увијек имати подршку, разумијевање и све друге врсте помоћи да истина и правда о страдању нашег народа изађу на видјело и да коначно сазнате судбину несталих чланова ваших породица. У тој борби нисмо сами, али у многим нашим напорима за проналаском несталих остајемо без одговора. Зато је важно да не заборавимо оне који су дали животе бранећи свој кућни праг, али и да се као друштво боримо да сјећања не изблиједе и да нам други не пишу историју.

Искористила је прилику да позове породице које до сада нису пријавиле своје нестале да то учине, а таквих најалост има још увијек.

– Упућујем позив и оним породицама које нису уступиле узорке за ДНК анализу у циљу идентификације да се јаве Комисији и то учине. На крају упућујем и апел онима који посједују информације о мјестима покопа лица која се још увијек воде као нестала да подијеле своја сазнања са Комисијом и помогну нам да напоскон затворимо ово болно поглавље.

Отварању изложбе присуствовао је и помоћник министра за рад борачка и социјална питања Душко Ђутило, народни посланик и председник Савеза Срба из региону Миодраг Линта, представници кабинета Јавног тужиоца за ратне злочине психолог Мирко Матејић и тужилачки помоћник Горица Бекан, представник Безбједносно-информативне агенције, директор *Веритас* Саво Штрбац, председница Координације српских удружења породица несталих, убијених и погинулих лица Мирјана Божин, из Међународне комисије за нестала лица Метју Холидеј, из Међународног комитета Црвеног крста Ивана Костић, представница Развојног програма Уједињених нација Александра Поповић, секретар Удружења избјеглица из Републике Хрватске Милојко Будимир, председник Покрета Срба Крајишника и многи други... Програм је водила Јована Марић. Драгана Бокун

СЈЕЊАЊА ЧЛАНОВА ПОРОДИЦЕ

Као мали, као и сва дјеца, волио да се игра, трчи, дружи са нама, волио је да се дружи са свима. Послије школе је највише волио да ради трактором, да оре, коси и ради све друге пољопривредне послове, а радо је и комшијама помагао. Љубав према винограду и узгајању грождја наслиједио је од нашег оца Стевана.

Наш Милош никад неће бити заборављен док је наше породице, јер је био младић за примјер, син каквог би сваки родитељ пожелио да има, брат, стриц, ујак и драг пријатељ. Иако су се браћа и сестре расули по свијету, наши родитељи, међусобна љубав и туга због нашег брата Милоша, увијек су нас везивале.

ПЕТАР БОРЈАН О БРАТУ МИЛОШУ БОРЈАНУ СТРАДАЛОМ У АВГУСТУ 1995. ГОДИНЕ КОД КНИНА

» Петар Борјан и Бранка Рајковић

И сада, док причам о њој, могу да осјетим мирис круха који је бака пекала у вањској пећи, на листу од свјежег купуса, тај укус и мирис никад нећу заборавити. Много смо вољели бакину кућу, дрвени под, подрум је права мистерија био, шта је све ту она чувала. Кревети су били дрвени, са пернатим гуњама (јорганима), које је бака сама правила од гушчијег перја. У то кад легнеш прсто утонеш и не мрдаш се до јутра. Наша бака је била свестрана и само лијепе успомене за њу нас вежу. Оно што мучи све чланове породице јесте управо чињеница да нису сахрањени њени посмртни остацки.

БРАНКА РАЈКОВИЋ О СВОЈОЈ БАКИ ЈАГОДИ ДУЛИЋ НЕСТАЛОЈ У ДЕЦЕМБРУ 1991. У ЗАПАДНОЈ СЛАВОНИЈИ

Марићева је такође прочитала исповијест Владимира Ђукића, сина Даре Ђукић који је био спријечен да дође на отварање изложбе. *Ја данас живим у иностранству, организовао сам свој живот захваљујући мајчином васпитању. Сјећање на њену бескрајну љубав и подршку ми је водиља кроз живот. Њену снагу сам наследио, зато и настављам даље кроз живот, али са великом празнином у срцу. Надам се да ће једног дана проговорити нечија савјест и истина о судбини моје мајке изаћи на свјетлост дана. Та истина ми је потребна да бих могао да осјетим мир без кога живим од нашег посљедњег сусрета до данас, а то су дуге и тешке године чекања.*

ВЛАДИМИР ЂУКИЋ О МАЈЦИ ДАРИ ЂУКИЋ НЕСТАЛОЈ У МАЈУ 1995. ГОДИНЕ У ЗАПАДНОЈ СЛАВОНИЈИ